

22 juni 2007

ADVOCATENBLAD 9

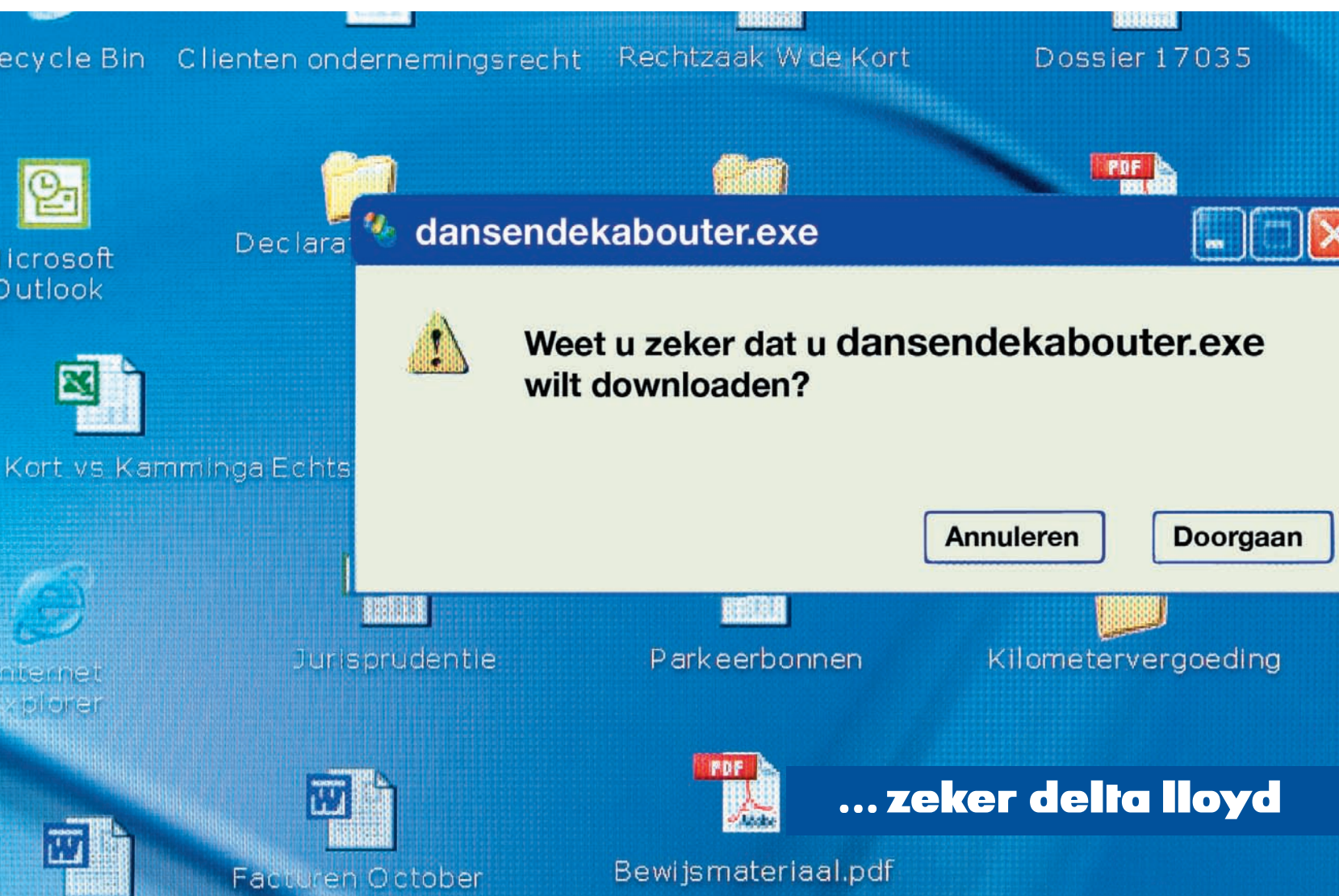
Nieuwe witwasregels Advocaat moet eigenlijke cliënt opsporen

Advocatenpolis
niet goed voor
zwangere advocaat

Kroniek
aansprakelijk-
heidsrecht

Waar zijn die
ratten dan?

Dit is de Computerverzekering van Delta Lloyd. Dat betekent doorgaan waar andere juristen moeten stoppen. Door het lot. Of een ongelukje. Want met de Computerverzekering bent u verzekerd tegen de gevolgen van computerproblemen en van hacken en virussen. Juist dat maakt deze verzekering zo uniek. De Computerverzekering zit in het Ondernemerspakket van Delta Lloyd. Het Ondernemerspakket is speciaal ontwikkeld voor juristen zoals u. Kijk op www.deltalloyd.nl/mkb of praat er eens over met uw assurantieadviseur. Misschien is het complete Ondernemerspakket perfect voor u. Of misschien hebt u aan de Computerverzekering genoeg. Niets is zeker...

...zeker delta lloyd

“DIRKZWAGER BEGRIJPT
DAT VERZEKERAARS EEN
ZAKELIJKE AFWEGING
MOETEN MAKEN.”

DIRKZWAGER ZOEKT EEN BEGINNEND MEDEWERKER VOOR DE SECTIE AANSPRAKELIJKHEID, SCHADE EN VERZEKERING.

De schadesectie van ons Arnhems kantoor bestaat uit 18 advocaten, waarmee de sectie behoort tot één van de grootste schadesecties binnen de advocatuur in Nederland. Deze sectie is uitsluitend werkzaam voor verzekeraars. De praktijk is met name gericht op aansprakelijkheidsrecht, schadevergoedingsrecht en verzekeringsrecht.

Bij een middelgroot kantoor als het onze werk je in compacte teams van specialisten. In deze plezierige werkomgeving komen je ambities volledig tot hun recht, maar bestaat ook alle ruimte voor persoonlijke contacten met je collega's.

Voor meer informatie over ons kantoor en de bovengenoemde vacature: kijk op www.dirkzwager.nl of neem contact op met Harry Kruitwagen (vennoot schadesectie) tel. (026) 353 83 02 of Petra Kiphardt (manager P&O) tel. (026) 353 83 33.

DIRKZWAGER IS EEN VEELZIJDIG, LANDELIJK TOP-20 KANTOOR MET EEN KLINKENDE REPUTATIE, EEN UITSTEKENDE OPLEIDING, MOOIE CLIËNTEN EN UITDAGENDE (OOK INTERNATIONALE) PROJECTEN. ONS KANTOOR HEEFT VESTIGINGEN IN ARNHEM EN NIJMEGEN EN TELT RUIM 250 MEDEWERKERS DIE ZICH THUIS VOELEN IN EEN PROFESSIONELE, NUCHTERE EN COLLEGIALE WERKOMGEVING.

WWW.DIRKZWAGER.NL

Dirkzwager
advocaten & notarissen

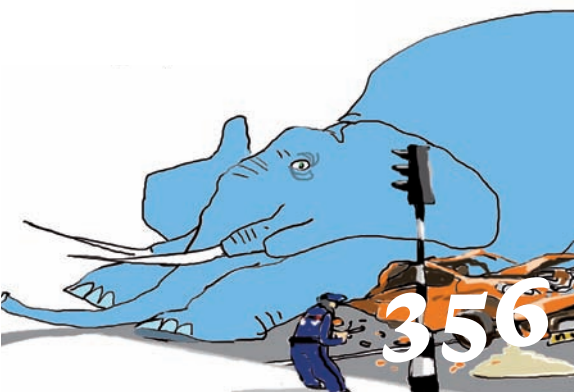

Brunel Legal biedt je meteen het échte werk.

Sta je op het punt om aan je carrière te beginnen of overweeg je een volgende stap? Als je precies weet wat je wilt, dan kan Brunel Legal de juiste ingang voor je creëren. Maar de kans is groot dat je nog niet precies weet wat jouw carrièrestap moet zijn. Brunel Legal biedt jou de mogelijkheid om professionele projecten bij gerenommeerde organisaties uit te voeren. Zodat je je in een korte tijd goed kunt oriënteren en tevens snel kunt ontwikkelen. Kijk op www.brunel-legal.nl.

brunellegal
Spreekt jouw taal

Brunel Legal is onderdeel van beursgenoteerd zakelijk dienstverlener Brunel International N.V., en helpt ondernemingen en instellingen bij het oplossen van juridische vraagstukken. Dit doen we door de inzet van gekwalificeerde juristen. Brunel Legal Interim detacheert ervaren juristen en Brunel Legal Talent bemiddelt juridisch toptalent.

Kroniek aansprakelijkheidsrecht

De selectie van de belangwekkendste uitspraken van de Hoge Raad op het terrein van het aansprakelijkheidsrecht, van 2005 tot voorjaar 2007.

Identificatie- en meldplicht anno 2007

Wat zijn de bestaande regels en wat zegt Europarlementariër Lehne: 'Het echte witwassen gaat heel anders, en dan moet een advocaat voor iedere witgewassen € 15.000 verantwoording afleggen!'

Advocatenpolis niet goed genoeg voor zwangere advocaat

Buiten de advocatuur blijven belangenorganisaties van zelfstandigen het 'risico' van zwangerschaps- en bevallingsuitkering beter te kunnen verzekeren

Was dit het nou?

Tot een fundamenteel debat over de advocatuur is het in de Tweede Kamer niet gekomen **346**

'Beroeps-leugenaar'

De beslechting van de ruzie tussen Moszkowicz en Kelder viel niet bij iedereen in goede aarde **347**

Letsel keurmerk

Letselschadeadvocaten zijn niet onverdeeld gelukkig met het nieuwe Keurmerk Letselschade **348**

Eenmanskantoor

Kan een advocatenkantoor meerdere eenmanskantoren huisvesten? **354**

De ratten

De criticaster van de advocatuur doet geen serieus onderzoek en noemt man noch paard. **377**

Schaep met vijf pooten

De terugkijkende advocaat 'Beroemdheid moet geen rol spelen, het blijven gewoon cliënten'. **381**

Verder...

Agenda 349 » Brieven 354 » Rechter schrijft terug 367 » Colofon 355 »
Van de deken 351 » Opleidingen 386 » Personalia 386 » Tuchtrecht 390

Omslagfoto:
Friso Keuris/
Hollandse Hoogte

Op 24 mei jl. besliste het Amsterdamse gerechtshof dat Jort Kelder (toen hoofdredacteur van het zakenblad *Quote*) onrechtmatig handelde door Bram Moszkowicz een 'maffia-maatje' te noemen. 'Beroepsleugenaar' en andere kwalificaties van Kelder waren niet onrechtmatig. Beide partijen betoonden zich voor de camera geheel tevreden. Strafpleiters in het land hebben zo hun bedenkingen.

Arrest over 'beroepsleugenaar' kritisch onthaald

'Een advocaat is toch kwetsbaar in dit méetier'

Advocaat Nico Meijering schreef een week na het arrest in *de Volkskrant* dat 'de strafadvocatuur als grote verliezer uit de strijd Moszkowicz-Kelder is gekomen'. De Oldenzaalse strafrechtadvocaat Geerdink ziet dat heel anders: 'Ik heb geen last van die affaire, het gaat niet over mij als strafadvocaat. Ik ken het arrest niet helemaal, maar als de rechter gezien het dossier zo heeft geoordeeld, dan is dat nu eenmaal rech-

Patrick Post/Hollandse Hoogte

tens.' Hij is zelf 'zeer terughoudend met perscontacten, ik doe dat alleen met uitdrukkelijke toestemming van cliënt, en ik ga niet naar feestjes. Met zoveel media-optredens als die van Moszkowicz, roep je over je af dat er scherp op je wordt gelet.'

Theo Hiddema, strafpleiter te Maastricht, heeft heel wat minder op met het arrest. 'Ik vind de kwalificatie "beroepsleugenaar" erger dan "maffiamaatje", want dat laatste is kleurrijk en iedereen weet dat Moszkowicz geen deel uitmaakt van de maffia. Ik zou deze strijd niet hebben opgezocht, maar eenmaal verstrikt in de procedure laat het hof de stem des volks doorwegen in juridische overwegingen in plaats van de advocaat ertegen te beschermen. Een advocaat is toch kwetsbaar in dit méetier.'

'Ernstige misstand'

Strafadvocaat Ben Bentem, ook in Oldenzaal, bekritiseert Moszkowicz én het arrest.

'Moszkowicz is een uitstekend strafpleiter, maar hij schiet soms te ver door, zoals met dat dansen met Bouterse, die werd verdacht van moorden op onder anderen advocaten. Hoe moet je omgaan met je cliënt? De grens is moeilijk te bepalen. Ik zou zeggen: geen vriendschap maar wel vriendschappelijke omgang.' Heeft de strafadvocatuur volgens hem verloren? Bentem: 'Ik heb als strafadvocaat van dit arrest geen enkele last, maar "beroepsleugenaar" is van den zotte. Als ik "maffiamaatje" zou worden genoemd, zou ik denken "laat maar zwammen".'

Dus beroepsleugenaar is toch erger dan maffiamaatje? Het oog van Taru Spronken, advocaat en hoogleraar strafprocesrecht in Maastricht, viel aanvankelijk vooral op de kortste rechtsoverweging (4.19). Spronken: 'Het hof zegt dat indien de beschuldiging van vriendschappelijke betrekkingen met de onderwereld juist zou zijn, dat een ernstige misstand oplevert. O ja? De advocaat gaat dan toch nog niet over de schreef? Wat zijn dat dan, die "vriendschappelijke betrekkingen" en wie bepaalt wie tot de onderwereld behoort? Het is een zorgelijk vage normerende uitspraak. Wat te denken van goede relaties met belangrijke zakelijke cliënten in de commerciële civiele prak-

Kelder en
Moszkowicz
na de uitspraak

tijk? Het hof had beter moeten formuleren. Waarschijnlijk zal het een onderwerp zijn op de najaarsvergadering van de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten.'

Spronken viel er aanvankelijk niet zo over dat het hof de term beroepsleugenaar toelaat. Maar bij nader inzien vindt ze het toch merkwaardig dat het hof overweegt dat het een negatief waardeoordeel is 'zoals dat in het algemeen wel vaker wordt gehoord over strafrechtadvocaten wanneer deze de waarheidsvinding achterstellen bij het dienen van het belang van hun cliënt'. Hoe denkt het hof nu immers over strafrechtadvocaten? Deze week schrijft ze in de Nieuwsbrief Strafrecht: 'De rol van strafrechtadvocaten (...) is het dienen van het belang van hun cliënten. Weliswaar is deze rol gebonden aan bepaalde regels (...) maar het is algemeen aanvaard – althans tot nu toe – dat de waarheidsvinding niet het primaire doel is dat de advocaat behoort na te streven (...). [Het is] regel dat de cliënt niet hoeft mee te werken aan zijn eigen veroordeling en dus de advocaat ook niet aan de veroordeling van zijn cliënt. Maakt dit de advocaat tot beroepsleugenaar?' (LH)

Spronken: 'Het is algemeen aanvaard dat de waarheidsvinding niet het primaire doel is dat de advocaat behoort na te streven'

Het is
gezegd

Intuïtief roepen ze heel snel dat ze een advocaat nodig hebben, en dan nog het liefst Bram Moszkowicz. Rob van Rooij van juridisch dienstverlener XS2J over het MKB dat slecht op de hoogte is van het juridisch bedrijf, *Het Financieel Dagblad*, 18 mei

In de Verenigde Staten durft haast niemand meer te reageren op de vraag 'is er een dokter in de zaal?' De claimcultuur ondermijnt sociale verhoudingen, stelt filosoof Ger Groot, *Trouw*, 16 mei

Pfff. Als we het daarvan moeten hebben. Deken Els Unger op de vraag of de advocatuur baat heeft bij een macho-uitstraling, *Opzij*, juni

Van politici kreeg ik juist veel waardering. Die zaken: de sector is er zelf mee bezig. Ik vond het een teken van kracht als je je kwetsbaar opstelt. Els Unger in datzelfde interview over de commotie onder advocaten over haar uitspraak dat 100-200 advocaten excessief declareren of hun cliënten op andere wijze benadelen.

Van maart 2005 tot maart 2006 eindigden 77.297 strafzaken in veroordeling en slechts 63 in een vrij-spraak. *De Volkskrant* over de strafrechtspraak in Japan, 30 mei

Was dit het nou?

Nieuwsanalyse: Rapport Commissie Advocatuur in Kamer

Wat te doen met een 67 pagina's tellend fundamenteel rapport en een 26 pagina's tellende kabinetsreactie daarop? Je handelt het in de Tweede Kamer af in krap twee uur. En: je debatteert niet over het rapport, maar over actuele publicaties in de krant.

Het is te veel om te zeggen dat de advocatuur de afgelopen jaren in rep en roer is geweest over het rapport van de Commissie Advocatuur en het standpunt daarover van het kabinet. Door de Orde georganiseerde discussiebijeenkomsten in het land lokten in totaal weliswaar een paar honderd advocaten, maar het overgrote deel van de balie leek en lijkt te denken: het zal mijn tijd wel duren.

Voor die advocaten is er goed nieuws, want het zal hun tijd inderdaad wel duren. Dat bleek donderdag 31 mei in de Tweede Kamer tijdens het Algemeen Overleg van de Vaste Kamercommissie van Justitie en minister Hirsch Ballin over de kabinetsreactie op het rapport 'Een maatschappelijke orde' van de Commissie Advocatuur. De geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht blijven overeind en er komt geen Regelgevende Raad, zoals voorgesteld door de commissie. Wel moet er een Raad van Advies komen

die zorgt voor 'inbreng van buiten'. De door de commissie genoemde kernwaarden worden opgenomen in de Advocatenwet, en er zal geëxperimenteerd worden met *no win, no fee*.

Het is allemaal weinig bedreigend. Heel anders dan in het Verenigd Koninkrijk, waar de regulering van de advocatuur onlangs sterk is veranderd en de marktwerking ruim baan is gegeven.

Het is in Nederland natuurlijk nog niet gedaan. De Advocatenwet gaat in de steigers. Over twee omstreken kwesties moet het kabinet bovendien nog een standpunt innemen: het klacht- en tuchtrecht (naar aanleiding van het rapport van de werkgroep Huls) en het procesmonopolie (naar aanleiding van het rapport van de Commissie-Deetman). En dan bekijkt de NMa nog of de regulering van de advocatuur de marktwerking niet al te zeer inperkt.

Fundamentele discussie
Die gefragmenteerde bena-

dering is nogal onbevredigend voor mensen die bij het onderwerp betrokken zijn. Bij een fundamenteel rapport hoort een fundamentele discussie. Een discussie die niet telkens wordt verlamd door verwijzing naar nog in te nemen standpunten. Ook opmerkelijk: alles moet kennelijk worden afgehandeld in een debatje van twee uur. Eerste termijn Kamer (spreektijd 5 minuten per fractie), antwoord van minister Hirsch Ballin, een zeer korte tweede termijn voor de Tweede Kamer en daarna nog drie minuten afronding door de minister. Een race tegen de klok.

De beperkte tijd had ook gevolgen voor de inbreng van de fracties. De een begon over de voorgenomen bezuiniging op de rechtsbijstand, een ander stelde het imago van de advocatuur aan de orde en een derde haakte in op de Code Drion. Stuk voor stuk belangwekkende onderwerpen, zeker, maar niet toevallig onderwerpen die ook net de krant hadden gehaald.

Het is maar een vraag: wat als de roemruchte persconferentie van Bram Moszkowicz vlak voor het Kamerdebat had plaatsgevonden?

(LW)

• De afgelopen week, na het ter perse gaan van dit nummer, zou er over drie moties worden gestemd; zie daarvoor ook de Orde van de dag

Vervolg op pagina 348

Letselschadeadvocaten niet onverdeeld gelukkig met Keurmerk Letselschade

.....
Michel Knapen
Journalist
.....

Letselschadeadvocaten zijn niet allemaal even blij met het nieuwe Keurmerk Letselschade. Ze vinden dat het lidmaatschap van de LSA al een kwaliteitsstempel inhoudt en zien op tegen de kosten van het Keurmerk. Sinds begin juni kunnen letselschadeadvocaten het keurmerk van de Stichting Keurmerk Letselschade aanvragen. De Stichting is een initiatief van een groep advocaten- en letselschadekantoren, in samenwerking met Slachtofferhulp Nederland en De Ombudsman. Met dit keurmerk moet 'de kwaliteit in de letselschaderechtshulpverlening zichtbaar worden, waardoor het kaf van het koren kan worden gescheiden', stelt algemeen directeur Jaap Smit van Slachtofferhulp Nederland. Als gevolg daarvan moet het voor het slachtoffers gemakkelijker worden 'om te kiezen voor kwalitatief goede rechtshulp'. Advocaten die het keurmerk willen verwerven moeten lid zijn van de specialisatievereniging van letselschadead-

vacaten LSA, een opleiding op Grotiusniveau hebben gevolgd en ten minste 500 dossiergebonden uren per jaar aan letselschadezaken besteden. Martijn van Driel van de Stichting: 'Minstens zo belangrijk is dat de advocaat de cliënt op een begrijpelijke manier inlicht over de gang van zaken. Daarover horen wij nog steeds klachten.' Slachtofferorganisaties hebben laten weten het keurmerk actief onder hun cliënten te gaan promoten. 'Slachtoffers zullen sneller kiezen voor een kantoor met een keurmerk', zegt Van Driel. 'Die kantoren zien dat direct terug in de bedrijfsresultaten.' Op de site van de stichting komt een ledenlijst. Keurmerkkantoren worden regelmatig gecontroleerd – 'desnoods met *mystery guests*' (Van Driel) – of zij nog voldoen aan de eisen. Maar deze audit valt samen met de audit die de LSA al uitvoert onder haar leden. LSA-voorzitter Peter Langstraat spreekt van een 'op zich' goed initiatief. 'Het schept duidelijkheid voor de consument. Er zijn nu veel schimmige letselschadebureaus die het niet zo nauw nemen met de kwaliteit en de honorering. Met zo'n keurmerk kunnen

dergelijke ontoelaatbare praktijken uit de markt worden gedrukt.' Toch zijn niet alle LSA-leden onverdeeld gelukkig met het keurmerk, weet Langstraat. 'Ze vinden dat ze als LSA-lid al een kwaliteitsstempel hebben, het nieuwe Keurmerk voegt dan niet veel meer toe. Ze zien het Keurmerk als een huisvrouwenachtige stempel – ik bedoel dat niet badinerend – van Slachtofferhulp Nederland, waar zij als professionals geen behoefte aan hebben. Daarentegen vinden ze dat ze in een nieuw keurslijf worden gedwongen, waarvoor ze nog moeten betalen ook.' De aanvraag kost 250 euro en de jaarlijkse contributie bedraagt 250 euro per advocaat, met een maximum van 1.500 euro voor een kantoor. Van Driel vindt dat het keurmerk wel degelijk een meerwaarde heeft. 'Het LSA-lidmaatschap kun je zien als een keurmerk op het gebied van opleiding en vakkennis. Maar het Keurmerk Letselschade gaat ook over onafhankelijkheid – treed je niet ook op voor verzekeraars – omgang met cliënten en communicatie.' Van Driel hoopt in 2008 honderd keurmerken te kunnen uitreiken.

Bram Moszkowicz is bekender dan Gerard 't Hooft of Ewine van Dishoeck en verdient drie keer zoveel geld als die twee samen (ja, ja, geef maar toe dat u geen idee heeft wie 't Hooft en Van Dishoeck zijn) terwijl het me niet zou verbazen als 't Hooft en Van Dishoeck afzonderlijk drie maal zo slim zijn als Moszkowicz, Britta Böhler en Gerard Spongetezamen. Simon Rozendaal, weblog Elsevier.nl, 14 juni

De politici die nu het hardst roepen om een onderzoek naar mij, riepen destijds het hardst naar de minister van Justitie dat er zo snel mogelijk iets aan de criminaliteit op Schiphol gedaan moest worden. Herman van Z. van de Rijksgebouwendienst was projectleider bij de bouw van het cellencomplex op Schiphol-Oost, *Algemeen Dagblad*, 29 mei

Regeringen zijn kortzichtig bezig, stoken de angstgevoelens van mensen op en voeren een verdeel-en-heerspolitiek. Ze ondermijnen de rechtsstaat en mensenrechten, voeden racisme en vreemdelingenhaat, splijten gemeenschappen, intensiveren ongelijkheid en leggen de basis voor nog meer geweld en conflict. Secretaris-generaal Irene Khan van Amnesty International, *De Volkskrant*, 24 mei

Advocaten zijn de onaan-tastbaren. Directeur Jan Moerland van DAS Rechtsbijstand ageert tegen het procesmonopolie, *Het Financieel Dagblad*, 31 mei

'Serius experiment' met advocaat bij verhoor

Minister Hirsch Ballin van Justitie zal voor het zomerreces een brief aan de Tweede Kamer schrijven over de precieze invulling van het experiment met de advocaat bij politieverhoor. 'Het moet een serius experiment worden, dus geen slinkse uitleg

van de motie-Dittrich,' aldus de minister tijdens het 31 mei gehouden algemeen overleg met de Vaste Kamercommissie voor Justitie. Het debat spitste zich toe op de vraag

of de woorden 'het eerste verhoor' in de motie doelbewust zijn opgenomen, of dat 'de geest' van de motie met zich brengt dat de advocaat bij meerdere, zo niet alle po-

litieverhoren aanwezig moet kunnen zijn. Hirsch Ballin stelde dat de woorden 'niet bij vergissing zijn gebruikt', Pechtold (D66), Azough (GroenLinks) en Wolfsen (PvdA) drongen aan op een 'bredere uitleg'.

agenda

* SYMPOSIUM 'GRENDOVERSCHRIJDENDE MILIEU- EN WATERVER- ONTREINIGING'

Op **donderdag 5 juli 2007** organiseert de Wetenschapswinkel Rechten in samenwerking met het Centrum voor Omgevingsrecht en Beleid, in het verlengde van de publicatie 'Interstatelijke civiele sancties wegens grensoverschrijdende milieuvervuiling', een symposium

over 'Grensoverschrijdende milieu- en waterverontreiniging'. Tijdens deze middag staat de vraag centraal welke mogelijkheden het recht biedt aan lidstaten en decentrale overheden om actie te ondernemen tegen grensoverschrijdende milieu- en waterverontreiniging. Het symposium vindt plaats in het Grand Hotel Karel V, Geertebolwerk 1, Utrecht, van 13.00-17.00 uur.

* THOOLEN NJCM-SCRIPTIEPRIJS

Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten looft in 2007 voor de tweede keer de Thoolen NJCM-Scriptieprijs uit voor de beste masterscriptie op het gebied van mensenrechten. De beste mensenrechtelijke scriptie in 2005 was de scriptie van Janine de Vries 'Sexual violence against women in Congo. Obstacles and remedies for judicial

assistance'. Deelname staat open voor elke (oud-)student van een Nederlandse wetenschappelijke opleiding of het hoger beroepsonderwijs. De winnende scriptie zal in boekvorm worden uitgegeven door de Stichting NJCM-Boekerij. Stuur uw scriptie voor 1 november 2007 naar het secretariaat van het NJCM; zie ook www.njcm.nl.

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

Vietnamese advocaten veroordeeld voor pro- democratische opvatting

Vóór hun arrestatie op 6 maart 2007 behartigden Dai en Nhan de belangen van etnische minderheden en gaven zij mensenrechtentrainingen aan studenten in Hanoi. In februari werd een dergelijke bijeenkomst door de politie onderbroken.

Dai en Nhan zijn twee van ten minste vijf advocaten die recentelijk zijn opgepakt en/of veroordeeld voor het vreedzaam uiten van hun mening. Zo werd de 39-jarige advocaat Nguyen Bac Truyen, ook vanwege propaganda tegen de staat, tot vier jaar gevangenisstraf veroordeeld. Truyen is lid van de Democratische Volkspartij. In maart werd advocaat Le Quoc Quan eveneens gearresteerd nadat hij in Amerika onderzoek had gedaan naar de rol van de burgermaatschappij in opkomende democratieën. Le Quoc Quan wordt ervan beschuldigd een poging te hebben gedaan de regering omver te werpen. Hiervoor kan hij de doodstraf krijgen. Een vijfde advocaat, Bui

Thi Kim Thanh, die veel landrechtzaken behandelt, werd gedwongen opgenomen in een psychiatrische inrichting.

Volgens *Amnesty International* is de campagne tegen advocaten en andere vreedzame activisten een poging van de Vietnamese regering om politieke dissidenten de mond te snoeren en potentiële critici af te schrikken.

Nguyen Van Dai en Le Thi Cong Nhan, twee Vietnamese mensenrechtenadvocaten, zijn recentelijk veroordeeld tot respectievelijk vijf en vier jaar gevangenisstraf vanwege hun vreedzame pleidooi voor een meerpartijenstelsel in Vietnam. De Vietnamese wet staat maar één partij toe, en dat is de heersende communistische partij. Volgens de openbaar aanklager zouden Dai en Nhan zich schul-

dig hebben gemaakt aan het verspreiden van propaganda tegen de regering. Ook zouden zij contacten onderhouden met buitenlandse prodemocratische activisten. Dai en Nhan hebben de aanklachten ontkend. Als Dai en Nhan hun gevangenisstraf hebben uitgezeten volgt ook nog een aantal jaar huisarrest. De Orde van Advocaten van Hanoi heeft hen inmiddels geroyeerd en hun advocatenkantoor laten sluiten.

• De Stichting Advocaten voor Advocaten heeft de Vietnamese ambassadeur in Nederland inmiddels opgeroepen tot de onmiddellijke en onvoorwaardelijke vrijlating van Dai, Nhan en alle andere advocaten die vastzitten vanwege het vreedzaam uiten van hun mening. Wij vragen u hetzelfde te doen. Als u wilt meedoen aan de schrijffactie voor Dai en Nhan kunt u contact opnemen met Judith Lichtenberg via e-mail info@advocatenvooradvocaten.nl voor een voorbeeldbrief. Voor algemene informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u hetzelfde doen of bezoek de website www.advocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

Wijziging afdracht RAIO-baten

Met ingang van 1 januari 2007 komen de RAIO-baten voor twee derde toe aan de SSR (Studiecentrum Rechtspleging). Een derde van de RAIO-baten blijft ten gunste komen van het door de Orde beheerde Fonds RAIO-baten. Uit dit fonds wordt onder andere de leerstoel Advocatuur aan de Universiteit van Amsterdam gefinancierd. Gelijktijdig met de gewijzigde verdeling van de RAIO-baten,

is overeengekomen de gehele administratieve afwikkeling bij de SSR neer te leggen. Dit betekent dat de SSR de inning van de RAIO-baten voor haar rekening neemt. Voor stages die vóór 1-1-2007 zijn aangevangen wordt de inning nog door de Orde afgehandeld, stages die op of na 1-1-2007 van start zijn gegaan, zullen door de SSR worden afgehandeld. De betrokken advocatenkantoren worden hierover door de SSR nader geïnformeerd. *Nadere informatie: SSR, A.J.H. Hulman, 0575-595 342/06-481 36 193, a.hulman@ssr.drp.minjus.nl, of de Orde, E.W.T. Oltmans, 070-335 35 25, e.oltmans@advocatenorde.nl.*

Promovendus vraagt mede- werking advocaten

Francien Lankhorst, een onderzoeker die aan de juridische faculteit van de Vrije Universiteit van Amsterdam werkt aan een proefschrift over het blootleggen en eventueel voorkomen van integriteitsdilemma's van advocaten en notarissen, heeft onlangs per e-mail uw medewerking gevraagd. De Algemene Raad ondersteunt dit verzoek. Het gaat om het invullen van een door Lankhorst opgestelde vragenlijst. De link naar de vragenlijst is u onlangs toegestuurd, binnenkort volgt een herinnering. Het invullen kost ongeveer tien minuten. De anonimiteit is gewaarborgd: 'De gegevens komen direct in een datapool zonder naam of e-mailadres, waardoor het niet mogelijk is te achterhalen wie welke lijst heeft ingevuld'. Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met f.lankhorst@rechten.vu.nl, telefoon 020-698 62 22.

(advertentie)

VOX ET
LINGUA

Vertalingen (gewaarmerkt)

Da Costakade 8-huis
1052 SJ Amsterdam

Mobiel 06-20004823
Telefoon 020-6167821
E-mail vox@euronet.nl
Internet www.voxetlingua.nl

VOX ET LINGUA |

Maar minstens zo belangrijk was dat ik mijn tarief kon halveren. Dezelfde Geert-Jan van den Bergh voor de helft van de prijs, als het ware. Advocaat Geert-Jan van den Bergh stapte in 2004 van Stibbe over naar nichekantoor Leidsegracht 3 Advocaten, *Het Financieel Dagblad*, 26 mei

Nee, daar is het niet als in de cel. Het is schoon daar. De rechtbank wil van de van brandstichting verdachte vernemen of hij in het huis van zijn vriendin ook peuken wegschiet, *De Volkskrant*, 22 mei

Dit wordt een van de grootste rechtszaken in de Nederlandse geschiedenis, maar ook internationaal door de relatie met de VN. Axel Hagedorn van Van Diepen van de Kroef Advocaten heeft namens zesduizend nabestaanden van slachtoffers uit Srebrenica de Nederlandse staat en de VN aangeklaagd, *NRC Handelsblad*, 4 juni

Ze zouden de officier van justitie voortaan niet meer een zwarte, maar rode toga moeten aandoen. Rood staat voor agressie, het OM is de aanvallende partij. En dan staat de officier niet meer op dezelfde hoogte als de rechter, zoals nu, maar een treetje lager, op hetzelfde niveau als de advocaat. Dat zou ze leren. Voormalig rechter Wicher Wedzinga gaat 'de arrogantie' te lijf, in *HP/De Tijd*, 25 mei

Toetreding van Denemarken tot Europese betekening en executie

.....
Mr. Mirjam Freudenthal

Honorair UHD Molengraaff Instituut
Utrecht

.....
Denemarken was in het Europese juridische verkeer jarenlang een vreemde eend in de bijt omdat het land niet deelnam aan de betekening- en executieverordeningen. Na jarenlange onderhandelingen is het op 1 juli aanstaande dan toch zover.

Denemarken zal op 1 juli toetreden tot de Brussel I-Vo EG nr. 44/2001 en de BetekeningsVo EG nr. 1348/2000¹ zoals die nu gelden. Voor de praktijk heeft de toetreding naast het gemak van de toepassing van beide verordeningen ook enkele bijzondere consequenties.

Waar het de toepasselijkheid van de Brussel I-Vo betreft, geldt een algemene overgangsbepaling inzake de bevoegdheid die zegt dat de Brussel I-Vo slechts van toepassing is op rechtsvorderingen die worden ingesteld en op authentieke akten die worden verleden na 1 juli 2007 (zie de vrijwel gelijklopende regeling van art. 66 Brussel I-Vo). Ten aanzien van de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen geldt dat de bepalingen van de Brussel I-Vo ook op eerder aanhangige zaken van toepassing zullen zijn indien de beslissing na de inwerkingtreding van de Overeenkomst is gegeven en de bevoegdheid van de rechter berustte op het EEX-Verdrag of het Verdrag van Lugano of op een vergelijkbare regeling.

De bepalingen van de BetekeningsVo zullen vanaf 1 juli 2007 direct van toepassing zijn. Dit betekent bijvoorbeeld dat indien in Nederland een procedure aanhangig

is tegen een Deense verweerder in geval van onder meer hoger beroep niet langer volstaan kan worden met alleen een betekening krachtens art. 63 Rv aan het kantooradres van de advocaat in eerste instantie, maar dat vervolgens de appeldagvaarding conform art. 56 lid 3 Rv ook aan de verweerder in Denemarken betekend of rechtstreeks verzonden zal moeten worden. Ook zal de taalregeling van de BetekeningsVo op de te verzenden gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken van toepassing zijn.

Een complicerende factor bij de toetreding van Denemarken tot beide verordeningen is, dat die toetreding voorlopig alleen de huidige tekst van deze verordeningen betreft, met inbegrip van de arresten van het Hof van Justitie EG met betrekking tot deze verordeningen.² Denemarken wil namelijk niet automatisch deelnemen aan de wijzigingen van beide verordeningen.³ Als Denemarken aan komende wijzigingen van de verordeningen wil gaan deelnemen, zal zij de Commissie daarvan in kennis stellen. Dat betekent, dat het wijzigingsvoorstel van de BetekeningsVo dat waarschijnlijk per 1 januari 2008 in werking zal treden, alleen dan ook voor Denemarken geldt, als dat land dat uitdrukkelijk aangeeft. Hopelijk doet Denemarken dat tijdig, want anders wordt de toepassing van deze verordening in de praktijk erg gecompliceerd. Voor de Brussel I-Vo is een herziening op korte termijn nog niet te verwachten.

Of Denemarken ook voornemens is toe te treden tot andere verordeningen, zoals de EET-Vo, is op dit moment nog onbekend.

-
- 2 Zie bijv. het arrest Leffler/Berlin, HvJEG 8 november 2005, C-443/03, met betrekking tot het taalvereiste van art. 8 BetVo.
- 3 PbEU 2005, L 300/55, art. 3 (BetekeningsVo) en PbEU 2005, L 299/61 (Brussel I-Vo).

1 PbEU 2007, L 94/70. Brussel I-Vo, EG nr. 44/2001 (of EEX-Vo) en BetekeningsVo, EG nr. 1348/2000. Overige Besluiten: Besluit van de Raad van 27 april 2006, PbEU 2006, L 120/23 en p. 22.

Van de deken

.....
Els Unger

Laatste klus

Op het moment dat ik dit schrijf, heb ik nog één belangrijke klus te klaren: mijn laatste vergadering met het College van Afgevaardigden op 28 juni aanstaande. Het is een belangrijke vergadering: we zullen het onder andere hebben over de op te richten Raad van Advies, de registratie van rechtsgebieden en vakbekwaamheid en professionaliteit. Ook dragen we twee nieuwe leden van de Algemene Raad ter benoeming voor. Ik kan u met groot genoegen meedelen dat het twee vrouwen betreft, in beeld gekomen na de oproep in het *Advocatenblad*.

Tijdens de vorige Collegevergadering zei ik naar mijn laatste vergadering uit te zien. Sommige leden van het College hebben dat – naar ik later begreep – opgevat als een steek onder water: de deken vindt de vergaderingen onaangenaam. Dat is beslist niet zo. De dialoog en discussie met het College heb ik ervaren als nuttig en stimulerend. Met mijn opmerking doelde ik op de hoeveelheid werk die het dekenaat met zich brengt. Na tweeënhalf jaar inspanning voor het algemeen belang, zie ik uit naar een korte periode van rust. Om me daarna weer helemaal op mijn praktijk te storten.

Het is een goed moment om het stokje over te dragen. Het rapport van de Commissie Advocatuur is inmiddels behandeld door de Tweede Kamer. De vrees dat de advocatuur door sommigen in het parlement met enige vijandigheid bejegend zou worden, is niet bewaarheid geworden. Integendeel. Vrijwel alle sprekers in de Tweede Kamer én minister Hirsch Ballin hebben het grote belang van de advocatuur in de rechtsstaat onderstreept.

Natuurlijk kan mijn opvolger Willem Bekkers – en met hem de Algemene Raad – niet achterover leunen. De discussie over de advocatuur blijft in volle gang. De nieuwe Advocatenwet, het procesmonopolie, marktwerking, vakbekwaamheid, het tuchtrecht, de Code Drion, diversiteit: aan actuele en interessante onderwerpen geen gebrek. Maar de contouren van de discussie worden wel duidelijker, en dat is winst.

Het bestek van dit stukje laat geen uitgebreide terugblik toe. Dat is ook niet nodig. Ik volsta met de opmerking dat ik het dekenaat heb ervaren als de meest leerzame periode sinds mijn tijd als stagiaire. Ik heb het met heel veel plezier gedaan. Ik dank daarom al diegenen die ik in de afgelopen jaren naast of tegenover mij heb gevonden.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Amsterdam Business School

In a world full of Numbers...
You don't want to be treated like one of them

» *Thinking Business* «

Study Law & Finance At our Master of International Finance programme

- Designed for those with a background in Law
- Full time (1yr) or Part time (2yrs)
- Generous scholarships available for excellent students
- International content, staff and students
- Course range from Corporate Finance to Accounting to M&A Law, to Banking and Securities Regulation to Corporate Governance
- Other tracks: International Finance, Mathematical Finance, Real Estate

Also Available: The Amsterdam MBA

For more information please contact us via Tel +31 (0)20 525 4388 or via mif@uva.nl

Roetersstraat 11 | 1018 WB Amsterdam | www.abs.uva.nl/mif

Schenk zorgvuldig

ELSEVIER SCHENKEN EN ERVEN ALMANAK 2007

€ 59,95 excl. BTW Reeds verschenen

Praktisch handboek voor fiscalisten, juristen maar ook voor particulieren waarin alle aspecten rondom schenken en erven helder worden belicht. De vele details maken de Almanak bovendien tot een handig naslagwerk.

Uitgebreid aandacht voor:

- > Alle recente tarieven en vrijstellingen
- > Hulp bij aangiften successie- en schenkingsrecht
- > Relevante ontwikkelingen van het Europees recht
- > Taxplanning
- > Testamentsvormen

Ook verkrijgbaar:

ELSEVIER SCHENKEN EN ERVEN ALMANAK 2007 OP CD-ROM MET ARCHIEF

(jaargangen 2003 t/m 2007)

€ 64,95 excl. BTW Verschijnt: mei 2007

ELSEVIER SUCCESSIE & SCHENKING PROGRAMMA 2007

€ 265,00 excl. BTW Reeds verschenen

Professioneel programma voor successie- en schenkingsaangiften en testamentberekeningen.

Bevat:

- > Aangiften successie- en schenkingsrecht 2002 tot en met 2007
- > Tariefberekeningen 2002 tot en met 2007
- > Uitgebreide specificatie mogelijk van bezittingen en schulden
- > Afdruk van direct bruikbare aangiftebiljetten en berekeningen
- > Testamentvergelijkingen met een groot aantal varianten
- > Koppeling met FiscaalTotaal.nl voor achtergrondinformatie

DIRECT BESTELLEN? BEL 0314 358 358 OF KIJK OP WWW.ELSEVIERFISCAAL.NL

ELSEVIER

Financieel en
Fiscaal

 Reed Business

Geen markt voor poortwachtersfunctie

(Hans Vogels, advocaat te Roermond)

Goed dat er sukkels zijn die, zoals Marjolein Drenth ('Over poortwachters en prijzige pubers', in *Advocatenblad* 2007-8, p. 317-318), verder kijken en een mens aan het denken zetten. Al een tijd vraag ik me namelijk af, waar de wezenlijke spanning in de discussie over tarieven, imago en monopolie in zit. Waar komt die vermetelheid vandaan waarmee MKB en verzekeraars op de kerntaken van de advocaat schieten? Het gaat niet om een beetje meer van dit of dat, nee, het gaat om een scherpe discussie, waarin nog wel geprobeerd wordt eenzelfde taal te spreken. Die gemeenschappelijke taal heet 'Marktwerking'. Drenth stelt – ik denk terecht – dat marktwerking geen excuus is om niet verder na te denken, en dat je voorbijgaat aan een fundamenteel probleem van de democratie, als je volhoudt dat werkverdeling in de advocatuur louter een kwestie is van markt en inkomenspolitiek.

Die gedachte lijkt me juist, en wil ik op mijn manier hier voortzetten. De arbeid van de advocaat louter beoordelelend vanuit marktwerking, kan gesteld worden dat er hoegenaamd geen vraag vanuit de markt bestaat naar de poortwachtersfunctie van de advocaat. De betalende rechtzoekende wil deskun-

dige bijstand, en geen belemmeringen bij zijn toegang tot het recht. Daarvoor trekt hij de portemonnee, en daarom wil hij consumeerbaar procesrecht. Een stukje cachet, oké, maar niet te veel en niet te duur.

Waar de spanning in zit is dat de ('volwassen', zie Drenth) advocaat zich een rechtsstatelijke, in een democratie noodzakelijke functie toedicht, die zich niet in termen van markt laat begrijpen. Procesbewaking, voorbehandeling van conflictmaterie zodat de rechter daarin een casus kan herkennen, ethiek, goede omgangsvormen zoals reageren op gekriebel van de andere partij, en nog van die dingen. Geen vage dingen, want ze verschijnen heel concreet op de declaratie die de rechtzoekende betaalt. Maar waar die rechtzoekende niet naar vraagt, of hooguit accepteert als de hindernissen tussen hem en zijn doel.

Open deur? Natuurlijk. Maar toch één die de discussie onmogelijk maakt zolang de partijen wel willen blijven praten in de taal van marktwerking, maar één partij – de advocatuur – stelselmatig vreemde woorden blijft gebruiken. Vanuit het perspectief van de marktwerking dan.

Er is momenteel een beoordeling van de advocatuur door de NMa gaande. Dat is, lees er de door de NMa aan de advocatuur gestelde vragen op na, een beoordeling op marktwerking, en geen andere. Zo zit de wereld van dit moment in elkaar. Even daargelaten dat kritisch onderzoek, uit welke hoek dan ook, nooit geschuwd mag worden, moet de advocatuur zich in bochten wringen om te verantwoorden hoe de rechtsstatelijke

taken van de advocatuur te verenigen zijn met het M-woord. Het M-woord is God, de rechtsstaat hooguit Zijn profeet. Uiterste consequentie is dat de profeet, zoals eenieder, moet buigen voor het M-woord.

In de markt zal aan de vraag van de rechtzoekende voldaan worden, en aan geen andere. Want natuurlijk, de rechtzoekende hoeft niet te betalen voor de ethiek van de advocaat. Dat is geen onderdeel van de vraag. Netjes reageren op onzin van de wederpartij? Daar is niet om gevraagd en dat hoeft dus niet betaald te worden. Vraagt de cliënt erom op zijn kosten verbaal gefatsoeneerd te worden voor hij de comparatiekamer binnenkomt? Je mag toch zeggen wat je denkt, en de rechter moet mentaal robuust genoeg zijn om daartegen te kunnen? En creatieve transacties, die moet een advocaat juist bedenken in plaats van weigeren of melden. Of vergis ik mij in het beeld dat de markt in wezen amoreel is? Natuurlijk, je kunt als advocaat invullen dat moraal en fatsoen in het belang van de cliënt zijn, van harte zelfs, maar een prikkel vanuit de markt is het niet.

Een echt marktconforme advocatuur, dus zonder al die normatieve toeters en bellen die de calculerende cliënt worst zijn, die zal geen lastige discussies meer hoeven te voeren met ketenpartners. Hooguit nog over beetje meer van dit of dat. Met een procesmonopolie verdraagt zoiets zich natuurlijk allerm minst, zodat dat gereed ligt voor afschaffing. Het imago van de advocaat komt – vanuit marktperspectief – dan beslist in orde. Duur zal hij niet meer hoeven te zijn.

(advertentie)

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Alimentatiezaken
- Controle werkzaamheden
- Handelsinformatie
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

UNIT

unit-1 is een ontwerperscollectief
onze werkzaamheden:
grafisch & typografisch ontwerp_concept_dtp
multimedia & internet ontwerp

» u kunt ons mailen voor een presentatie cd-rom
info@unit-1.nl www.unit-1.nl t 070 388 35 61

Zonder cynisme, je kunt op de markt niet verwachten tegen betaling afzet te vinden voor alles wat de advocaat meer wil of moet zijn dan een partijdige belangenbehartiger met juridische kennis. Van zulke juristen zijn er meer, en bovendien kan het recht nog vereenvoudigd worden. De markt kent – in essentie – geen prikkel om te betalen voor gedragsnormen en -vormen, die tijd vergen, hinderlijk zijn, en vooral duur. Daarmee is de vraag manifest: wie vraagt van de advocaat meer te zijn dan iemand die tegen betaling voldoet aan de vraag van de cliënt? Wie betaalt daarvoor? Niet de markt, die het belang van de cliënt versobert tot het begrip ‘vraag’, ook al weet de advocaat zelf dat die definitie hooguit de helft van het werkelijke belang omvat.

Voor gedwongen poortwachtersnering (zie Drenth) is dus – letterlijk – geen markt. Ethiek is hooguit cachet, meer niet. Oftewel, in markt-taal, wie wil betalen voor een poortwachter? Tenminste zolang volwassenheid nog niet daar is en – dus – het M-woord nog niet over zijn houdbaarheidsdatum is? Een akelige vraag in een liberale tijd.

Wat is een eenmanskantoor?

(Marianne Dumont, advocaat te Rotterdam)

(Over het dekencommentaar
'Eenmanskantoren', in
Advocatenblad 2007-8, p. 313)

Een eenmanskantoor is al eeuwenlang een advocatenpraktijk en een gebouw, of thuis met één naam op de koperen naamplaat terwijl die ene advocaat een advocatuurlijk netwerk van heel veel advocaten om zich heen heeft en daarmee zonodig doch vrijwillig, strevend naar de hoogste kwaliteit en zeer gemotiveerd, overleg pleegt en vervolgens weer hard doorwerkt.

Of is het een kantoorkostencombinatie, het multi-eenmanskantoor met twee of meer namen op de koperen of design-per-

spex-naamplaat waar elke advocaat zijn eigen praktijk en netwerk heeft + het gemotiveerde overleg als hiervoor genoemd?

Of is dat een groot gebouw met één naam (die advocaat moet wel heel erg gekwalificeerd zijn!) op de voorgevel waarin zich vijftig of meer kamertjes bevinden (partners aan de voorkant en stagiaires/medewerkers aan de achterkant van het gebouw. Immers, verschil – pardon: diversiteit – moet er zijn) met in elk kamertje advocaat + dossierkast + wetboeken + telefoon + in tegenstelling tot voorgaande *studielunchoverleg met doggy-bag*. Dit is het mega-multi-eenmanskantoor (m-m-e) dat de laatste twintig jaar opkomst beleefde en zich nu profileert aan de Zuid-As.

Dat (multi)-eenmanskantoren bepaald niet de afvalbak-advocaten zijn, zoals mr. Unger meent, en iets van de laatste jaren hebben de betere advocaten van een m-m-e inmiddels in de gaten. Die advocaten zijn de laatste jaren, volgens Legal People het m-m-e steeds meer aan het verlaten om alleen of samen met een of twee andere advocaten een (multi)-eenmanskantoor te vormen en dat voor de helft van de uurtarieven van de m-m-e's! Dus financieel zeer bereikbaar voor de rechtszoekende zoals mr. Drion dat zo graag ziet.

Logisch, want de advocaat is, per definitie een solitair opererend figuur, van oudsher een eenmanskantoor en is dat zo gebleven ook al lijkt dat naar buiten toe bij die m-m-e niet zo. En gelukkig voor miljoenen rechtszoekenden is de Algemene Raad er niet in geslaagd om het eenmanskantoor uit te roeien, integendeel, er komen steeds meer kleine kantoren bij. Dat kan er alleen maar op wijzen dat kleine kantoren kwaliteit leveren en dat ook altijd zijn blijven doen en dat zullen blijven doen.

Mr. Unger heeft haar eenmanskantoor (één gebouw, 12 eenmanspraktijken, twee namen op de voorpui) de afgelopen twee jaren verruild voor de eenmanspraktijk van algemeen deken. Zou de eenmanspraktijk van algemeen deken voor mr. Unger een vluchtheuvel geweest zijn vanwege haar eigen presteren in haar eigen multi-eenmanskantoor?

Ondertussen leveren de (multi)-eenmanskantoren 85% van de Ordebijdragen op. Wiens brood je eet diens woord je spreekt. De nieuwe landelijk deken mag dat laatste goed in zijn oren knopen.

87e jaargang –
22 juni 2007 – nr. 9
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
mr. K.A. Boshouwers
mr. B.J. Th. Bouma
mr. Y. van Gemenen
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. M.H.J. van Maanen
mr. M.R. Maathuis
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. A.P. Ploeger
mr. L.H. Rammeloo
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Redactionele bijdragen
t.a.v. L. Hesselink
Reed Business bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesselink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Uitgever
drs. Serge dos Santos Gomes

Eindredactie
Linus Hesselink

Bureau redactie
Charlotte Helmer

Vormgeving
Dimdim, Dmitry de Bruin

Correctie
Sandra Braakmann

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Digitaal archief
Advocatenblad
www.advocatenorde.nl,
voor houders van het (gratis)
Balienetcertificaat

Orde van de dag
Gratis abonneren op de
wekelijkse nieuwsbrief voor
advocaten? Stuur een e-mail
naar enova@reedbusiness.nl
met als onderwerp Inschrijven
Orde van de dag.

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

ISSN 0165-1331

HO
PRINT

Advertenties
Brouwer's Direct Marketing bv
Steektenweg 80 G, 2407 BH
Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460,
fax 0172-233017
e-mail: bdmby@euronet.nl
Advertentiearieven op
aanvraag.
Inzendtermijn:
afl. 10: 29 juni 2007
afl. 11: 20 juli 2007

Abonnementen
Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen
€ 160 per jaarabonnement
(incl. BTW en verzendkosten)
en voor de jaarband € 15.
Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgave via www.reedbusiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail. Ook voor informatie over uw lopende abonnement kunt u contact opnemen met onze Klantenservice.

Klantenservice
Postbus 808, 7000 AV
Doetinchem
Telefoon: 0314-358358
(op werkdagen tussen
8.30 en 17.00 uur).
Fax: 0314-349048
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonne-ments)overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

kroniek aan sprakelijk heids recht

.....
In dit nummer

Asbest
Bestuurders
Eigen schuld
Gevaarzetting
Kinderen
Medici
Omkeringsregel
Overheid
Profiteren van wanprestatie
Relativiteit
Sport
Verjaring
Verkeer
Werkgeversaansprakelijkheid
.....

In de traditie van de voorgaande jaren¹ volgt hierna een selectie van de meest belangwekkende uitspraken van voornamelijk de Hoge Raad op het terrein van het aansprakelijkheidsrecht, van 2005 tot voorjaar 2007. Evenals in de vorige afleveringen zijn de uitspraken gesorteerd op trefwoorden.

Peter Knijp
advocaat te Rotterdam²

Asbest

In de periode die door deze kroniek wordt bestreken, werden over asbest vier belangrijke uitspraken door de HR gewezen. Drie daarvan worden hierna, onder het kopje 'Werkgevers', besproken. Voor die indeling is gekozen omdat die zaken werkgeversaansprakelijkheid gerelateerde asbestschaden betreffen. De uitspraak van de HR van 25 november 2005³ betreft een aanspraak van een vrouw die naar eigen stellen in 1971 is blootgesteld aan asbeststof, toen bij haar ouderlijk huis – waar zij toen nog woonde – een aantal asbestplaten bij de bouw van een schuur werd verwerkt. Zij had het erf aangeveegd en de kleding van haar broers uitgeklopt en was daarbij blootgesteld aan asbeststof. In 2002 werd de diagnose mesotheliom bij haar vastgesteld. De vrouw sprak vervolgens Eternit, de producent van de asbestplaten, in kort geding aan tot betaling van een voorschot op de schadevergoeding.

Voor wat betreft de toets die moet worden aangelegd voor de beoordeling van de al dan niet onrechtmatigheid van het handelen van Eternit, bouwt de HR

voort op de eerdere uitspraak van 17 december 2004.⁴ Een dergelijke beoordeling moet plaatsvinden in het licht van de maatschappelijke opvattingen ten tijde van de verweten gedragingen. De HR merkt op dat vanaf het moment waarop binnen de maatschappelijke kring waartoe Eternit behoort, bekend moest worden geacht dat het werken met asbest gevaar voor de gezondheid met zich bracht, een verhoogde zorgvuldigheidsnorm had te gelden met het oog op de belangen van diegenen die zich bevinden in de directe nabijheid van de plaats waar met asbest wordt gewerkt. Welke veiligheidsmaatregelen vanaf dat moment moeten worden getroffen, is afhankelijk van de omstandigheden van het geval en van de toentertijd bestaande kennis en inzichten. De HR oordeelt dat het hof een juiste maatstaf heeft aangelegd en niet onbegrijpelijk heeft geoordeeld dat het aan Eternit verwijtbaar was dat het het publiek niet heeft gewaarschuwd voor de haar bekende gezondheidsrisico's die aan asbeststof zijn verbonden.

Een volgend punt dat deze uitspraak interessant maakt, is het beroep van Eternit op verjaring. Hoewel de HR het in beginsel mogelijk heeft geacht dat ook een beroep op de objectieve verjaringstermijn van twintig of dertig jaar naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid in bepaalde gevallen onaanvaardbaar kan zijn, wordt het oordeel van het hof voor wat betreft de verjaring door de HR vernietigd.⁵ Een van de bijzondere omstandigheden op

grond waarvan een beroep op verjaring in strijd kan zijn met de redelijkheid en billijkheid, is de omstandigheid of de aanspraak nog door verzekering is gedekt. Eternit beriep zich op het argument dat de onderhavige vordering niet meer door verzekering is gedekt, en dat bij toewijzing van de onderhavige vordering een zodanige toename van het aantal vorderingen te verwachten valt, dat het de solvabiliteit van het niet-verzekerde Eternit zou bedreigen. Het hof kon, aldus de HR, dat argument niet passeren met de enkele opmerking dat dat onvoldoende reden vormde om het beroep van Eternit op verjaring te honoreren.

Bestuurders

Een curator van een gefailleerde bv stelt de bestuurder in privé aansprakelijk voor het tekort van de gefailleerde vennootschap. In de procedure die leidt tot de uitspraak van 20 oktober 2006 komt aan de orde dat de grondslag van de vordering jegens de bestuurder is dat bij de gepubliceerde jaarrekeningen geen accountantsverklaring is gevoegd,⁶ en de ingevolge artikel 2:393 lid 6 (inmiddels lid 7) BW vereiste mededeling over de afwezigheid daarvan ontbreekt. De curator verbindt daaraan de conclusie dat de bestuurder zijn taak onbehoorlijk heeft vervuld. Het hof neemt die conclusie over: het ontbreken van een accountantsverklaring of de mededeling waarom deze ontbreekt, kan volgens het hof niet worden aangemerkt als een onbelangrijk verzuim, zelfs niet als vaststaat dat de gegevens uit de gepubliceerde jaarrekeningen juist zijn.

De bestuurder toont in de procedure bij het hof aan dat andere omstandighe-

1 Zie *Advocatenblad* 2003-2, 2003-4 en 2005-6. De vorige afleveringen werden geschreven door advocaat Klaas Aantjes.

2 Peter Knijp is advocaat bij Stadermann Luiten Advocaten te Rotterdam.

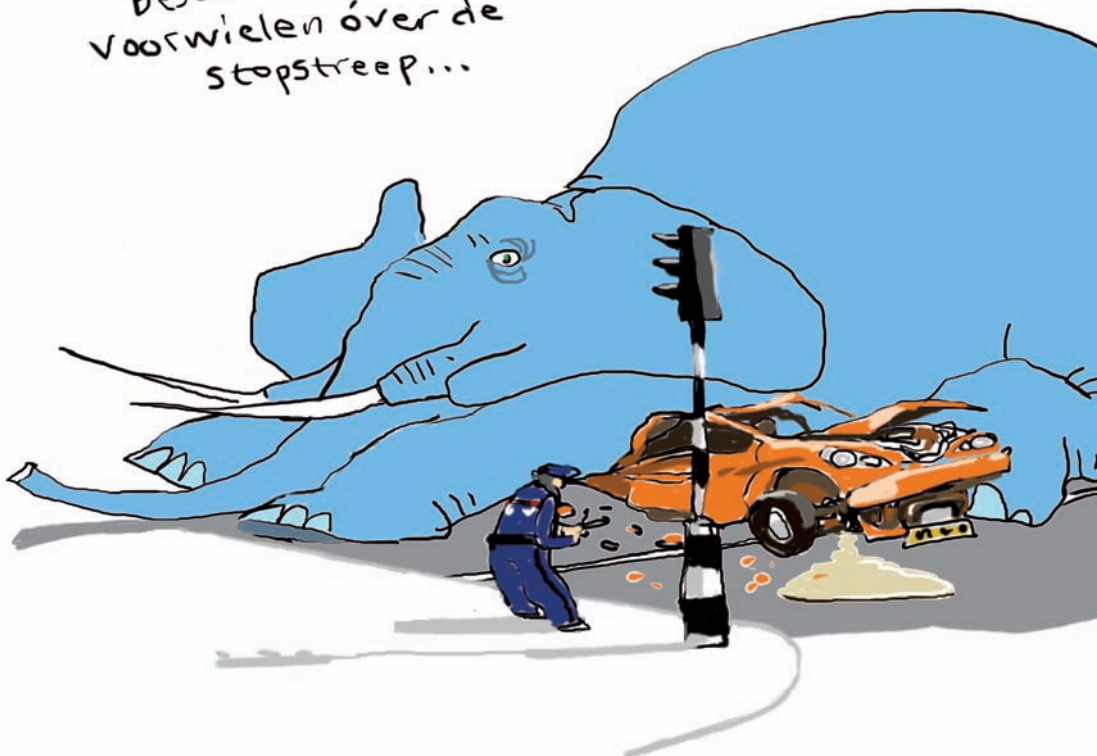
3 *RvdW* 2005, nr. 130.

4 *RvdW* 2005, nr. 4.

5 HR 28 april 2000, NJ 2000, nr. 430.

6 HR 20 oktober 2006, NJ 2007, nr. 2.

bestuurder was fout;
voorwielen over de
stopstreep...

den in belangrijke mate hebben bijgedragen aan het faillissement, zulks ter weerlegging van het rechtsvermoeden van artikel 2:248 BW (inhoudende dat het onbehoorlijk bestuur een belangrijke oorzaak van het faillissement was). Het hof vindt dat dat niet volstaat: de bestuurder dient volgens het hof aan te tonen dat het onbehoorlijk bestuur niet in belangrijke mate heeft bijgedragen aan het faillissement.

De HR casseert: het niet-voldoen aan de voorschriften met betrekking tot openbaarmaking van de jaarrekening is weliswaar niet per definitie een onbelangrijk verzuim, maar kan dat onder omstandigheden wel zijn. Een redelijke uitleg van artikel 2:248 lid 2 BW brengt voorts mee dat voor het ontzenuwen van het daarin neergelegde vermoeden voldoende is dat aannemelijk wordt gemaakt dat andere feiten dan de onbehoorlijke taakvervulling een belangrijke oorzaak van het faillissement zijn geweest.

Een volgende uitspraak over bestuurdersaansprakelijkheid is die van HR 8 december 2006.⁷ In deze zaak stelt de Ontvanger de bestuurder van een aantal

vennootschappen in privé aansprakelijk omdat deze op grote schaal had geschoven met aangiften en afdrachten; de Ontvanger stelt dat de bestuurder wist of had behoren te weten dat zijn vennootschappen als gevolg van die handelingen de aanslagen niet volledig zouden kunnen voldoen. De uitspraak is niet baanbrekend, maar de HR herhaalt nog eens duidelijk welke maatstaf moet worden aangelegd voor de beoordeling van de persoonlijke aansprakelijkheid van bestuurders. In dit geval moet worden beoordeeld of het handelen of nalaten van de bestuurder ten opzichte van de schuldeiser in de gegeven omstandigheden zodanig onzorgvuldig was dat hem daarvan persoonlijk een ernstig verwijt kan worden gemaakt. Daarvan zal sprake kunnen zijn als komt vast te staan dat de bestuurder wist of redelijkerwijs had behoren te weten dat zijn handelen tot gevolg zal hebben dat de vennootschap haar verplichtingen niet zal nakomen en ook geen verhaal zal bieden voor daardoor optredende schade. Die wetenschap is niet komen vast te staan, zodat de uitspraak van het hof, inhoudende dat de bestuurder niet aansprakelijk was, wordt bevestigd.

Eigen schuld

Een eigenaar van een woonhuis vraagt bij de gemeente subsidie aan voor verbetering van dat huis. De eigenaar stelt het huis te hebben verhuurd maar later blijkt dat hij er zelf in woont. De gemeente zegt bij beschikking onder voorbehoud een bedrag aan subsidie toe, maar verzuimt later tijdig aan de eigenaar te melden dat het bedrag lager zal uitvallen. Dat de subsidie lager uitvalt, hangt samen met het feit dat de in eerste instantie door de eigenaar verstrekte inlichtingen aan de gemeente onjuist en onvolledig waren.

Doordat de aanvankelijk toegezegde subsidie niet volledig wordt uitgekeerd, komt de man in geldproblemen. Hij spreekt daarop de gemeente aan tot vergoeding van zijn schade. Het hof oordeelt de gemeente aansprakelijk – de gemeente had tijdig moeten melden dat een lager subsidiebedrag zou worden uitgekeerd – maar honoreert tevens een beroep van de gemeente op eigen schuld omdat de aanvrager van de subsidie willens en wetens onjuiste informatie aan de gemeente had verstrekt, waarop de beslissing van de gemeente was gebaseerd. In cassatie staat de formele rechtskracht van de door de gemeente afgegeven beschikking centraal. De HR oordeelt dat de regel van formele rechtskracht,⁸ noch de regel dat een bestuursorgaan in het algemeen gehouden mag worden aan zijn eigen beschikking eraan in de weg staat eigen schuld van de eiser aan te nemen en in dat kader mee te wegen dat de aanvankelijke beschikking van de gemeente in de hand gewerkt is door de onjuiste en onvolledige informatieverstrekking door de aanvrager van de subsidie.

HR 2 december 2005 betreft een uitspraak van een lelieteler.⁹ Deze lijdt schade doordat een leverancier onjuiste bestrijdingsmiddelen levert die de door de lelieteler ingeschakelde, gecertificeerde spuiters op de gewassen uitsproeit. De lelieteler spreekt zowel de leverancier als de spuitsper voor zijn schade aan. Beiden worden aansprakelijk geacht jegens de lelieteler, doch de

⁷ HR 8 december 2006, NJ 2006, nr. 659.

⁸ HR 11 maart 2005, NJ 2005, 170.

⁹ HR 2 december 2005, NJ 2006, nr. 444.

aansprakelijkheid van de leverancier wordt verminderd met 50% op grond van artikel 6:101 BW. Dat artikel is niet alleen van toepassing indien gedragingen van de schadelijgende partij hebben bijgedragen aan de schade, maar ook wanneer sprake is van omstandigheden die in zijn risicosfeer liggen. Daarbij valt te denken aan aansprakelijkheid jegens derden voor hulppersonen ex artikel 6:76 BW.¹⁰ De spuitser kan als onderdeel van de bedrijfsvoering van de lelieteler worden gezien: de spuitser verrichtte een taak die paste binnen de uitoefening van het bedrijf van de teler die dus evengoed door een ondergeschikte van de teler zelf had kunnen worden verricht. Het feit dat het kennelijk in de bedrijfsvoering van de lelieteler beter uitkwam de spuitwerkzaamheden uit te besteden aan een loonbedrijf, kan in het kader van de eigen schuldvraag niet met succes worden tegengeworpen aan de leverancier.

Gevaarzetting

In de uitspraak van 7 april 2007¹¹ komt de HR tot toepassing van de oude, vertrouwde kelderluikcriteria.¹² Een boer spreekt een dijkbeheerder aan tot vergoeding van schade die ontstaan is aan een partij uien die is opgeslagen in een bewaarloods. De dijkbeheerder had in de buurt van een loods uien als schapenvoer uitgestort. Deze uien waren besmet met de schimmelziekte koprot. Toen ook de uien in de bewaarloods aangetast bleken door koprot, sprak de eigenaar van de betreffende uien de dijkbeheerder aan tot vergoeding van zijn schade. De HR fluit het hof terug; het hof overwoog dat reeds het enkele handelen van de dijkbeheerder en de daardoor vergrote kans op verspreiding van plantenziekten voldoende was voor het aannemen van onzorgvuldig, en dus onrechtmatig of gevaarzettend handelen van de dijkbeheerder. Dat is echter niet voldoende, omdat aan alle kelderluikcriteria moet worden getoetst. Niet reeds de enkele mogelijkheid van scha-

de als verwezenlijking van een aan een bepaald gedrag inherent gevaar maakt dat gedrag onrechtmatig; gevaarschepend gedrag is slechts onrechtmatig indien de mate van waarschijnlijkheid van schade als gevolg van dat gedrag zo groot is dat de betrokkene zich naar maatstaven van zorgvuldigheid van het gedrag had moeten onthouden.¹³ De HR overweegt bovendien dat de in het maatschappelijk verkeer betamende zorgvuldigheid niet zover reikt dat op een persoon, ook zonder dat deze het risico van zijn handelen kent of behoort te kennen, de verantwoordelijkheid rust zich te laten voorlichten over mogelijke gevaren van dat handelen.¹⁴ Aan de omkeringsregel kan verder niet worden toegekomen, omdat aldus geen sprake is van een normschending die ertoe strekt een specifiek gevaar ter zake van het ontstaan van schade bij een ander te voorkomen.¹⁵

Een volgende uitspraak is die van de HR van 17 november 2006.¹⁶ In die zaak kwam een bezoeker van een café ten val doordat hij van achteren een duw kreeg. Van gevaarzettend handelen was geen sprake, zo oordeelde het hof, welk oordeel door de HR met een beroep op artikel 81 RO in stand werd gelaten. Het slachtoffer versperde namelijk de uitgang van het café. Het hof oordeelde dat de gedraging niet onrechtmatig was omdat aan een dergelijke gedraging het gevaar van een ongeval als het onderhavige niet in die mate inherent is, dat de 'dader' zich daarom van dat gedrag had behoren te onthouden.

Kinderen

Een ruzie tussen twee kinderen is de casus die ten grondslag lag aan de uitspraak van de HR van 12 november 2004.¹⁷ Een vijfjarige jongen gooit een sneeuwbal in het gezicht van een negenjarige meisje dat daarop de jongen ten val brengt. De jongen loopt ernstig hoofdletsel op. De HR komt tot het oordeel

dat de maatstaf van artikel 6:169 BW (de risicoaansprakelijkheid van ouders voor hun kinderen) moet worden beoordeeld op basis van het uitgangspunt dat de gedraging van het kind moet worden beoordeeld alsof het kind al volwassen is. Van de jeugdige leeftijd van het kind dat de onrechtmatige daad pleegt, moet dus volledig worden geabstraheerd.

Medici

Spraakmakend was de kwestie van baby Kelly.¹⁸ Daarover is echter al zoveel geschreven, dat ik hier volsta met een verwijzing naar een artikel in dit blad.¹⁹

Een beroepsfout van een arts lag ten grondslag aan het arrest van 1 april 2005.²⁰ Een patiënte krijgt tijdens een operatie een antibioticum toegediend. De patiënte heeft een verhoogde gevoeligheid voor het medicijn, hetgeen bij de betrokken arts bekend is, zodat dit medicijn derhalve nooit had mogen worden toegepast. Eerder besliste de HR dat een afwijking van een medisch protocol door een arts moet kunnen worden beargumenteerd.²¹ In deze zaak heeft de arts het protocol gevolgd, maar – zo oordeelde de HR – daarmee staat nog niet vast dat hij juist heeft gehandeld. De opstellers van een dergelijk protocol mogen er voorts rekening mee houden dat het wordt gehanteerd door redelijk bekwame artsen. Het is dus niet nodig om alle gegevens in het protocol te vermelden die aan de betreffende artsen in het licht van hun ervaring en deskundigheid bekend moeten zijn.

In deze uitspraak gaat de HR ook nog in op de vraag of het regresrecht van het ziekenfonds – dat in deze zaak als eisende partij optrad – valt onder het verjaringsregime van artikel 3:310 BW. De HR oordeelt dat dat het geval is, en bepaalt verder dat de toepasselijkheid van het civiel plafond ertoe leidt dat de regresnemer niet een rechtsvordering kan instellen die, zo hij door de benadeelde zelf zijn ingesteld, reeds verjaard zou zijn.

13 Zie in dit verband ook HR 9 december 1994, NJ 1996, nr. 403.

14 Vgl. HR 22 april 1994, NJ 1994, nr. 624.

15 Zie ook de uitgebreide noot van W.H. van Boom in JA 2006, nr. 83.

16 RvdW 2006, nr. 1083.

17 HR 12 november 2004, NJ 2005, nr. 138.

18 HR 18 maart 2005, NJ 2006, nr. 606.

19 L. Ridderbroek, 'Wrongful life: een wonderlijke vordering zonder ongewenste gevolgen', in: *Advocatenblad* 2005-7, 13 mei 2005.

20 HR 1 april 2005, NJ 2006, nr. 377.

21 HR 2 maart 2001, NJ 2001, nr. 649.

10 Zie in dit verband eerder HR 27 april 2001, NJ 2002, nr. 54.

11 NJ 2006, nr. 244.

12 HR 5 november 1965, NJ 1966, nr. 136.

Omkeringsregel

Op 8 april 2005 wees de HR een uitspraak over de toepasselijkheid van de omkeringsregel, in een procedrue naar aanleiding van een verkeersongeval.²² De HR kwam tot de uitspraak dat wanneer een deelnemer aan het verkeer rijdt onder invloed van alcohol en betrokken raakt bij een ongeval, het causaal verband tussen het rijden onder invloed en het ontstaan van het ongeval in beginsel gegeven is. Door het rijden onder invloed wordt het gevaar dat bij een andere weggebruiker schade ontstaat, immers vergroot. De betreffende norm uit de Wegenverkeerswet, dat men niet onder invloed aan het verkeer mag deelnemen, strekt specifiek tot het voorkomen van verkeersongevallen. Het enkele feit van de aanrijding betekent dan dat het specifieke gevaar waartegen deze norm bescherming beoogt te bieden, zich hier heeft verwezenlijkt, zodat de omkeringsregel moet worden toegepast.

Een andere uitspraak (HR 25 november 2005) bevat ook voor de toepassing van de omkeringsregel interessante passages; deze wordt behandeld onder 'Sport'.

Een volgend arrest betreft de aansprakelijkheid van een advocaat: HR 2 februari 2007.²³ In deze zaak draait het om twee incassobureaus die elkaar dwarszitten. De één begint een procedure tegen de ander en wint in eerste aanleg. Hoewel de advocaat van het andere incassobureau aankondigt in appel te gaan, zet het winnende incassobureau de executie van het vonnis in eerste aanleg door. In appel vernietigt het hof de onderhavige uitspraak en het incassobureau dat in hoger beroep in het gelijk wordt gesteld, spreekt het andere incassobureau aan tot vergoeding van de schade

door de onrechtmatige executie van het vonnis in eerste aanleg. Het incassobureau dat wordt aangesproken, richt zich op haar beurt weer tot haar advocaat en stelt dat de advocaat haar onvoldoende zou hebben geïnformeerd omtrent de risico's verbonden aan de executie van de uitspraak in eerste aanleg. Door de advocaat wordt causaal verband tussen de eventuele beroepsfout en het intreden van de schade bestreden. Omdat het hof het incassobureau met het bewijs van het bestaan van een causaal verband had belast – dit in het licht van het feit dat de advocaat op dit punt gemotiveerd verweer had gevoerd – komt in cassatie de vraag aan de orde of de omkeringsregel hier van toepassing is. De HR oordeelt dat dat niet het geval is. In deze zaak is namelijk niet voldaan aan het vereiste dat sprake is geweest van een gedraging in strijd met een norm die strekt tot het voorkomen van een specifiek gevaar ter zake van het ontstaan van schade. De HR trekt een parallel met uitspraken waar het gaat om medische aansprakelijkheid.²⁴ Het tekortschieten in de nakoming van een informatieverplichting van een advocaat (of, in andere gevallen, een arts) roept het risico in het leven dat de cliënt toestemming geeft die hij niet zou hebben gegeven indien hij over de zaak goed geïnformeerd zou zijn. De op de advocaat (of arts) rustende informatieverplichting strekt dus niet tot bescherming van de cliënt tegen risico's die in een geval als het onderhavige gebonden zijn aan het treffen van rechtsmaatregelen.

Overheid

Op 14 januari 2005 deed de HR uitspraak in een zaak van een politiemann jegens wie strafvorderlijke dwangmiddelen waren toegepast omdat hij werd verdacht van het plegen van een strafbaar feit.²⁵ Het komt uiteindelijk niet tot een veroordeling. Geheel in lijn met eerdere jurisprudentie²⁶ oordeelt de HR dat pas sprake kan zijn van scha-

devergoeding voor de toepassing van strafvorderlijke dwangmiddelen wanneer uit het strafvorderlijk onderzoek blijkt van de onschuld van de verdachte. In dat geval is er geen reden om de voor vergoeding in aanmerking komende schade te beperken tot de schade die het gevolg is van de toepassing van de strafvorderlijke dwangmiddelen; ook ander optreden van justitie in het kader van de strafvervolgning zou dan immers tot schade hebben kunnen geleid die dan ook vergoed moet worden.

Een volgende uitspraak is die van de HR van 18 november 2005.²⁷ In die uitspraak, waar het eveneens gaat om een verdachte die schadevergoeding vordert wegens de in zijn visie onrechtmatige toepassing van strafvorderlijke dwangmiddelen, voegt de HR nog toe aan de overwegingen uit het hiervoor besproken arrest, dat wanneer de onschuld van de verdachte niet blijkt uit het strafvorderlijk onderzoek, slechts voor schadevergoeding wegens het toepassen van strafvorderlijke dwangmiddelen ruimte is wanneer het gebruik van de dwangmiddelen in strijd met regels van geschreven of ongeschreven recht plaatsvindt. Daaronder moet met name worden begrepen het geval dat de toepassing van het dwangmiddel in de gegeven omstandigheden zo disproportioneel was, dat het strijd met de betaamende zorgvuldigheid oplevert.

Profiteren van wanprestatie

In de uitspraak van 30 september 2005 werkt de HR de regels die in het verleden zijn gegeven met betrekking tot de vraag wanneer het profiteren van de toerekenbare tekortkoming van een ander een onrechtmatige daad oplevert, nader uit.²⁸ De HR verduidelijkt dat de enkele wetenschap van de derde, dat in de verhouding tussen twee anderen een tekortkoming wordt gepleegd, niet ertoe kan leiden dat het profiteren van de derde van deze tekortkoming als een onrechtmatige daad wordt beschouwd.

22 HR 8 april 2005, NJ 2005, nr. 284.

23 NJ 2007, nr. 92. Voor jurisprudentie over beroepsaansprakelijkheid wordt verwezen naar de binnenkort in dit blad te verschijnen speciale publicatie over aansprakelijkheid van advocaten. Wat de aansprakelijkheid van notarissen betreft was het de afgelopen twee jaar rustig. Er kan worden verwezen naar HR 8 december 2006, RvdW 2006, nr. 1149. De notaris maakte een beroepsfout doordat hij een in depot gegeven deel van de koopprijs te vroeg terugstortte.

24 HR 23 november 2001, NJ 2002, nr. 386 en HR 23 november 2001, NJ 2002, nr. 387.

25 HR 14 januari 2005, NJ 2005, nr. 346.

26 Onder meer HR 29 april 1994, NJ 1995, nr. 727; HR 21 april 2000, NJ 2001, nr. 143.

27 HR 18 november 2005, NJ 2006, nr. 189.

28 HR 30 september 2005, NJ 2005, nr. 513.

Deze uitspraak wordt nog een keer bevestigd in de uitspraak van de HR van 26 januari 2007.²⁹ Dat geldt ook voor HR 23 december 2005, waarin eenzelfde oordeel is opgenomen.³⁰

Relativiteit

Na het belangrijke arrest over duwbak 'Linda'³¹ wees de HR op 10 november 2006 een volgende uitspraak over de relativiteit van onrechtmatig handelen.³² Het ging hier om een aantal farmaceutische bedrijven die een aantal ziektekostenverzekeraars aansprak uit onrechtmatige daad, stellende dat deze ziektekostenverzekeraars het Reclamebesluit Geneesmiddelen en de Wet tarieven gezondheidszorg overtraden, hetgeen jegens hen een onrechtmatige daad zou opleveren. In die stelling ging de HR echter niet mee; de betreffende regelgeving strekt niet tot bescherming van de belangen van de farmaceutische bedrijven, terwijl ook de correctie van Langemeijer niet tot het oordeel leidde dat de zorgverzekeraars jegens de farmaceutische bedrijven onrechtmatig hadden gehandeld.

Over relativiteit gaat het ook in HR 13 oktober 2006.³³ Deze uitspraak betreft het faillissement van levensverzekeringsmaatschappij Vie D'Or. De polis-houders spreken (onder meer) de Verze-

keringskamer aan op grond van de stelling dat deze jegens hen onrechtmatig heeft gehandeld, door tekort te schieten in de uitoefening van de toezichthoudende taak. De vraag of de schending van het bepaalde in de Wet toezicht verzekeringsbedrijf (Wtv) door de Verzekeringskamer meebrengt dat aan het relativiteitsvereiste is voldaan, moet worden beoordeeld aan de hand van het doel en de strekking van de geschonden norm. Omdat het stelsel van de Wtv mede beoogt de belangen van individuele verzekerden te beschermen, is het tekortschieten door de Verzekeringskamer jegens de claimende verzekerden onrechtmatig.

Sport

Een vrouw neemt deel aan skeelercursus. Hoewel zij een formulier tekent waarop staat vermeld 'deelname is voor eigen rekening en risico' en haar bij de eerste les wordt verteld dat zij een valhelm kan gebruiken, laat zij dat achterwege. Zij komt ten val en overlijdt.

Geoordeeld wordt dat het feit dat de cursiste zich door deelname aan de cursus vrijwillig blootstelde aan het aan de betreffende sport inherente risico van vallen, niet beslissend is voor het antwoord op de vraag of jegens haar onrechtmatig is gehandeld omdat haar niet dringend is geadviseerd een valhelm te dragen.³⁴ De geschonden norm (het niet-treffen van de geboden veiligheidsmaatregelen, te weten het

verplichten een valhelm te dragen) strekt tot het voorkomen van de geleden schade en de omkeringsregel is dan ook van toepassing. Dat het hier gaat om het niet-naleven van de veiligheidsnorm brengt met zich dat ook letsel dat buiten de normale lijn van de verwachtingen ligt, aan het overtreden van de veiligheidsnorm wordt toegerekend.

Op 19 januari 2007 wees de HR een arrest in dezelfde categorie.³⁵ Het ging hier om een minderjarige leerling met een gezichtsprobleem, die door een gymleraar werd verleid tot het doen van een voor hem moeilijke oefening met de mededeling dat hij, als hij zou meedoen, een colaatje zou krijgen. De oefening mislukt, waardoor de leerling schade oploopt en de ouders van de leerling de school aansprakelijk stellen. Na allerlei ontvankelijkheidsprikelen in verband met de minderjarigheid van de zoon en de wijze waarop de appel-dagvaarding in de procedure in hoger beroep werd uitgebracht, laat de HR het oordeel van het hof in stand dat er causaal verband bestaat tussen de gedraging van de leraar (waarbij de leraar niet de hem betamende zorgvuldigheid tegenover de minderjarige leerling in acht heeft genomen) en de schade.

Verjaring

Op het terrein van de verjaring verscheen een aantal uitspraken. In het arrest van 27 mei 2005 bevestigde de

²⁹ HR 26 januari 2007, NJ 2007, nr. 78.

³⁰ NJ 2006, 33.

³¹ HR 7 mei 2004 NJ 2004, 67, S&S 2004, 129.

³² HR 10 november 2006, RvdW 2006, nr. 1058.

³³ RvdW 2006, 941.

³⁴ HR 25 november 2005, RvdW 2005, 132.

³⁵ HR 19 januari 2007, RvdW 2007, nr. 100.

HR nog maar eens, dat de verjaringstermijn van artikel 3:310 BW een aanvang neemt, op het moment dat de benadeelde daadwerkelijk in staat is een vordering in te stellen.³⁶ Bij medische aansprakelijkheid – waar het in deze kwestie om ging – begint de termijn eerst bij voldoende zekerheid dat het letsel (mede) gevolg is van foutief handelen. Absolute zekerheid is niet vereist. Deze regel wordt ook toegepast in een uitspraak van de HR van 7 april 2006, waarin het gaat om een arbeidsongeval.³⁷

Het arrest van 25 november 2005, waarin de HR ingaat op de doorbreking van de lange verjaringstermijn van artikel 3:310, is hiervoor onder het kopje ‘Asbest’ besproken.

De uitspraak van 5 januari 2007³⁸ is een vervolg op HR 26 november 2004,³⁹ waarin tot uitdrukking komt dat bij de vraag of een benadeelde daadwerkelijk in staat is om een vordering in te stellen, onbekendheid met rechtsregels irrelevant is. Het gaat dus voor het ingaan van de korte termijn van artikel 3:310 BW puur om de feiten, terwijl de juridische duiding of implicaties daarvan buiten beschouwing blijven.

De verjaring van een op de wet gebaseerde verhaals-/regresvordering komt aan de orde in HR 26 januari 2007.⁴⁰ Een bestuurder van een ambulance raakt – buiten zijn schuld – gewond. De werkgever meldt de arbeidsongeschiktheid pas jaren later bij UWV en ABP. Deze instanties willen de door hen gedane uitkeringen verhalen op de voor het letsel van de ambulancebestuurder aansprakelijke partij – zij hebben daartoe een wettelijk verhaalsrecht – maar worden geconfronteerd met een beroep op verjaring. De HR oordeelt dat dat beroep terecht is. Het civiel plafond, dat hier van toepassing is, zorgt ervoor dat voor een zelfstandig verhaalsrecht zoals hier aan de orde, dezelfde beperkingen gelden als voor een verhaalsrecht dat via subrogatie is verkregen. Omdat de vordering van de ambulancebestuurder

zelf reeds is verjaard, heeft te gelden dat dat ook het geval is voor de vordering van UWV en ABP.

Dat regresvorderingen onderworpen zijn aan de verjaring van artikel 3:310 is inmiddels wel duidelijk.⁴¹ Een andere interessante vraag is wanneer de verjaring van regresvorderingen uit artikel 6:10 BW aanvangt. Het gaat dan om hoofdelijk verbonden schuldenaren, waarvan de één tot uitkering van de schade van de benadeelde overgaat, en vervolgens op de andere schuldenaar regres wil nemen. De Rechtbank Arnhem heeft zich daarover in de afgelopen twee jaar tot tweemaal toe uitgelaten,⁴² en geeft aan dat de vijfjaarstermijn van artikel 3:310 BW bij dit soort regresvorderingen eerst gaat lopen op het moment dat de ene schuldenaar afrekent met de benadeelde.

Onderhandelingen in de zin van artikel 10 lid 5 van de WAM hebben, aldus dit artikel, stuitende werking. Over wat nu onder het begrip ‘onderhandeling’ moet worden verstaan, verschillen de partijen die betrokken zijn bij het arrest van de HR van 4 november 2005.⁴³ De HR verwijst naar de uitspraak van het Benelux-Gerechthof van 20 oktober 1989⁴⁴ en bepaalt dat een briefwisseling alleen dan niet als onderhandeling kan worden aangemerkt, wanneer daaruit volgt dat een regeling van de schade zonder meer wordt uitgesloten.

Of aan een brief de stuitende werking zoals bedoeld in artikel 3:317 BW moet worden toegekend, was onderwerp van debat in de zaak die leidde tot de uitspraak van de HR van 24 november 2006.⁴⁵ De HR oordeelt dat, waar het hier ging om een brief waarin met zoveel woorden wordt aangegeven dat aan de aansprakelijkheid niet valt te tornen, dat de klachten het gevolg zijn van het ongeval en dat de betrokken

WAM-verzekeraar wordt verzocht het nodige te doen om tot regeling van de schade over te gaan, deze brief als een stuitingshandeling ex artikel 3:317 BW moet worden beschouwd.

Verkeer

Op een kruising vindt een aanrijding plaats tussen een bromfietser en een auto. De bestuurder van de bromfietser raakt gewond en spreekt de WAM-verzekeraar van de auto aan tot vergoeding van zijn schade. De automobilist stelt dat hij met groen licht het kruisingsvlak is opgereden. De bromfietser kan zich de toedracht niet meer herinneren, zodat niet komt vast te staan wie door rood licht is gereden. De HR bevestigt de door het hof vastgestelde aansprakelijkheid van de automobilist, die volgt uit het feit dat hij door zich er niet van te vergewissen dat de kruising vrij was toen hij de kruising opreed, gevaarzettend heeft gehandeld.⁴⁶ Een beroep van de WAM-verzekeraar op eigen schuld aan de zijde van de bromfietser slaagt. De eigen schuld wordt evenwel niet gegrond op het negeren van een rood verkeerslicht door de bromfietser – de WAM-verzekeraar slaagt niet in het bewijs van zijn stelling dat de bromfietser een rood licht negeerde – maar op grond van het feit dat ook de bromfietser het kruisingsvlak is opgereden zonder dat dat vrij was.

Een soortgelijke casus lag ten grondslag aan het arrest van de HR van 17 november 2006.⁴⁷ De HR bouwt voort op de hiervoor besproken uitspraak, en oordeelt dat in een situatie waarin niet kan worden vastgesteld wie van de bij een aanrijding betrokken partijen een rood verkeerslicht heeft genegeerd, maar wel dat één van hen dat gedaan moet hebben, ervan uitgegaan moet worden dat de aansprakelijk gestelde bestuurder door groen is gereden. Dat betekent evenwel niet dat deze niet aansprakelijk geacht kan worden, omdat de betreffende aangesproken automobilist direct voorafgaand aan het ongeval gevaarzettend gehandeld kan hebben. Of dat het geval is, moet

41 Ten aanzien van twee andere typen van regresvorderingen is dat in elk geval uitgemaakt (zie HR 31 mei 2002, NJ 2004, 161 en het hier eerder al besproken arrest van HR 1 april 2005, RvdW 2005, 50). De werking van deze arresten strekt zich ook uit over de vordering uit artikel 6:10 BW.

42 Rechtbank Arnhem 28 december 2005, JA 2006, 61 en 14 juni 2006, NJF 2006, 468.

43 NJ 2006, 571.

44 NJ 1990, 660.

45 NJ 2006, 642.

36 HR 27 mei 2005, NJ 2006, 114.

37 HR 27 april 2006, RvdW 2006, 378.

38 HR 5 januari 2007, RvdW 2007, 68.

39 NJ 2006, 115.

40 NJ 2007, 77.

46 HR 22 april 2005, NJ 2006, 20.

47 NJ 2006, 1076.

Ik vergewiste wél, en toen was nozem er nog niet,
want dan had ik geen gas gegeven ook al was het
licht groen — en toen gaf ik wél gas, en toen
was vergewissen overbodig, toen was
nozem er wél, op het kruisingsvlak.
Als nozem op het moment van vergewissen wél op
het kruisingsvlak ware geweest én wij hadden
beide gereden zoals wij reden, dan stonden we
hier niet. Oekel!
Ik had GROEN!

worden beoordeeld aan de hand van alle omstandigheden van het geval. De HR verwijst naar de uitspraak van 23 juni 1995.⁴⁸ Behalve de omstandigheid dat ervan uitgegaan moet worden dat de gedaagde door groen is gereden, moet ook het verkeersgedrag van de gedaagde worden beoordeeld. Dat omvat mede de vraag of de gedaagde een concrete aanleiding had om bedacht te zijn op de mogelijkheid dat eiser een voor hem rood verkeerslicht zou negeren en de kruising zou oprijden, de snelheid van de beide betrokken voertuigen en de afstand die zij beiden tot de kruising hadden op het moment dat zij elkaar opmerkten, de overzichtelijkheid van die kruising en, ten slotte, de vraag of er waarschuwborden waren geplaatst.

Een heel ander geval betrof HR 3 juni 2005.⁴⁹ Een door een tram aangereden voetganger vordert schadevergoeding van de trambestuurder en de gemeente als diens werkgever. Ingevolge HR 14 juli 2000⁵⁰ is bij een aanrijding tussen een tram en een volwassen fietser of voetganger de zogeheten 50%-regel het uitgangspunt.⁵¹ De HR geeft aan dat het

zogeheten 'Betriebsgefahr' al volledig is verdisconteerd in deze 50%-regel, zodat het hof bij het toepassen van de billijkheidscorrectie ten onrechte nogmaals het Betriebsgefahr mede in aanmerking heeft genomen.

Vermeldenswaard is ten slotte nog de uitspraak van 30 maart 2007.⁵² In die uitspraak komt de HR tot het oordeel dat een beroep op overmacht niet opgaat, maar dat de 50%-regel wel terzijde wordt gezet door de omstandigheid dat sprake was van bewuste roekeloosheid. De HR overweegt dat voor het bewijs van de bewustheid van het gevaar bij het slachtoffer ook kan worden volstaan met het bewijs van feiten of omstandigheden waaruit die bewustheid mag worden afgeleid.⁵³

Werkgeversaansprakelijkheid

In de uitspraak van HR 18 maart 2005 staat een tragisch ongeluk, dat een KLM-piloot in Ivoorkust overkomt,

centraal.⁵⁴ Het ongeval vindt plaats als de piloot tijdens de wachttijd tussen twee vluchten een taxi neemt. In het midden blijft of de KLM ex artikel 7:658 BW aansprakelijk is. De KLM is als goed werkgever gehouden risico's tot een minimum terug te brengen, verwezenlijk- te risico's voor haar rekening te nemen (eventueel door middel van een adequate verzekering) en effectief te waarschuwen voor bijzondere risico's en mogelijke gevolgen daarvan. De KLM wordt aansprakelijk geoordeeld op grond van artikel 7:611 BW. De omstandigheid dat de CAO geen verplichting inhield tot sluiten van een collectieve ongevallenverzekering doet hier niet aan af. Er is geen sprake van eigen schuld in verband met het feit dat de piloot de reis naar Ivoorkust zelf had aangevraagd, en een taxirit had gemaakt in plaats van in zijn hotel te blijven.

Op 11 november 2005 wijst de HR een arrest over een klassiek arbeidsongeval: een werknemer raakt met zijn hand bekneeld in een inpakmachine.⁵⁵ Waar in het verleden wel werd aangenomen dat de HR de drempel voor de aansprakelijkheid in dit soort gevallen weer wat hoger leek te leggen,⁵⁶ lijkt het alsof de HR met dit arrest weer terug op de oude lijn zit. Het ging om een machine, waar een kleine opening (een soort richel) in zat. Hoewel de machine was voorzien van een noodstopknop, beschermkappen en stickers met waarschuwingen, ziet de werknemer, wanneer de machine dreigt vast te lopen, kans om zijn hand in de betreffende opening te wurmen. Amputatie van drie vingertoppen is het gevolg. De HR vangt aan met de overweging dat artikel 7:658 BW niet beoogt een absolute waarborg te scheppen voor de bescherming tegen gevaar. Ondanks de getroffen veiligheidsmaatregelen is de werkgever aansprakelijk omdat waarschuwen voor gevaren bij de bediening van een machine als de onderhavige niet altijd voldoende is. De werkgever moet onderzoeken of het mogelijk is

⁵⁴ RvdW 2005, 46.

⁵⁵ RvdW 2005, 124.

⁵⁶ Zie HR 4 oktober 2002, HR 16 mei 2003 en HR 12 september 2003, NJ 2004, 175-177, en bijvoorbeeld T. Hartlief, 'Werkgeversaansprakelijkheid ex artikel 7:658. Een nieuwe wind in de Kazernestraat', in: WPNR 6559, p. 933-934.

⁴⁸ NJ 1995, 730.

⁴⁹ NJ 2005, 286.

⁵⁰ NJ 2001, 417.

⁵¹ HR 28 februari 1992, NJ 1993, 566.

⁵² HR 30 maart 2007, LJN AZ7863.

⁵³ In dezelfde lijn: HR 2 december 2005, JAR 2006, 15, in deze kroniek besproken onder het kopje 'Werkgeversaansprakelijkheid'.

om afdoende preventieve maatregelen te treffen. Als dit niet mogelijk is moet hij op voldoende effectieve wijze waarschuwen voor het gevaar. Het is daarbij van doorslaggevende betekenis of de waarschuwing zal leiden tot vermindering van het gevaar.

Bijzonder is de uitspraak van HR 2 december 2005.⁵⁷ Een werknemer ramt met een busje een pilaar van een viaduct. Hij spreekt voor zijn eigen schade zijn werkgever aan, maar deze weet met een beroep op bewuste roekeloosheid aan de aansprakelijkheid van artikel 7:658 te ontkomen. De werkgever slaagt er namelijk in te bewijzen, dat sprake was van bumperkleven en gevaarlijke inhaalmanoeuvres direct voorafgaand aan het ongeval, waaruit naar objectieve maatstaven kan worden afgeleid dat de werknemer zich onmiddellijk voorafgaand aan het ongeval van het roekeloze van zijn gedrag bewust moet zijn geweest.⁵⁸ De door de werknemer geopenbare theoretische mogelijkheid, dat hij onwel was geworden, is onvoldoende om één en ander te weerleggen.

Noemenswaard zijn voorts nog HR 9 december 2005⁵⁹ en HR 20 januari 2006.⁶⁰ In het eerste geval ging het om een werknemer, die tijdens zijn proeftijd was ontslagen omdat hij zijn werkzaamheden (gritstralen) zo onzorgvuldig verrichtte, dat de werkgever bang was dat hem, of een ander, door zijn toedoen een ongeval zou overkomen. Als de werknemer na zijn ontslag coulanchehalve nog even mag blijven werken, overkomt hem bij het gritstralen een ongeval, waarvan de toedracht niet komt vast te staan. De werkgever is, zo wordt geoordeeld, tekortgeschoten in de nakoming van zijn zorgverplichting. In het arrest van 20 januari 2006 gaat het om een werknemer, die door een gebrekkige cementpomp cement in zijn oog krijgt. Dat de betreffende werknemer zelf de verantwoordelijkheid had voor de veiligheid van het betreffende apparaat, betekent in het algemeen niet dat de werkgever daardoor heeft vol-

daan aan zijn verplichtingen uit artikel 7:658 BW. Dat artikel 7:658 lid 4 BW ook van toepassing is op vrijwilligers, oordeelde het Hof Arnhem in de uitspraak van 11 januari 2005 (NJF 2005, 84).

Kern van de uitspraak van de HR van 11 maart 2005 is dat artikel 7:658 BW ook van toepassing is op psychische schade.⁶¹ De ratio van werkgeversaansprakelijkheid is niet zozeer gelegen in een fysieke aantasting, maar in de omstandigheid dat de werkgever degene is die bepaalt op welke plaats, onder welke omstandigheden en met welke hulpmiddelen een werknemer moet werken.

De uitspraak van HR 17 februari 2006⁶² is in feite een nadere uitwerking van Cijssouw/De Schelde I.⁶³ Het gaat in deze zaak om een werknemer, die bij een niet-asbestverwerkende werkgever werkte. Tijdens de uitvoering van zijn werkzaamheden is hij (door derden) blootgesteld aan asbest. Het enkele feit dat gedurende het dienstverband ook aan niet-asbestverwerkende bedrijven, zoals deze werkgever, bekend was dat de blootstelling aan asbeststof een gevaar voor de gezondheid (asbestose) opleverde, kan niet het oordeel van de rechtbank schragen dat op de werkgever de verplichting rustte om veiligheidsmaatregelen te treffen. Het is afhankelijk van de omstandigheden van het geval en van de toentertijd bestaande kennis en inzichten, welke veiligheidsmaatregelen destijds van de werkgever konden worden verwacht. In dat verband zijn mede van belang de mate van zekerheid dat het werken met asbest gezondheidsrisico's meebracht en de aard en ernst van die risico's. Aan het door de werkgever te leveren bewijs van het al dan niet nakomen van zijn zorgverplichting mogen, vanwege het verstrijken van een lange periode, geen al te zware eisen worden gesteld.

In een drietal uitspraken heeft de HR nadere duidelijkheid gegeven over de toepassing van de regels uit de zaak Uniliver-Dikmans.⁶⁴ Ter opfrissing: in die zaak oordeelde de HR dat wanneer een werknemer bij zijn werk is blootgesteld aan voor de gezondheid gevaarlijke stoffen, het door de werknemer te bewijzen oorzakelijk verband aangenomen moet worden, indien de werkgever heeft nagelaten de maatregelen te treffen die redelijkerwijs nodig zijn om te voorkomen dat de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden schade lijdt. Veelal werd, na dit arrest, door slachtoffers van beroepsziekten de redenering gevolgd, dat de werknemer bij het aantonen van een blootstelling aan het risico op bepaalde ziekte aan zijn bewijslast had voldaan. Het is dan, in dezelfde redeneertrant, aan de werkgever om aan te tonen dat hij zijn zorgplicht had nageleefd. Kon de werkgever dat niet aantonen, dan werd, aldus nog steeds deze redenering, causaal verband tussen werk en ziekte aangenomen. Die redenering gaat niet op, zo blijkt uit de onderhavige uitspraken van de HR.

In het eerste arrest van deze reeks oordeelt de HR dat het in beginsel aan de werknemer is om te stellen en bewijzen dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen de schade waarvan vergoeding wordt gevorderd, en de uitoefe-

57 JAR 2006, 15.

58 Zie in dezelfde lijn het hiervoor besproken HR 30 maart 2007, LJN AZ7863.

59 JAR 2006, 16.

60 RvdW 2006, 104.

61 RvdW 2005, 37.

62 RvdW 2006, 204.

63 HR 25 juni 1993, NJ 1993, 686.

64 HR 17 november 2000, NJ 2001, 596.

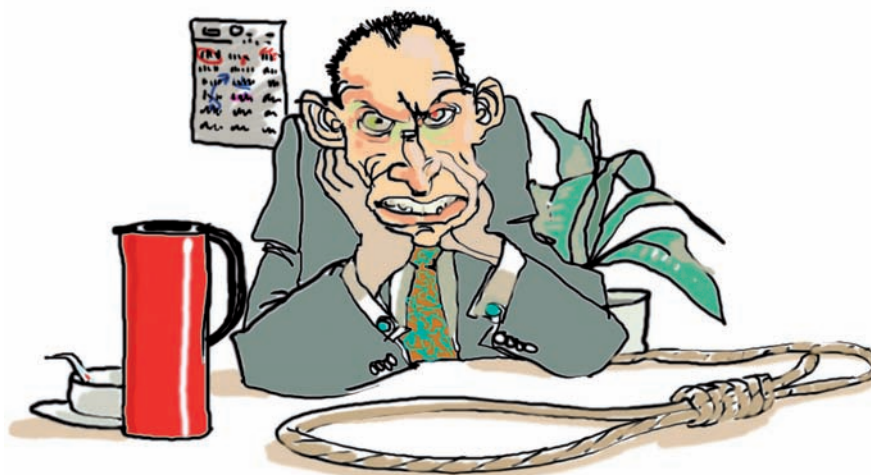
ning van de werkzaamheden waarin de schade wordt gesteld te zijn geleden.⁶⁵ Alvorens dat kan worden vastgesteld, dient eerst vast te staan waaruit de werkzaamheden van de werknemer bestonden.

In de uitspraak van de HR van 2 juni 2006 wordt op dit thema voortgeboord, maar nu komt aan de orde dat de omkeringsregel niet van toepassing is.⁶⁶ Het gaat in deze zaak om een werknemer die beeldschermwerk verricht. Hij krijgt last van RSI. Volgens het hof is het niet aannemelijk dat de klachten zijn veroorzaakt in de uitoefening van werkzaamheden. De omkeringsregel is niet van toepassing, want voor toepassing daarvan moet er sprake van zijn dat niet aan de eisen van de inrichting van de werkplek is voldaan. Die eisen moeten strekken ter voorkoming van specifieke klachten door beeldschermwerk. Dat risico moet zich vervolgens hebben verwezenlijkt, hetgeen niet aannemelijk is geworden. Daar komt bij dat, volgens het hof, gezien de onzekerheid over de effectiviteit van maatregelen tegen RSI, het maar de vraag is of het risico waartegen de norm met betrekking tot de inrichting werkplek bescherming biedt wel voldoende specifiek is.

In het derde en laatste arrest uit deze reeks geeft de HR ten slotte een nadere precisering:⁶⁷ het is (nog steeds) aan de werknemer om aan te tonen dat er een causale relatie is tussen ziekte en werk. De enkele blootstelling aan 'ziekmakende omstandigheden' is niet voldoende om de bewijslast te verschuiven, als niet tevens aannemelijk is dat die omstandigheden tot de ziekte van de werknemer kunnen hebben geleid.

In een tweetal uitspraken heeft de HR zich uitgelaten over proportionele aansprakelijkheid. De eerste twee uitspraken van dit duo zijn door de HR gewezen op 31 maart 2006.⁶⁸ Het gaat in beide zaken om werknemers die zijn blootgesteld aan asbest. De één heeft 28 jaar lang gerookt, maar de andere werknemer heeft niet gerookt. Bij beiden ontstaat longkanker. Het is dan de vraag

Laat me raden wie er aansprakelijk is voor
inzinkingen van de werkgever als hij er niet
meer tegen kan dat hij voor alle stomiteiten van
zijn personeel aansprakelijk is?
De werkgever?

of deze longkanker⁶⁹ kan zijn ontstaan door de blootstelling aan asbeststof. In beide zaken benoemt de kantonrechter (dezelfde) deskundige,⁷⁰ die oordeelt dat de kans op het ontstaan van longkanker door asbest bij de rokende werknemer 55% is, en bij de niet-rokende werknemer 63,5%. De kantonrechter veroordeelt werkgevers tot vergoeding van respectievelijk 55% en 63,5% van de schade.

De HR oordeelt dat voldoende is aangetoond dat de zorgplicht niet is nageleefd. De zorgplicht strekt namelijk ook ter bescherming van niet-bekend gevaar indien dit voorkomen had kunnen worden door middel van maatregelen die strekten tot bescherming tegen wel bekende gevaren.⁷¹

De HR oordeelt in beide zaken dat de werkgever, zoals de kantonrechter al vaststelde, proportioneel aansprakelijk is. Het conditio sine qua non-verband kan niet worden vastgesteld. Er is voorts geen heel kleine, maar ook geen heel grote kans op het bestaan van een dergelijk verband. Bovendien is de werkgever tekortgeschoten in de naleving van zijn

zorgplicht. In deze omstandigheden is het, aldus de HR, onaanvaardbaar om de schade hetzij geheel op de werknemer, hetzij geheel op de werkgever af te wentelen. Daar voegt de HR nog aan toe dat omstandigheden van buiten (zoals roken, genetische aanleg, veroudering, en andere van buiten komende oorzaken) weliswaar aan de werknemer niet verweten kunnen worden, maar wel voor risico van de werknemer komen.

Een toepassing van de regels die de HR heeft gegeven in de hiervoor besproken arresten is de uitspraak van het Hof Arnhem van 26 september 2006.⁷² Een werkneemster wordt op haar werkplek blootgesteld aan sigarettenrook. Zij lijdt sinds lange tijd – reeds voor haar indiensttreding – aan astma en allergieën. Op een gegeven moment valt zij uit wegens benauwdheidsklachten. Een deskundige oordeelt dat de kans dat haar longproblemen door de blootstelling aan sigarettenrook zijn verergerd even groot is als de kans dat de longproblemen zonder die blootstelling zouden zijn toegenomen. Het hof veroordeelt de werkgever dan ook tot vergoeding van 50% van de schade.

69 Het ging in deze zaken om 'gewone' longkanker, en niet om mesothelioom. Voor mesothelioom geldt dat dit alleen door asbeststof kan worden veroorzaakt.

70 Het betreft prof. Smid (bekend uit Ktr. Middelburg 1 februari 1999, VR 1999, 117).

71 Dat volgt uit het hiervoor reeds genoemde Cijssouw/De Schelde I-arrest, HR 25 juni 1993, NJ 1993, 686.

72 JAR 2007, 30.

65 HR 20 mei 2005, JA 2005, 65.

66 JAR 2006, 155.

67 HR 23 juni 2006, RvdW 2006, 650, JA 2006, 107.

68 RvdW 2006, 328 en RvdW 2006, 336.

MUTSAERTS

Kwaliteit verzekerd

DOORBRAAK AOV ADVOCATUUR

Mutsaerts realiseert doorbraak in arbeidsongeschiktheidsverzekering voor advocatuur en notariaat

Sinds jaar en dag is er weinig concurrentie bij arbeidsongeschiktheidsverzekeringen. Middels een verzekering exclusief ontwikkeld voor advocatuur en notariaat, biedt Mutsaerts een oplossing met uitgebreide voorwaarden en met verreweg de scherpste premiestelling. Dit scheelt u, afhankelijk van de aanvangsleeftijd, 25 tot 70% over de gehele looptijd.

- beroepsarbeidsongeschiktheid gedurende de hele looptijd
- gerenommeerde verzekeraar
- zowel individueel mogelijk als op collectieve basis voor gehele maatschap
- hoge verzekerde bedragen mogelijk (maximaal € 350.000,- op jaarbasis)

Premievergelijking gehele looptijd

Verzekerd bedrag € 100.000 • Wachtijd 1 jaar

60 jaar 0% index	Traditionele partij	Mutsaerts
35 jaar tot einde	139.652	91.553
40 jaar tot einde	119.336	71.150
45 jaar tot einde	90.821	48.234
50 jaar tot einde	58.393	24.713
55 jaar tot einde	25.835	5.513
65 jaar 0% index	Traditionele partij	Mutsaerts
35 jaar tot einde	215.551	144.940
40 jaar tot einde	190.244	121.832
45 jaar tot einde	154.635	94.480
50 jaar tot einde	114.009	63.561
55 jaar tot einde	73.154	31.861

Wie is Mutsaerts?

Mutsaerts BV, gevestigd in Tilburg, is een onafhankelijk assurantie-kantoor en heeft een geschiedenis die teruggaat tot 1926. Met name advocaten(kantoren) behoren tot haar clientèle. Het aangaan van een langdurige relatie staat hierbij voorop, waarbij Mutsaerts een proactieve rol vervult.

Uitnodiging

Hebt u interesse in een voor u of uw kantoor op maat gemaakte offerte of vergelijking? Neemt u dan rechtstreeks contact op met ons kantoor en vraagt u naar drs. Freek Njio, fnjio@mutsaerts.nl

Mutsaerts BV
Ringbaan West 240 · Tilburg
Postbus 9102 · 5000 HC Tilburg
T 013 5942828
F 013 5942829
www.mutsaerts.nl

Over puurheid

Wie over de stilte spreekt, verbreekt de stilte. Benoemen is verstoren, zoals een gedicht verdampt tot proza, zodra het wordt toegelicht. En verder.

Wie kan nog in stilte goeddoen, zodra hij publiekelijk is geprezen? Want de stilte komt allereerst voort uit de eigen instelling: goeddoen als wijze van leven, als innerlijke overtuiging, als fatsoen, desnoods een fatsoen zonder illusie, en niet om er een bonus bij weg te slepen.

Zodra de bonus is geaccepteerd, in de zin van een lintje of, pakweg, het eeuwige leven, dan kantelt onmiddellijk de status van het goede. Zeker voor de buitenwacht. Met terugwerkende kracht. Het is geen handeling meer die in zichzelf rustte, maar een middel geworden om iets binnen te halen. Juist voor de eigen integriteit kun je maar beter niet heilig verklaard worden. In elk geval niet vóór de dood.

Zo is argeloze schoonheid veel puurder dan zelfbewuste schoonheid.

Een verliefde jongen die zegt: 'Weet je dat je heel mooie ogen hebt', zou nogal ontnuchterd raken als het antwoord luidt: 'Ja, dat is mij al 25 keer verteld.' Ook het meest geroutineerde

meisje wijkt uit naar het antwoord: 'Wat bijzonder dat je dat zegt.'

Het was een warboel aan halve en hele diepzinnigheden die mij tijdens de zitting door het hoofd schoten en die in de eerste plaats mijzelf imponeerden. Ze werden tot leven geroepen door het optreden van mr. Wieteke de Jong en ze draaiden allemaal om de gedachte: hoe kan zoveel puurheid veiliggesteld worden? En om het inzicht dat elk veiligstellen een tegengesteld effect zou hebben.

Een paar maanden geleden had ze de eed afgelegd en nu stond ze als beginnend advocaat een asielzoeker bij, wiens kansen van meet af aan gering waren. De reisagent had mét het leveren van de reis- en identiteitspapieren ook het asielrelaas aan de hand gedaan. Of de asielzoeker had het verhaal ergens opgepikt. Hoe dan ook, het leek weinig authentiek.

Mr. De Jong kon die hele authenticiteit weinig schelen. Hier stond iemand die huis en haard had verlaten om met de pet in de hand in een rijk land enige beschutting te zoeken. Iemand die wordt vervolgd om zijn afwijkende mening wordt wel toegelaten, iemand die te zwak is om zich een mening te vormen, wordt bij de grens teruggestuurd. Aldus mr. De Jong.

Ze had een prachtige, enigszins verlegen, bozigheid over zich, een bescheiden vasthoudendheid, die haar wangen tot in haar hals deden kleuren. Niet de vreemdeling maar het vreemdelingenbeleid zou zich moeten verantwoorden. Haar verhaal, haar verschijning, haar timbre, het waren evenzovele aanklachten. Toen de vreemdeling vervolgens zijn relaas deed, keek zij hem stralend aan. Het ging niet om haar, het ging om hem, dat was duidelijk. Juist omdat zij van zich af wees, kwam zij des te overtuigender over.

Hoeveel puurheid kan een pleidooi verdragen? Hoe kon haar argeloze overtuigingskracht zo lang mogelijk worden bewaard? Door haar te verzoeken argeloos te blijven? Door de vreemdeling gelijk te geven om harentwil? Door haar te behoeden voor de valkuilen van de advocatuur? Door haar een lintje te besparen?

Samen verlieten ze de zaal. De één van meet af aan gevormd door de ruige onvoorspelbaarheid van het leven, de ander ontwapenend het leven tegemoetziend. Hij had, gesteund door duizend ervaringen, zo zijn twijfels. Zij had haar overtuiging.

Het gelijk lag in zijn twijfels, er was geen ontkomen aan, maar de schoonheid lag bij haar.

Foto: Terry J Alcorn

De identificatie- en meldplicht anno 2007 (1)

Vier jaar is de advocatuur nu onderworpen aan de WID en de Wet MOT. Vorig jaar mei zijn er aanzienlijke veranderingen doorgevoerd, en op grond van de Derde Anti-witwasrichtlijn dienen nieuwe wijzigingen uiterlijk op 15 december aanstaande te zijn geïmplementeerd. Wat zijn precies de wijzigingen per mei 2006 en wat zijn de voornemens om aan de nieuwe verplichtingen te voldoen?

In het volgende nummer de knelpunten in de uitvoering, en de wijze waarop de Orde aan de voorlichtende en uitvoerende taak als toezichthouder voldoet.

.....
Mr. B.J.G.L. (Ludwijn) Jaeger
en mw. mr. P. (Priscilla) de Haas¹
.....

Derde Anti-witwasrichtlijn

Uiteindelijk begunstigde

De Derde Anti-witwasrichtlijn (verder: de Richtlijn) introduceert meer specifieke en gedetailleerde voorschriften ter identificatie, alsmede een permanent volgsysteem. Een begrip dat tevens zijn intrede doet is de 'uiteindelijk begunstigde'. De omvang van de te treffen cliëntonderzoeksmatregelen moet worden afgestemd op het risico van witwassen, oftewel de *risk-based-approach*.

Werkingsfeer

De Richtlijn benadrukt nogmaals dat de werkingssfeer bij implementatie eveneens dient te zien op de onafhankelijke beoefenaren van juridische beroepen, omdat een groot gevaar bestaat dat die diensten worden misbruikt om wit te wassen of terrorisme te financieren. De Richtlijn blijft voorzien in een vrijstelling van alle daaruit voortvloeiende verplichtingen indien informatie is verkregen vóór, tijdens of na een gerechtelijke procedure, dan wel bij het bepalen van de rechtspositie van een cliënt.² Volgens de Richtlijn mag (optioneel) juridisch advies aan een geheimhoudingsplicht (van gecontroleerde beroepsgroepen) onderworpen blijven, tenzij:

- * de juridisch adviseur deelneemt aan witwasactiviteiten of activiteiten voor financiering van terrorisme;
- * het juridisch advies voor witwasdoeleinden of voor financiering van terrorisme wordt verstrekt;
- * de advocaat weet dat zijn cliënt

.....
¹ Jaeger en De Haas zijn als fiscaal advocaten verbonden aan respectievelijk Jaeger advocaten-belastingkundigen te Amsterdam en Hertoghs advocaten-belastingkundigen te Breda.
² Over de reikwijdte van dit begrip is veel discussie, die – met name voor advocaten – een positieve wending lijkt te gaan krijgen, gelet op de onlangs genomen conclusie van de Europese AG Poiares Maduro d.d. 14 december 2006. Over deze conclusie meer in het komende nummer.

juridisch advies wenst voor witwasdoeleinden of voor financiering van terrorisme.

Geen cliëntenonderzoek

Geen cliëntenonderzoek hoeft te worden gedaan bij:

- beursgenoteerde vennootschappen (uit derde landen indien zij onderworpen zijn aan openbaarmakingsvereisten die in overeenstemming zijn met de Gemeenschapswetgeving);
- uiteindelijke begunstigten van gezamenlijke rekeningen aangehouden door notarissen en andere onafhan-

Een verscherpt cliëntenonderzoek is verplicht in geval van cliënten met een groter risico op witwassen of financiering van terrorisme

kelijke beoefenaren van juridische beroepen (uit derde landen mits de dienstverlener onderworpen is aan [afdoende] verplichtingen ter bestrijding van witwassen van geld en financiering van terrorisme en de identiteit van de uiteindelijke begunstigde op verzoek beschikbaar is voor de depositaris van de gezamenlijke rekening);

- binnenlandse overheidsinstanties;
- iedere andere cliënt die volgens de overeenkomstig artikel 40, lid 1, onder b, vastgestelde technische criteria een laag risico op witwassen van geld of financiering van terrorisme vertegenwoordigt.

Bovendien is het, ter vermijding van

nodeloze cliëntidentificatie, toegestaan dat met een introductie wordt volstaan indien de cliënt reeds elders (door een WID-plichtige) is geïdentificeerd.

Verscherpt cliëntenonderzoek

Een verscherpt cliëntenonderzoek dient plaats te vinden in situaties die omwille van hun aard of gelet op de cliënt een groter risico op witwassen of financiering van terrorisme vertegenwoordigen, zoals in de (niet limitatief) Richtlijn opgesomde situaties. Alsdan dienen een of meer van de volgende maatregelen te worden getroffen:

- a) de identiteit van de cliënt vaststellen aan de hand van aanvullende documenten, gegevens of informatie;
- b) aanvullende maatregelen nemen om de overgelegde documenten te verifiëren of te certificeren, dan wel eisen van een tot bevestiging strekkende certificatie van een onder deze richtlijn vallende kredietinstelling of financiële instelling;
- c) waarborgen dat de eerste betaling van de verrichting geschiedt via een rekening die op naam van de cliënt bij een kredietinstelling is geopend.

Transacties of zakelijke relaties met politiek prominente personen³ (en aanverwanten)⁴ uit een andere lidstaat of een derde land zijn per definitie aangemerkt als van hoog risico. Alsdan is vereist dat de advocaat:

- a) over passende op risico gebaseerde procedures beschikt om uit te maken of een cliënt een politiek prominente persoon is;
- b) toestemming heeft van de hoge bedrijfsleiding om zakelijke relaties met dergelijke cliënten aan te gaan;
- c) adequate maatregelen neemt om

.....
³ Onder politiek prominente personen dienen te worden verstaan: staatshoofden, regeringsleiders, ministers, staatssecretarissen en parlementsleden. Leden van hooggerechtshoven, constitutionele hoven en andere rechterlijke instanties die arresten wijzen in laatste instantie, leden van rekenkamers en directies van centrale banken vallen eveneens onder deze categorie. Ambassadeurs, zaakgelastigden, hoge legerofficieren en leden van bestuurs-, leidinggevende of toezichthoudende organen van overheidsbedrijven zijn daarvan niet uitgesloten. Enkel ambtenaren uit het middenkader alsmede lagere ambtenaren vallen buiten deze categorie.

⁴ Onder aanverwanten dient te worden verstaan: naaste familieleden of geassocieerden.

- de bron van het vermogen en van de fondsen vast te stellen die bij de zakelijke relatie of transactie worden gebruikt;
- d) de zakelijke relatie doorlopend verscherpt controleert.

Overigens dient te worden opgemerkt dat de status van politiek prominent vervalt indien een persoon één jaar of langer geen publieke functie meer wordt verricht.

Vervolgonderzoek

Naast de identificatie bij de intake wordt een voortdurende controle op de zakelijke relatie verlangd, met inbegrip van een nauwlettend toezicht op de tijdens de gehele duur van deze relatie verrichte transacties, teneinde te verzekeren dat deze stroken met het zakelijk en risicoprofiel van de cliënt. Het is aan de advocaat om de omvang en reikwijdte te bepalen van deze permanente controle naargelang de risicogevoeligheid van het type cliënt, zakelijke relatie, product of transactie. De opsporingstaak van de advocaat is hiermee echter niet klaar. In voorkomende gevallen dient bovendien een onderzoek naar de bron van het vermogen van de cliënt te worden ingesteld.

Identificatie gedurende dienst

De verificatie van de identiteit van de cliënt en de uiteindelijke begunstigde dient normaliter plaats te vinden vóór het aangaan van een zakelijke relatie of het uitvoeren van een transactie. Het is echter toegestaan de verificatie te voltooien tijdens het aangaan van een zakelijke relatie indien dit noodzakelijk is om de normale gang van zaken niet te verstoren en er weinig risico op witwassen of financiering van terrorisme bestaat.

Gevolgen voor de praktijk

Kortom: advocatenkantoren, de kleinere hopelijk geholpen met aanzetten daartoe van de Orde, moeten adequate en passende beleidslijnen en procedures invoeren op het gebied van risicobeoordeling, risicogeoriënteerd cliëntenonderzoek, de melding van verdachte transacties, het bewaren van bewijsstukken, de interne controle en

Beleid en procedures

Advocatenkantoren moeten adequate en passende beleidslijnen en procedures invoeren op het gebied van risicobeoordeling, risicogeoriënteerd cliëntenonderzoek, de melding van verdachte transacties, het bewaren van bewijsstukken, de interne controle en de *compliance*.

de *compliance*.

De wijze waarop aan de identificatieverplichtingen moet worden voldaan is niet meer voorgeschreven, slechts het doel dat ermee moet worden bereikt: het witwassen van geld, en de financiering van terrorisme voorkomen en verhinderen.

Daarnaast wordt verplicht dat het advocatenkantoor ervoor zorgdraagt dat de medewerkers bekend zijn met de bepalingen van de implementatiewet-

De eerste klachten door het Bft zijn bij de deken aanhangig gemaakt

geving en opleidingen genieten die zijn toegesneden op hun functie en die hen in staat stellen gegevens of omstandigheden die kunnen duiden op witwassen en financieren van terrorisme te herkennen.

WID en Wet MOT sinds mei 2006

In mei 2006 traden de gewijzigde WID en Wet MOT in werking. De wijzigingen zagen voornamelijk op de explicitering van de reikwijdte⁵ en de versterking van het toezicht op de naleving.

⁵ Artikel 2, vijfde lid WID: kredietinstellingen, verzekeraars en beleggingsinstellingen hoeven niet meer te worden geïdentificeerd, nu deze instellingen zijn onderworpen aan de strenge eisen van de Wet financieel toezicht.

Bestuursrechtelijke handhaving⁶

Op het toezicht van de WID en de Wet MOT, in ons geval uitgeoefend door het Bft, zijn de bepalingen van hoofdstuk 5, afdeling 5.2 van de Awb van toepassing. De dwangsom en de bestuurlijke boete (alsmede de bevoegdheid tot het geven van publiciteit aan getroffen maatregelen) hebben hun intrede gedaan. De dwangsom strekt ertoe een overtreding ongedaan te maken of voortzetting te voorkomen. De boete heeft een zuiver repressief karakter, in het bijzonder geschikt voor overtredingen die in het verleden hebben plaatsgevonden. Echter, deze kunnen niet worden tegengehouden aan de advocatuur, omdat zij als beroepsgroep onderworpen zijn aan tuchtrechtspraak.

Hoe de tuchtrechter met klachten over het niet-naleven van de regelgeving zal omgaan, zal de tijd wel leren. De eerste klachten door het Bft zijn inmiddels aanhangig gemaakt bij de deken(s).

Financiering van terrorisme

Naast het bestrijden van witwassen richt de Wet MOT zich thans ook op het voorkomen en opsporen van het financieren van terrorisme. Bovendien is de bevoegdheid opgenomen de strekking uit te breiden tot bij AMvB nader aan te wijzen misdrijven.

Aanwijzingen door toezichthouder

Naast de al genoemde handhavingsmiddelen is het de toezichthouder uitdrukkelijk toegestaan aanwijzingen te geven over de ontwikkeling van interne procedures en controles ter voorkoming van witwassen en de training van werknemers teneinde hen te informeren over witwassen en de daarbij gebruikte methodes, indien de toezichthouder van mening is dat een advocaat niet voldoet aan zijn verplichtingen.

⁶ Artikelen 8b tot en met 8s WID, artikelen 17c tot en met 17t Wet MOT.

Vernieuwde WID, Wet MOT en samenvoeging

In mei 2006 zijn alvast enkele van de in de Richtlijn opgenomen aanpassingen doorgevoerd; dit geldt nog niet voor het maken van onderscheid tussen transacties en cliënten waarvoor een verscherpt of vereenvoudigd onderzoek op zijn plaats is. (Zie ook *Advocatenblad* 2007-5, p. 156, over de twee nieuwe anti-witwaswetsvoorstellen die de minister maart jl. naar de Tweede Kamer heeft gestuurd.) Hier zetten we de veranderingen op een rij.

Instellingen

Waar de advocaat nu nog via een algemene maatregel van bestuur als instelling is gekwalificeerd voor zover hij bepaalde diensten verricht, wordt de advocaat met het voorstel in de Wet zelf als instelling opgenomen. In principe weinig nieuws onder de zon, maar we worden wel directer geadresseerd.

Artikel 1, eerste lid, onder a, kent een tekstuele wijziging met betrekking tot werkzaamheden op fiscaal gebied: '12°. natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die als advocaat, notaris, of kandidaat-notaris of in de uitoefening van een gelijksoortig juridisch beroep of bedrijf zelfstandig onafhankelijk beroeps- of bedrijfsmatig advies geeft of bijstand verleent bij: e. werkzaamheden op fiscaal gebied die

vergelijkbaar zijn met de werkzaamheden van de onder 11° beschreven beroepsgroepen.'

Niet uit de wet, maar uit de memorie van toelichting menen wij voorzichtig op te mogen maken dat van de werkzaamheden op fiscaal gebied enkel en alleen belastingadvies onder de identificatie- en meldplicht komt te vallen. Daarmee komen het doen van aangifte, het opstellen van jaarrekeningen en het voeren van (financiële) administraties buiten het bestek van de Wet te liggen.

Uiteindelijk belanghebbende

De uiteindelijk belanghebbende wordt gedefinieerd⁷ – grofweg – als eenieder met een belang van 25% in de onder-

7 Artikel 1, eerste lid, onder d.

neming of trust. Door deze *ultimate beneficial owner* (hierna: UBO) eveneens te identificeren zou het onmogelijk moeten worden voor cliënten om zich achter een reeks in het buitenland eindigende aandeelhouders te verschuilen. Onderzocht wordt nog of de UBO wordt opgenomen in de bij de KvK te registreren gegevens, zodat deze extra identificatie weinig inspanning kost. Mocht de Handelsregisterwet niet op korte termijn hierop worden aangepast (er is weerstand tegen deze voor ons in elk geval simpele oplossing), dan zal de advocaat op het desbetreffende risico afgestemde adequate maatregelen dienen te nemen om de identiteit van de uiteindelijk belanghebbende vast te stellen.

Welke middelen een advocaat ten dienste staan om zichzelf inzicht te verschaffen in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur anders dan door te vertrouwen op de gegevens die hem door cliënt(en) zijn aangedragen, wordt niet aangegeven.

Identificatie vertegenwoordigers

De Richtlijn heeft niet voorzien in een regeling omtrent de identificatie van vertegenwoordigers. De Nederlandse wetgever doet dit wel op grond van de 'FATF-aanbeveling'. Behalve de cliënt dienen ook degenen die hem direct of indirect vertegenwoordigen te worden geïdentificeerd. Of deze identificatie verder dient te gaan dan het identificeren van degene met wie feitelijk de relatie namens een rechtspersoon wordt aangegaan, is en blijft wat onduidelijk.

Niet-uitvoeren transacties

In artikel 9 Wet MOT wordt expliciet opgenomen dat de instelling zich dient te onthouden van het uitvoeren van een transactie waarvan het vermoeden bestaat dat deze is gericht op witwassen of financiering van terrorisme, ook wanneer deze zijn gemeld.

Inlichtingenplicht Bft

Indien het Bft bij de uitoefening van de taak feiten ontdekt die duiden op witwassen, heling of financiering van ter-

rorisme, dient het daarvan melding te maken bij het Meldpunt. In de memorie wordt daartoe nog opgemerkt dat het Bft geen specifieke geheimhoudingsbepaling kent die deze inlichtingenplicht beperkt. Thans is de geheimhouding zo strikt geregeld dat het Bft niets aan het meldpunt mag melden en andersom. Dat is natuurlijk niet de bedoeling geweest en wordt hiermee hersteld. De Belastingdienst heeft inmiddels ook de wens geuit om voor fiscale doeleinden

.....
**Hoe de advocaat
 de structuren
 van een onder-
 neming anders
 moet onderzoeken
 dan door te
 vertrouwen op
 de gegevens van
 de cliënt, is
 onduidelijk**

gebruik te mogen maken van de aan FIU-Nederland (voorheen Meldpunt ongebruikelijke transacties) verstrekte gegevens. Dat zou betekenen dat de vertrouwelijkheid van gegevens nog verder wordt aangetast dan alleen maar ten behoeve van de bestrijding van witwassen en de financiering van terrorisme.

Mededelingsverbod

Het mededelingsverbod blijft van kracht, zij het dat de wetgever in navolging van de Richtlijn aangeeft dat het cliënt doen laten afzien van een onwettige handeling niet wordt gezien als een mededeling waarvoor een verbod geldt. Bovendien dringt de Orde aan op een

vrijstelling op dit punt voor advocaten, althans op zijn minst genomen de mogelijkheid mededeling te mogen doen, zodra dit een opsporingsonderzoek niet meer kan schaden.

Samenvoeging van wetten⁸

Naast de implementatie van de Richtlijn wil de wetgever eveneens de beide wetten tot één wet samenvoegen. De teksten van het wetsvoorstel tot implementatie van de Richtlijn en het wetsvoorstel tot integratie sluiten (nog) niet precies op elkaar aan. De Orde heeft in de consultatieronde verzocht dat de memorie van toelichting op het integratievoorstel aangeeft wat de wijzigingen zijn ter implementatie van de Richtlijn. Slechts de geïntegreerde wet zal immers gebruikt worden.

Hoe uitgemeten precies?

Aan de implementatie voor 15 december 2007 wordt uitvoering gegeven door de hiervoor genoemde wetsvoorstellen, maar of wij daar als beroepsgroep mee geholpen zijn is de vraag. De wetsvoorstellen laten nog veel vragen open over de *risk approach*-benadering. Zoals diverse malen in de memorie van toelichting gesteld gaat het niet om de uitvoering, maar om het resultaat. De vraag is hoe uitgemeten de uitvoering dient te zijn. En ligt dit antwoord bij de wetgever, bij de beroepsorganisaties of bij de individuele advocaat? Ontegenzeggelijk is er straks weer werk aan de winkel en ontkomen we er niet aan de intake weer (volledig) tegen het licht te houden.

.....
⁸ Wet tot samenvoeging van de Wet identificatie bij dienstverlening en de Wet melding ongebruikelijke transacties (Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme).

‘De witwas-richtlijn gaat eigenlijk over kleine belasting-ontduiking’

Lehne: ‘Nederlandse advocaten die bang zijn overspoeld te worden door Duitse kantoren kan ik geruststellen: de Nederlander wordt beschermd door zijn taal’

De lidstaten van de EU zijn druk bezig met de implementatie van de dienstenrichtlijn en de derde witwasrichtlijn. Hoe kijkt men vanuit het Europese Parlement naar deze regelingen? De Duitse christen-democraat Lehne is niet ontevreden, maar: ‘Het echte witwassen gaat heel anders, en dan moet een advocaat voor elke perfect witgewassen €15.000 die op zijn bankrekening verschuift, verantwoording afleggen!’

Zeger Luyendijk
journalist

Klaus-Heiner Lehne is een Duitse Europarlementariër voor de christendemocratische CDU die zich als een van de weinigen in het Europees Parlement bezighoudt met de belangen van de advocatuur in Europa. Hij heeft zich met succes verzet tegen de aanvankelijk strenge voorstellen van de Europese Commissie voor een witwasrichtlijn en is redelijk tevreden met het compromis over de dienstenrichtlijn. ‘Bij de dienstenrichtlijn hebben we politiek gezien het maximaal haalbare bereikt’, zegt hij in het piepkleine werkkamertje met een wiebelig bed annex

Dienstenrichtlijn ook voor advocaten

De Dienstenrichtlijn die vorig jaar na lange discussies en veel protesten werd aangenomen geeft advocaten onverminderd het recht zich in elk land van de Europese Unie te vestigen. Pleidooien van de koepelorganisatie CCBE in Brussel om ad-

vocaten niet op te nemen in de richtlijn werden gehoord door het Europees Parlement (en in een amendement neergelegd), maar vervolgens verworpen door de Europese Commissie. De Commissie kwam de advocatuur (en andere beroepen die

om uitsluiting hadden verzocht) wel tegemoet door te stipuleren dat eerdere richtlijnen en regelingen die de vrije vestiging in andere lidstaten regelingen, onverkort gelden en zelfs voorrang kunnen hebben op de Dienstenrichtlijn. Voor de advo-

catuur betekent dit dat eerdere richtlijnen met vestigingsregels (richtlijnen 77/249 en 98/5) en regels voor erkenning van diploma's (richtlijn 89/48) van toepassing blijven.

(ZL)

bank, dat een Europarlementariër ter beschikking staat in het Brusselse parlement.

‘Op zichzelf was de wens om tot een dienstenrichtlijn te komen wel begrijpelijk. Uitspraken van het Europese hof betreffen opzichzelfstaande gevallen en hebben geen algemene werking. De dienstenrichtlijn moest dat ondervangen. Advocaten waren over deze richtlijn verschillende meningen toegedaan in de Europese koepelorganisatie CCBE, maar over algemeen was de tendens: we doen mee. Want het was belangrijk dat voor iedereen een vestigingsmogelijkheid werd gecreëerd en dat er één juridische opvatting, dan wel regeling van het beroep, voor heel Europa zou komen. In die tijd was ex-commissaris Mario Monti van mededinging met een breekijzer markten aan het openbreken, en dus was de houding van de advocatuur ook een defensieve positie. Maar er was wel degelijk ook steun in positieve zin, bijvoorbeeld om tarievenstelsels voor eens en altijd vaster gegrondvest te krijgen. En er was weinig angst voor vergaande veranderingen of wijzigingen in de positie van de advocatuur, omdat er daarvoor al regelingen en zelfs richtlijnen waren.’

Waarom zijn advocaten uiteindelijk grotendeels buiten de richtlijn gebleven?

‘Tijdens de onderhandelingen veranderde de mening in de CCBE vrij plotseling. Ik weet niet waarom of precies door wie, maar ineens ontstond het gevoel: wij moeten hier helemaal niet bij zijn en willen er uit. Maar op een dergelijk laat moment in de onderhandelingen was dat moeilijk, en ontstond het huidige compromis, deels er in en deels er uit. Advocaten kunnen zich in

Europa vrij vestigen, waar ze ook willen, op grond van eerdere afspraken die daarover waren gemaakt, in een richtlijn uit 1998. Mocht er nu nog angst zijn onder Nederlandse advocaten dat ze overspoeld zullen worden door Duitse kantoren, dan kan ik ze geruststellen, want de Nederlander wordt beschermd door zijn taal [lacht]. Maar het kan natuurlijk gebeuren dat een Duits kantoor een Nederlander, of een aantal Nederlandse advocaten, in dienst neemt en daarmee de Nederlandse markt bestookt.’

.....
‘De derde richtlijn gaat over procedures maar is voor de meeste advocaten van weinig structurele betekenis’

‘Het huidige compromis was het enige politiek mogelijke, maar het past natuurlijk niet bij het streven naar *better legislation*. Het heeft echter ook positieve kanten, en dat is dat er voor de rechtspraak over deze kwestie nu een duidelijke, eenvormige basis is neergelegd. Nu moet de richtlijn in nationale wetgeving worden omgezet en dat zal nog de nodige conflicten voor het hof geven. Maar over twintig jaar is alle stof naar beneden gedwarfeld. Er is ook weinig kritiek op de dienstenrichtlijn vanuit de advocatuur, althans in mijn land. Er is misschien een kans dat de *Gebührenordnung* (het strakke Duitse tarievenstelsel) omver wordt gekegeld, onder druk komt te staan, maar voor het overige hoor ik architecten bijvoorbeeld veel harder klagen.’

De dienstenrichtlijn lijkt een eind te hebben gemaakt aan discussies

over het vrij verkeer van diensten binnen Europa, althans voorlopig, maar bij de witswasproblematiek lijkt een nieuwe discussie op komst? Welke kant gaat die op?

‘Het huidige compromis over witwassen wordt op dit moment niet ter discussie gesteld. Met dat witwassen is het trouwens nogal wisselvallig gegaan, eerst niet en toen weer wel, afhankelijk van de tegenstand van de advocatuur en de wilskracht van de politiek om het “probleem” aan te pakken. Uiteindelijk was het vooral een anti-terroristenwetgeving. Ik moet zeggen dat we met dit compromis kunnen leven, want hoe alles uiteindelijk geregeld zal worden is sterk afhankelijk van de lidstaten. Die mogen dus besluiten om zoiets heiligs als de geheimhoudingsplicht aan de wilgen te hangen, zoals in Groot-Brittannië is gebeurd. De commissie wilde oorspronkelijk het strafproces (als zodanig) uitsluiten, maar dat is natuurlijk onmogelijk. Er is ook een voorbereidingstijd, waarin uiterst vertrouwelijk wordt gesproken met een cliënt.

Voor mogelijke verdere veranderingen in de witswasrichtlijnen zijn er verschillende *Ansätze*. Afgesproken is bijvoorbeeld dat meldingen van verdinkingen bij de ordes worden gedaan, maar het is duidelijk dat de Commissie zal ingrijpen wanneer men het huidige meldingssysteem onvoldoende vindt, bijvoorbeeld omdat het malversaties in de hand lijkt te werken. Daarbij moet echter wel de vraag gesteld worden: waar gaat het nu eigenlijk om? Er zijn in Duitsland 71.000 meldingen per jaar terwijl in het afgelopen jaar slechts twaalf advocaten werden veroordeeld, en die zaken kwamen naar voren bij heel andere onderzoeken: naar georganiseerde misdaad, gevallen van zware

criminaliteit of simpelweg bij toeval. Officiëren van justitie in Duitsland seponeren de meldingen met bakken tegelijk, slechts een handjevol gevallen van ernstige verdenking komt voor, en dat zijn dan advocaten die iets buitengewoons hebben gedaan, bijvoorbeeld gehandeld in onroerend goed of plotse-ling grote geldbedragen hebben uitge-geven. Nimmer heeft een melding een veroordeling opgeleverd. Het gaat dus allemaal eigenlijk om iets heel anders, en dat is het opsporen van eenvoudige en kleine belastingontduiking. Daar is de EU op uit geweest met deze wetge-ving, die bovendien ook nog ontstellend veel geld kost.'

Wat zijn de witwascircuits?

'Het echte witwassen gaat natuurlijk op een heel andere manier, via het Caraïbisch gebied en *hedge funds* en weet ik wat niet allemaal... en dan komt het geld perfect witgewassen weer terug in roulatie en zo ook bij een advocaat, die vervolgens voor elke € 15.000 die er op zijn bankrekening verschuift, ver-antwoording moet afleggen. Dat is dus waanzin.

.....
**'In een nieuwe, vierde
richtlijn zou weleens
gesleuteld kunnen worden aan
het huidige compromis en dat
betekent dan zonder meer ruzie'**
.....

Een zeer obscure club hier in Brussel overigens is de Financial Action Task Force, die over dit onderwerp de ene onzinnigheid na de andere voorstelt en ook de nare neiging heeft zijn voorstel als hamerstuk te presenteren. Volkomen onzin. Het gaat er allemaal alleen maar om belastingontduiking op te sporen of te ontmoedigen en daar willen we eigenlijk helemaal niet aan meewerken.

Waar gaat de derde richtlijn eigenlijk over?

De derde richtlijn gaat eigenlijk over procedures, interessant om te weten maar voor de meeste advocaten van weinig structurele betekenis. Er zijn voorzichtige aanzetten te komen tot een vierde richtlijn en daarbij zou er weleens gesleuteld kunnen gaan wor-

den aan het huidige compromis en dat betekent dan zonder meer ruzie. We bouwen dan weer net zo lang aan een meerderheid tot die er is, en dat hoeft niet lang te duren want er is een tame-lijk brede consensus over het onderwerp hier. Ik hoop dat er niks verandert uiteindelijk, maar dat is niet te garande-ren: er kan altijd iets veranderen.'

Is het beroep voldoende beschermd?

'In Duitsland kan ik die vraag met een gerust hart met "ja" beantwoorden, maar als ik naar Groot-Brittannië kijk, word ik toch wat somberder. Daar heb-ben beroepsorganisaties onvoldoende opgelet en kon zoiets als de geheimhou-dingsplicht worden afgeschaft. Dat is voor mij onbegrijpelijk. Wellicht meent een Britse advocaat dat het allemaal zo'n vaart niet zal lopen, omdat het ze economisch voor de wind gaat. Wat dat betreft is een Duitse advocaat over het algemeen een stuk slechter af.'

Engelsen te braaf

De Britse overheid gaat haar interpretatie van de jongste Brusselse witwasrichtlijn her-zien. Dit gebeurt op dringend verzoek van de Law Society. Het ministerie van Financiën had de definitie van 'begunstigde eigenaar' van een 'trust', dus-danig breed gemaakt dat het voor advocaten onwerkbaar zou zijn. De ambtenaren hadden te weinig rekening gehouden met de verschillen tussen het Romeinse recht op het continent en de Britse common law. Bo-vendien waren ze Roomser dan de Paus geweest. 'Het gebeurt wel vaker dat de Britten, in hun drang een goede partner te zijn binnen de Unie, de Europese richtlijnen op een wat al te let-terlijke manier toepassen,' zegt

Peter Binning, partner bij het Londense advocatenkantoor Corker Binning en een 'goeroe in belastingfraudezaken'.

De trust is een typisch rechts-figuur uit het Anglo-Amerikaan-se recht. Deze rechtsverhouding ontstaat wanneer een insteller (trustor) de eigendom van één of meer goederen overdraagt aan een trustee. Ze worden gebruikt voor het beheren van familiekapitaal, voor het onder-brengen van geld in belasting-paradijzen, door liefdadigheids-instellingen en om het vormen van een consortium mogelijk te maken. Met de nieuwe richtlijn wil de EU het misbruik door criminelen aan banden leggen. Om die reden moeten juristen meer onderzoek verrichten naar

de begunstigden.

Wanneer dat letterlijk wordt ge-nomen, zoals dat door de Brit-ten is gedaan, kunnen advoca-ten hun lol wel op. 'Nog even en ik moet alle arme mensen in het graafschap Sussex natrekken wanneer ik een armoebestrij-dende liefdadigheidstrust juri-disch bijsta,' lacht Binning. 'Wij willen alleen degene natrekken die juridisch verantwoordelijk is en zeggenschap heeft over mi-nimaal een kwart van het trust-kapitaal. Ik geloof dat andere landen, waaronder uw eigen land, de richtlijn beter hebben begrepen.' Ook de in compliance en wit-wasregelgeving gespecialiseerde advocaat Jonathan Ody van Norton Rose in Londen zegt dat

er een onwerkbaar situatie is ontstaan. 'Het merendeel van de trusts is met legitiem oog-merk opgezet, maar natuurlijk kan de bijbehorende geheim-houding van de afspraken ook een aantrekkingskracht hebben op de verkeerde mensen. Echter, omdat binnen het Romeinse recht anders tegen een trust wordt aangekeken dan in onze rechtscultuur, koestert men meer argwaan dan nodig is. Deze jongste witwasrichtlijn is een rechtstreeks gevolg van dit wantrouwen.' De verantwoor-delijke EU-commissaris heeft verklaard dat elk land er zelf zorg voor moet dragen dat de richtlijn in de geest is van het eigen rechtstelsel.

Patrick van IJendoorn

IS UW HUIS- DEURWAARDER DAG EN NACHT BEREIKBAAR?

EN REKENT HIJ WEKELIJKS DE GEÏNCASSEERDE GELDEN MET U AF?

Groenewegen en Partners Gerechtsdeurwaarders excelleert in kwaliteit, service en automatisering. Omdat up to date informatie voor u van vitaal belang is, zijn alle dossiers gedigitaliseerd en worden twee keer per dag bijgewerkt. Relaties van Groenewegen en Partners kunnen – veilig – 24 per uur dag hun dossiers online raadplegen.

Daarnaast kunt u tijdens kantooruren uw vaste accountmanager raadplegen. Die zorgt er met kennis van (uw) zaken voor, dat invordering voortvarend plaats vindt.

Maakt u nog geen gebruik van onze diensten?

Neem contact op met onze commercieel manager Walter Baars voor nadere informatie of het maken van een afspraak. Bel: 088 - 515 15 15 of mail naar w.baars@groenewegen.com

- Uw opdrachten verzorgen wij door heel Nederland
- Met elf vestigingen in het land
- 250 incassospecialisten en 37 gerechtsdeurwaarders
- Een schat aan kennis en ervaring in nauwe samenwerking met uw confrères
- Status van uw dossiers dag en nacht raadplegen, zelfs in de weekenden
- Voortvarend ambtelijk traject met de snelst mogelijk executie
- Tussentijds rekenen wij wekelijks geautomatiseerd met u af

GROENEWEGEN
EN PARTNERS

GERECHTSDEURWAARDERS

NEEM BIJ DEBITEUREN MET EEN ACHTERSTAND METEEN EEN VOORSPRONG!
WWW.GROENEWEGEN.COM

Geen serieuze poging om de ratten te vinden

.....
Marc Loth

Erasmus Universiteit Rotterdam¹
.....

De laatste tijd mag de juridische beroepsethiek zich ook in Nederland in een toenemende belangstelling verheugen en dat is onder meer de verdienste van Hendrik Kaptein. Zowel in woord als geschrift toont hij zich een criticaster van de beroepsuitoefening, met name die van de strafrechtadvocatuur. 'Juridische ratten krijgen er genadeloos van langs', belooft de flaptekst en om dit te onderstrepen prijkt er een rat met een bef op de omslag. Geprikkeld door deze aankondiging heb ik het boek gelezen en blijf ik met gemengde gevoelens achter. Enerzijds zet Kaptein belangrijke onderwerpen op de agenda, schrijft hij goed leesbaar proza en bevat het boek veel originele gedachten en formuleringen. Anderzijds maakt hij zijn belofte niet waar en lijkt hij weinig van de juridische beroepsuitoefening te begrijpen. Om dat te onderbouwen wil ik mij hier beperken tot drie opmerkingen.

Het vraagteken in de titel (*Kwade zaken?*) wordt in het boek niet weggenomen. Kaptein schept er merkbaar genoeg in om te suggereren dat er in de juridische beroepsuitoefening van alles niet deugt, maar schiet in de bewijsvoering schromelijk tekort. Het tweede hoofdstuk ('Welcome to the hall of shame') bevat louter aan boeken ontleende, van iedere context gespeende, dorre voorbeelden die weinig of niets zeggen over de actuele stand van de juridische beroepsuitoefening. Het probleem is dat Kaptein een empirische hypothese onderzoekt maar zelf geen empirisch onderzoek doet of citeert. En dus blijft het bij suggestie en dat gaat de lezer op de duur behoorlijk irriteren. Kaptein wil de juristen een spiegel voorhouden en toont het spiegelbeeld van een rat. Tegelijkertijd

bezweert hij de lezer dat er natuurlijk ook goede juristen zijn en dat hij vooral het oog heeft op de ratten onder hen. Maar wie zijn dat dan, en waarom doet Kaptein geen serieuze poging om die vraag te beantwoorden? Op deze manier slaagt hij er natuurlijk niet in om de juristen tot enig serieus zelfonderzoek aan te zetten.

Ingebed in sociale praktijken

Centraal in het boek staat de (aan Wittgenstein ontleende) gedachte dat rechtsregels zichzelf niet toepassen. Logisch gezien zijn voor de toepassing van regels weer andere regels nodig, waarvoor weer hetzelfde geldt, et cetera. Zo ontstaat het beeld van het droste-effect (het verdwijneffect), waarbij als gezegd Kaptein het Drostevrouwtje heeft vervangen door een rat met een bef. Kaptein heeft groot gelijk als hij hiermee wil aantonen dat rechtsregels het verantwoord gebruik van die regels niet volledig reguleren, en dat er daarom behoefte is aan nadere reflectie (beroepsethiek). Wat hij echter vergeet te vermelden is dat de toepassing van regels is ingebed in sociale praktijken waarvan de deelnemers heel goed weten hoe die regels toe te passen. Logisch gezien is de toepassing van regels problematisch, schreef Van Gunsteren ooit, maar sociologisch niet. Voor een zinvolle beroepsethische reflectie is inzicht in de ongeschreven regels en praktijken van de beroepsuitoefening onontbeerlijk en dat is precies wat in het boek van Kaptein node wordt gemist. Waarom probeert hij niet eerst beter te begrijpen hoe advocaten zelf omgaan met morele dilemma's? Naar mijn overtuiging is dat een noodzakelijke stap in het soort onderzoek dat hier wordt gepretendeerd.

Weinig liefde

De kritiek van Kaptein is gebaseerd op de overtuiging dat juristen, in welke rol dan ook, er zijn om het recht te dienen. Aan het slot van het boek bepleit hij dan ook een soort keurcorps van juristen waaruit de magistraten en advocaten worden

.....
Kwade zaken? De moraal van het juridisch beroep

Hendrik Kaptein

uitgave Ars Aequi libri 2006

228 pagina's, ISBN 978 90 6916 566 0

€ 19,50

gerekruteerd. Ulpianus had de juristen al gekenschetst als de priesters van het recht, die als geen ander inzicht hadden in vragen van recht en rechtvaardigheid. Na lezing van het boek blijf ik achter met de vraag of deze opvatting in de huidige pluriforme samenleving nog wel verdedigbaar is. Op verschillende plaatsen in zijn betoog beroept Kaptein zich op wat 'menselijk en wenselijk' is. Maar wie bepaalt dat, en op grond van welke criteria?

Kaptein zelf kiest ervoor om de mensen centraal te stellen om wie het eigenlijk gaat. Het rechtsbedrijf wordt volgens hem gekweld door een gebrek aan aandacht voor die mensen. Hij besluit zijn betoog met een pleidooi voor de liefde voor het vak en zo uiteindelijk ook voor de mensen die het aangaat. Ik vind dit nauwelijks voor betwisting vatbaar, maar kan het slecht rijmen met het evidente feit dat Kaptein zelf zo weinig liefde kan opbrengen voor de professionele beoefenaren van het recht (toch ook mensen, voeg ik er maar aan toe). Verdienen zij niet beter dan een boek met een rat en een vraagteken op de omslag?

.....
¹ Marc Loth, rechtstheoreticus, is decaan van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Erasmus Universiteit in Rotterdam.

De zwangerschaps- en bevallingsuitkering voor advocates is onderdeel van de advocatenpolis, onderhandelingsresultaat tussen Stichting Pensioenfonds NOvA, Balieplus en Movir. Over de beperkingen aan deze uitkering zijn uiteenlopende rechterlijke uitspraken gedaan. Moeten Stichting Pensioenfonds NOvA en Balieplus terug naar de onderhandelings tafel nu blijkt dat andere belangenorganisaties van zelfstandigen dit 'risico' veel beter kunnen verzekeren?

Advocatenpolis niet goed genoeg

E. Cremers-Hartman

arbeidsrechtjurist en zelfstandig onderzoeker te Leiden

A.K. de Keizer

juridisch adviseur CGB

De advocatenpolis van de arbeidsongeschiktheidsverzekering van verzekeraar Movir stelt beperkende voorwaarden aan de uitbetaling van de zwangerschaps- en bevallingsuitkering. De verzekering van dit risico is daarnaast uitgesloten van de vaste kostenverzekering. Over deze twee kwesties lopen meerdere gerechtelijke procedures tegen Movir. De meningen zijn verdeeld over de vraag of hier sprake is van verboden sekseonderscheid bij het aanbieden van goederen en diensten. Artikel 7 Algemene wet gelijke behandeling (Awgb) is hierbij in het geding. Het aanbieden van een verzekering is een dienst die onder deze bepaling valt.

Movir is niet de enige verzekeraar die de arbeidsongeschiktheidsverzekering op deze manier aanbiedt en overigens ook niet de enige verzekeraar waartegen geprocedeerd wordt.

Inmiddels zijn er ook arbeidsongeschiktheidsverzekeringen die geen beperkende voorwaarden verbinden aan het recht op een zwangerschaps- en bevallingsuitkering. Het gaat om collectieve contracten die in elk geval door FNV Zelfstandigen en door het Platform Zelfstandige Ondernemers voor hun leden zijn afgesloten. Het spreekt voor zich dat verzekeraars het risico van arbeidsongeschiktheid tijdens het zwangerschaps- en bevallingsverlof eerder zullen verzekeren binnen het kader van een collectief contract dan bij het afsluiten van individuele contracten. Voor advocaten is het onderhandelingsresultaat van de genoemde belangenorganisaties een interessant gegeven omdat de advocatenpolis tot stand is gebracht op basis van een mantelovereenkomst tussen de Stichting Pensioenfonds NOvA en Movir.¹

De vraag dient zich aan of de Stichting Pensioenfonds NOvA en later

ook Balieplus zich op het punt van de zwangerschap- en bevallingsuitkering wel voldoende sterk heeft gemaakt in de onderhandelingen met Movir. Ook komt de vraag op of zij in strijd met het nieuwe artikel 4a Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen (WGB) hebben gehandeld. Daar is bepaald dat organisaties van beroepsgenoten geen sekseonderscheid mogen maken bij het bieden van voordelen aan de leden. Niet alleen Movir maar alle partijen die bij de totstandkoming van de polis zijn betrokken, hebben een eigen verantwoordelijkheid bij de naleving van het verbod van sekseonderscheid.²

Vier procedures

Tot dusverre is over de inhoud van de advocatenpolis tegen Movir geprocedeerd. In hoeverre is het handelen van de verzekeraar in de verschillende gerechtelijke procedures als verboden

¹ BaliePlus is tevens partij bij de vernieuwde mantelovereenkomst die sinds 1 januari 2007 geldt. BaliePlus is in 1997 opgericht door de NOvA als overkoepelende serviceorganisatie voor de advocatuur in Nederland.

² Herinvoering van een verplichte publiekrechtelijke zwangerschaps- en bevallingsuitkering blijft hier buiten bespreking want een dergelijke regeling zou vermoedelijk niet verder gaan dan 100% van het minimumloon, waardoor veel advocates een aanvullende particuliere verzekering nodig zouden hebben.

voor zwangere advocate

sekseonderscheid aangemerkt?

Volgens de CGB bevat de advocatenpolis bepalingen die in strijd zijn met het verbod van sekseonderscheid van artikel 1 jo. artikel 7 Awgb: voor de zwangerschaps- en bevallingsuitkering geldt een wachttijd van twee jaar, voorts is vereist dat zowel een eerstejaars- als een langlopende arbeidsongeschiktheidsverzekering is afgesloten, en daarnaast geldt in de vaste kostenverzekering een uitsluiting voor zwangerschap en bevalling.³ In een kort geding over de uitsluiting bij de vaste kostenverzekering volgde de Rechtbank Utrecht de CGB en concludeerde dat sprake is van direct onderscheid.⁴

In een tweede kort geding over meerdere aspecten van de advocatenpolis concludeerde de Utrechtse voorzieningenrechter tot (in)direct onderscheid

Volgens de CGB is de advocatenpolis in strijd met art. 7 Awgb

dat niet kon worden gerechtvaardigd.⁵ Deze uitspraak is echter vernietigd door het Hof Amsterdam.⁶ Volgens het hof gaat het op alle onderdelen om een onderscheid dat voortvloeit uit de omschrijving van het begrip arbeidsongeschiktheid en is er daarom sprake van indirect onderscheid. Het hof acht het voorshands aannemelijk dat dit objectief kan worden gerechtvaardigd, maar kan hierover geen uitsluitsel geven in een kort geding. De advocate die in het ongelijk werd gesteld heeft cassatieberoep aangetekend.

In twee bodemprocedures over een-

zelfde soort polis heeft de Rechtbank Utrecht de oordelenlijn van de CGB niet gevolgd.⁷ De rechtbank ziet het recht op uitkering op grond van arbeidsongeschiktheid en het recht op uitkering wegens zwangerschap en bevalling als van elkaar te onderscheiden uitkeringen, en acht ze dus niet vergelijkbaar. Volgens de rechtbank mag de verzekeraar specifieke voorwaarden stellen aan een zwangerschapsuitkering.⁸

Alle uitspraken overziend, sluit de benadering van de CGB het best aan bij de wet, de bedoeling van de gelijkebehandelingswetgeving en de relevante jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EG. Als de Hoge Raad toekomt aan een inhoudelijke bespreking van de problematiek, verwachten wij dat de oordelenlijn van de CGB een grote rol in het arrest zal spelen.⁹ Een belangrijk

3 CGB 29 april 2004, oordelen 2004-44 en 2004-45; zie de website van de CGB: www.cgb.nl; oordeel 2004-44 is geannoteerd door: E. Cremers-Hartman in: S.D. Burri (hoofddred.), *Gelijke behandeling: oordelen en commentaar 2004*, Deventer: Kluwer 2005, p. 222-226.

4 Voorzieningenrechter Rechtbank Utrecht 22 april 2004, LJN AP0146.

5 Voorzieningenrechter Rechtbank Utrecht 15 november 2005, LJN AU6168.

6 Hof Amsterdam 19 oktober 2006, LJN AZ6602.

7 Rb. Utrecht 3 mei 2006, LJN AW7505, Rb. Utrecht 10 januari 2007, LJN AZ6602.

8 Op dit moment loopt nog een bodemprocedure tegen Movir die in gang is gezet door een aantal advocates en huisartsen als individueel belanghebbenden en een aantal belangenorganisaties.

9 De CGB heeft op 24 november 2006 opnieuw een oordeel over deze materie gewezen, waarin

Bepaling over zwangerschaps- en bevallingsuitkering

1. Voor de vrouwelijke verzekerde voorziet deze verzekering, gedurende het eerste jaar van de arbeidsongeschiktheid, in een periodieke zwangerschaps-/bevallingsuitkering gebaseerd op 100% van het verzekerde bedrag. De uitkeringsduur is 16 weken onder aftrek van de eigenrisicotermijn.
2. Op deze zwangerschaps-/bevallingsuitkering bestaat alleen recht indien de zwangerschap minimaal 28 weken geduurd heeft.
3. De zwangerschaps-/bevallingsuitkering gaat in 6 weken voor de vermoedelijke bevallingsdatum of wanneer de bevalling eerder plaatsvindt dan deze 6 weken op de dag van de bevalling.
4. De verzekerde is verplicht in geval van zwangerschap zo spoedig mogelijk doch in ieder geval vijf maanden voorafgaande aan de vermoedelijke bevallingsdatum, de verzekeraar van deze zwangerschap te informeren alsmede de verzekeraar in het bezit te stellen van een verklaring van een geneeskundige of verloskundige waarin de vermoedelijke bevallingsdatum is aangegeven.

(Uit de polis van FNV Zelfstandigen en Platform Zelfstandige Ondernemers)

element is dat in de wet expliciet is vastgelegd dat onder direct onderscheid op grond van geslacht mede wordt verstaan onderscheid op grond van zwangerschap, bevalling en moederschap. Het is opvallend dat geen enkele rechterlijke instantie hier aandacht aan heeft besteed.

Verzekering kan beter

Alle gerechtelijke procedures ten spijt blijkt het inmiddels wel degelijk mogelijk te zijn om een arbeidsongeschiktheidspolis aan te bieden waarbij zwangere verzekerden niet worden benadeeld gedurende de periode van 16 weken rondom de bevalling. FNV Zelfstandigen en het Platform Zelfstandige Ondernemers hebben voor hun leden met verzekeraars een collectief contract afgesloten waarin zonder beperkende voorwaarden een zwangerschaps- en bevallingsuitkering wordt aangeboden.¹⁰

zij uitgebreid ingaat op de afwijkende rechterlijke beslissingen en beargumenteert waarom zij aan de eigen oordelenlijn vasthoudt. Zie CGB oordeel 2006-232.

¹⁰ Via de websites van deze organisaties is meer informatie te verkrijgen; FNV Zelfstandigen:

Ook in deze polissen is arbeidsongeschiktheid gedefinieerd als arbeidsongeschiktheid als gevolg van ziekte en/of ongeval. In een afzonderlijke bepaling wordt een zwangerschaps- en bevallingsuitkering aangeboden (zie kader).

In deze polis geldt geen wachttijd van twee jaar voordat aanspraak kan worden gemaakt op de regeling. Ook zijn er geen beperkingen gesteld ten aanzien van het verzekerde bedrag. In de advocatenpolis is de hoogte van de uitkering daarentegen gebaseerd op het verzekerde dagbedrag dat twee jaar geleden gold.

Een verschil met de advocatenpolis is wel dat een vaste kostenverzekering geen deel uitmaakt van de polissen. Dat hangt samen met de doelgroep van de hier genoemde belangenorganisaties. Veel van de leden hoeven namelijk niet over een afzonderlijke praktijkruimte met secretaresse te beschikken. Niettemin kan de arbeidsongeschiktheidspolis van deze verzekeraars voor advocaten een deugdelijk alternatief zijn, overigens ook los van de verzekeraar van de zwangerschaps- en bevallingsuitkering. Veel van de vaste en variabele beroepskosten vallen ook in deze polissen onder het te verzekeren bedrag.

Terug naar onderhandelingstafel

De hier beschreven polis kan voor de Stichting Pensioenfonds NOVA en Balieplus reden zijn te pogen de onderhandelingen met Movir te heropenen. De onrust die bestaat bij een deel van leden van de Orde, omdat het noodzakelijk blijkt te zijn te procederen over de inhoud van de advocatenpolis, kan daarmee worden weggenomen.

Een zwangerschaps- en bevallingsuitkering zonder beperkende voorwaarden is van groot belang voor het bevorderen van de gezondheid van moeder en kind in de periode rondom de bevalling. Tot op zekere hoogte kan de afwezigheid van het werk gedurende deze periode daarom wel degelijk worden aangemerkt als een vorm van arbeidsongeschiktheid. Het belang van een zwangerschaps- en bevallingsuitkering strekt verder dan het individuele belang van

een zwangere advocate. Het is een maatschappelijk belang dat kinderen worden geboren en om die reden mag van niet-zwangere vrouwelijke verzekerden en van mannelijke verzekerden de solidariteit worden gevraagd die nodig is om de zwangerschaps- en bevallingsuitkering te verzekeren binnen de arbeidsongeschiktheidspolis.

Een probleem voor Stichting Pensioenfonds NOVA en Balieplus is dat de hernieuwde mantelovereenkomst dateert van 1 januari 2007. Dat maakt een poging tot heronderhandeling te komen niet gemakkelijk, maar wellicht wel noodzakelijk. Sinds oktober 2006 kan hun handelen namelijk rechtstreeks aan artikel 4a WGB¹¹ worden getoetst. In deze bepaling is het maken van seksonderscheid verboden bij het lidmaatschap van (onder andere) een vereniging van beroepsgeenoten en tevens bij de voordelen die uit dat lidmaatschap of uit die betrokkenheid voortvloeien.¹²

Op zoek naar alternatieven

Is de advocatenpolis dus in strijd met artikel 4a WGB? Evenmin als in de genoemde procedures waar de polis aan artikel 7 AWGB is getoetst, zal iedereen het eens zijn over het antwoord op deze vraag. Maar dat het in de praktijk mogelijk blijkt om zwangere zelfstandigen niet te benadelen, is in die procedures nog niet aan de orde geweest. Ook afgezien van eventuele nieuwe procedures willen contractspartijen de advocatenpolis misschien herzien, al was het maar omdat verzekeringnemers wellicht al uitkijken naar aansluiting bij een andere belangenorganisatie en verzekeraar.

¹¹ Deze bepaling is opgenomen in de WGB ter implementatie van richtlijn 2002/73/EG.

Wijziging van de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen en het Burgerlijk Wetboek ter uitvoering van Richtlijn 2002/73/EG; inwerkingtreding 18 oktober 2006, *Stb.* 2006, 469; voor een toelichting op artikel 4a WGB: Kamerstukken II 2004/05, 30 237, nr. 3, p. 14.

¹² Met vereniging van beroepsgeenoten wordt bedoeld op een organisatie van beroepsgeenoten en hoeft dus niet te worden gedacht aan een bepaalde rechtsvorm. Het begrip 'voordelen' is niet gedefinieerd of anderszins afgebakend. Het gebruik kunnen maken van een arbeidsongeschiktheidsverzekering exclusief voor leden, dient volgens ons te worden aangemerkt als een voordeel dat voortvloeit uit het lidmaatschap van de organisatie van beroepsgeenoten.

Hét pensioenmoment.

onderdeel van **ING**

Een moment in je leven dat alles lukt. Alles valt op z'n plaats. Je bent nu alleen met het fantastische heden bezig en geen seconde met vroeger. Of met de toekomst.

Later? Dat komt later wel. Maar hoe begrijpelijk dat ook is, er zijn dingen die je nú zelf moet regelen om in de toekomst te kunnen blijven genieten van het leven. Voor jezelf, je opvolger en je bedrijf. Dan gaat het over je pensioen. Samen met de pensioenadviseur kun je ervoor zorgen dat ook later alles lukt. Dat de zakelijke successen van nu ook in de toekomst verzekerd zijn. Pak nu het pensioenmoment en ga naar www.nn.nl.

Nationale-Nederlanden. Wat er ook gebeurt

Het toonaangevende alimentatierekenprogramma van Nederland

De standaard van de rechterlijke macht

Met ElsevierINA maakt u snel en nauwkeurig draagkracht- en behoefteberekeningen. Informatie uit het Tremarapport is direct zichtbaar in het programma. U kunt meerdere berekeningen naast elkaar maken en eigen specificaties en notities toevoegen. ElsevierINA heeft een uitgebreide printfunctie en de mogelijkheid uw berekening om te zetten naar een PDF-format of Ms-Word format.

Wilt u ook op eenvoudige manier uw dienstverlening verbeteren? Kies dan ook voor ElsevierINA!

MEER WETEN?

Elsevier Juridisch

Tel. + 31 (0)70 441 51 55

juridisch@reedbusiness.nl

www.elsevierjuridisch.nl

Mijlpaalarrest

Mr. Janssen van Raaij kijkt terug op 't Schaep met de vijf pooten

Hoe liepen de zaken die ten grondslag lagen aan wat later mijlpalen in de jurisprudentie werden? We kijken terug met de advocaat van toen.

Foto: Jiri Büller

Jan Pieter Nepveu
journalist

Van de populaire tv-serie *'t Schaep met de vijf pooten* (1969-1970) gaf VNU een commercieel album uit. De daarin geportretteerde acteurs hadden geen toestemming gegeven tot de publicatie van hun portretten en eisten een financiële vergoeding. Hun advocaat was Jim Janssen van Raaij (75), meer algemeen bekend als CDA- en LPF-politicus, europarlementarier, en raadsman voor beroepsvoetballers.

Tot het arrest van de Hoge Raad inzake 't Schaep met de vijf pooten werd het redelijk belang uit art. 21 Aw uitgelegd als een zedelijk belang. 'De bekendste zaak was van een halfbloot meisje in het atelier van een fotograaf, van wie op grond van haar zedelijke belang geen foto's tentoongesteld mochten worden,' zegt Janssen van Raaij.

Voordat 't Schaep met de vijf pooten werd gewezen was overigens in lagere rechtspraak al sprake van veranderende opvattingen. Tijdens een kort geding in 1965 had Janssen van Raaij namens voetballer Donners met succes gepleit tegen Monty kauwgumfabriek. 'Voor het eerst werd toen erkend dat het redelijk belang uit art. 21 Aw ook een financieel belang

kon zijn. Monty betaalde meteen en voor de Hoge Raad is het toen niet gekomen.'

Dankzij dit behaalde succes inzake het portretrecht wist ook een aantal acteurs de weg naar Janssen van Raaij te vinden. In het arrest 't Schaep met de vijf pooten worden zij aangeduid als Adèle Hameetman c.s. – het betrof Adèle Bloemendaal (Hameetman heette haar eerste man), Piet Römer, Leen Jongewaard, Cor Witschge, Ben Hulsman en Edda Barends. Rechtbank en hof waren het er over eens dat mensen met een verzilverbare populariteit aan het commerciële gebruik van hun portret financiële voorwaarden kunnen stellen. Janssen van Raaij: 'Het gaat erom dat je zo bekend bent dat je kan zeggen: best dat je mijn gezicht publiceert in een album of voor de verkoop van kauwgum, maar dan moet je betalen.'

De raadsman had nooit verwacht dat de VNU in cassatie zou gaan, al begrijpt hij wel dat de uitgever het geschil ten principale wilde uitvechten. Er waren veel meer acteurs van wie portretten in albums verschenen.

Zijn meeste bekendheid heeft Janssen van Raaij waarschijnlijk niet verworven als advocaat maar als politicus. Bijna twintig jaar zat hij in het europalement. Hij heeft die periode steeds ingeschreven gestaan als advocaat maar beëindigde zijn praktijk in 2005. 'Na vijftig jaar heb ik een afscheids-

De kern van 't Schaep

De wetgever heeft bij de totstandkoming van de Auteurswet bij 'een redelijk belang' (art. 21 Aw) hoofdzakelijk gedacht aan niet-financiële belangen. Niettemin kan van een redelijk belang ook sprake zijn wanneer de populariteit van geportretteerden, verworven in de uitoefening van hun beroep, commercieel kan worden geëxploiteerd door openbaarmaking van hun portretten. Het belang van de geportretteerden bij meedelen in de voordelen van deze exploitatie, door deze openbaarmaking zonder vergoeding niet te hoeven toelaten, is een redelijk belang in de zin van art. 21 Aw.

party gegeven: ik vond het welletjes. Van het Europees recht weet ik praktisch alles maar de veranderingen in het Nederlands recht heb ik niet meer gevolgd. Om dat weer te gaan oppikken, daar had ik gewoon geen zin meer in.'

Hoe dan ook, de uitspraak van de Hoge Raad werd destijds door hem als advocaat begroet als een kroon op het werk. 'Het is leuk als je een kort geding wint, maar het is natuurlijk nog veel leuker dat de hoogste rechter je gelijk bevestigt.'

Adèle Hameetman c.s. hebben een vergoeding van zesduizend gulden toegewezen gekregen. Of Janssen van Raaij tijdens de procedure een speciale band met de acteurs heeft opgebouwd? 'Nee, dat moet je nooit doen! Beroemdheid moet geen rol spelen. Het blijven gewoon cliënten, en het blijft een advocaat-cliënt verhouding. Ik zal geen namen noemen van advocaten die dat wel deden, maar daar ben ik dus altijd tegen.'

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.v.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71 / 82	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNet-certificaten	070-335 35 71 / 26 / 92	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 71 / 86	helpdesk@advocatenorde.nl

Opleiding

Beroepsopleiding (09.00-12.00 uur)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (onthefingen)	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

Opleidingen

PO

Bestuurs(proces)recht
Europees Bestuursrecht
25-06-2007 10:00 - 17:00
Plaats Utrecht

Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Studiecencentrum
Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) prof. mr. R.J.G.M.
Widdershoven, prof. mr. A.J.C.
de Moor-Van Vugt
Cursusprijs € 395 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden

- Management/Organisatie
05 Totaal

Burgerlijk (proces)recht
Actualiteiten burgerlijk procesrecht
22-08-2007 13:30 - 18:00
Plaats Garderen
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en) mr. H.A. Stein
Cursusprijs € 495 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Straf(proces)recht
Straf(proces)recht Zwolle II
04-07-2007 13:00 - 17:30
Plaats Zwolle
Doelgroep PO
Niveau * Actualiteiten
Instelling Anker en Anker
Opleidingen,
tel. 058-2442500
Docent(en) mr. W. Anker, prof.
dr. J. Boksem
Cursusprijs € 390 inclusief btw

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Cursusprijs € 795 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
04 Beroepsvaardigheden
05 Management/Organisatie
09 Totaal

Personeelsbeleid
Basiscursus: coachen en aansturen van professionals
28-06-2007 14:00 - 20:00
In overleg
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Honig Coaching BV,
tel. 030-2516916
Docent(en) mr. R.P.Y. Honig, mr.
S.M.G. Weitjens

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

Beëdigd als advocaat en procureur

Akdemir, mw. mr. D., Westersingel 53-b (3014 GV) Rotterdam
Bergen, mr. A.J.E. van den, Blaak 28 (3011 TA) postbus 711 (3000 AS) Rotterdam, tel. 010-4406440, e-mail info@plp.nl
Blaauw, mw. mr. J., Angelseloerdijk 27 (7822 HK) postbus 2282 (7801 CG) Emmen, tel. 0591-670310, fax 0591-610314, e-mail j.blaauw@advocats.nl
Bovee, mr. G.G., Statenlaan 55 (5223 LA) postbus 1714 (5200 BT) Den Bosch, tel. 073-6927615, fax 073-6927789, e-mail g.bovee@banning.nl
Brink, mr. E.W. van den, Oranjestraat 6 (2514 JB) postbus 9 (2501 CA) Den Haag, tel. 070-3603151, fax 070-3627075, e-mail denhaag@vandiepen.com

Bromet, mw. mr. E.C.A.P., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325
Burg, mw. mr. M. van der, Acaciastraat 6 (8091 TT) postbus 43 (8090 AA) Wezep, tel. 038-3764455, fax 038-3764492, e-mail m.vandenburg@munk.nl
Coerts, mw. mr. S., Deventerweg 9-c (3843 GA) postbus 87 (3840 AB) Harderwijk, tel. 0341-417023, fax 0341-460122, e-mail suzannecoerts@omvradvocaten.com
Derks, mw. mr. F.M.J., Amstel 1 (1011 PN) postbus 202 (1000 AE) Amsterdam, tel. 020-5523643, fax 020-5523221
Dechesne, mw. mr. I.A.M., Eise Eisingastraat 10 (8801 KE) Franeker, tel. 0517-391020, fax 0517-391021
Douwes, mr. G.W.M., Statenweg 200 (3033 JA) postbus 27561 (3003 MB) Rotterdam, tel. 010-4432100, fax 010-4668375, e-mail gdouwes@rechtshulp Rotterdam.nl
Ginneken, mr. P.P.J. van, De Lairesestraat 111-115 (1075 HH) Amsterdam, tel. 020-3053200,

fax 020-3053201, e-mail info@brinkhof.com
Hartman Kok, mr. J.J., Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240000, fax 010-4148444, e-mail info@nautadutilh.com
Hassel, mw. mr. I.E. van, Prins Bernhardlaan 4 (2405 VZ) postbus 402 (2400 AK) Alphen aan de Rijn, tel. 0172-419844, fax 0172-434251, e-mail info@goedkoop-partners.nl
Hellinga, mr. J.P., Admiraliteitskade 50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH) Rotterdam, tel. 010-2725363, fax 010-2725592, e-mail jhellinga@akd.nl
Holthuis, mw. mr. J.J.A., Deventerweg 9-c (3843 GA) postbus 87 (3840 AB) Harderwijk, tel. 0341-417023, fax 0341-419648
Huth, mr. P.H., Koningin Emmalein 7 (3016 AA) Rotterdam, tel. 010-2415777, fax 010-2415770, e-mail info@ludwigvandam.nl
Joghrafi, mw. mr. K. el, Middenbaan Noord 41 (3191 EM) postbus 392 (3190 AH) Hoogvliet Rotterdam, tel. 010-4168133,

fax 010-4387744, e-mail info@menv.nl
Keijser, mr. J.A., Oosteinde 114 (2271 EJ) postbus 907 (2270 AX) Voorburg, tel. 070-3481262, fax 070-3694722, e-mail jkeijser@besturenraad.nl
Kielczewska, mw. mr. A., Prinses Margrietplantsoen 76 (2595 BR) postbus 29702 (2502 LS) Den Haag, tel. 070-3633555, fax 070-3651051, e-mail info@ruigpartners.nl
Kolder, mr. A., Hoenderkamp 20 (7812 VZ) postbus 2120 (7801 CC) Emmen, tel. 0591-657700, fax 0591-659660, e-mail info@houkes.nl
Koning, mw. mr. M.M. de, Blaak 28 (3011 TA) postbus 711 (3000 AS) Rotterdam, tel. 010-4046434, fax 010-4364408, e-mail mdkoning@plp.nl
Kraats, mw. mr. J.Y. van de, Pythagoraslaan 2 (3584 BB) postbus 85250 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2121111, fax 030-2121333,

e-mail utrecht@cms-dsb.com
Kruidhof-Dijk, mw. mr. E.D., Hanzelaan 344 (8017 JL) postbus 289 (8000 AG) Zwolle, tel. 038-4238348, fax 038-4238349, e-mail kruidhof@devries-doornbos.nl
Kuijl, mw. mr. P.C. van der, Kerklaan 37 (7311 AC) postbus 10482 (7301 GL) Apeldoorn, tel. 055-5212491, fax 055-5214731, e-mail info@dusseldorps.nl
Leunissen, mw. mr. C.S., Hessenbergweg 111 (1101 BS) Amsterdam Zuidoost
Logtenberg, mw. mr. K., Crooswijksesingel 34 (3034 CI) postbus 3725 (3003 AS) Rotterdam, tel. 010-4650966, fax 010-4654039, e-mail k.logtenberg@advokatenkollektief.com
Metselaar, mw. mr. D.G., Weteringschans 130 (1017 XV) Amsterdam, tel. 020-4287306, fax 020-4895527, e-mail kantoor@bruinsadvocaten.nl
Meulemans, mw. mr. Y.J.K.,

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Vestdijk 2 (5611 CC) postbus 269 (5600 AG) Eindhoven, tel. 040-8513100, fax 040-8513101, e-mail eindhoven@rechtshulpzuid.nl

Noordeloos, mr. J.S.P., Robijnstraat 16 (1812 RB) postbus 1046 (1810 KA) Alkmaar, tel. 072-5280036, fax 072-5280080, e-mail info@westertophoff.nl

Oerlemans, mr. R.J.M., Julianaplein 3 (5211 BA) Den Bosch, tel. 073-6100614, fax 073-6125379

Oussoren, mw. mr. G.C., Hoge Eng-West 27-a (3882 TP) postbus 26 (3880 AA) Putten, tel. 0341-438010, fax 0341-438018, e-mail info@bbm-advocaten.nl

Raaijmakers, mr. M., Marktpllein 23 (2132 DA) Hoofddorp, tel. 023-5563790, fax 023-5563799, e-mail adv@roestsingh.nl

Rambali, mw. mr. P.M., Loolaan 73 (7314 AH) postbus 10438 (7301 GK) Apeldoorn, tel. 055-5288788, e-mail prambali@vvd.nl

Ruijters, mw. mr. M.J.H., Versterkerstraat 4-b (1322 AP) postbus 10058 (1301 AB) Almere, tel. 036-5346220, fax 036-5345984, e-mail m.ruijters@okkerse-schop.nl

Schrömbges, mr. R.C.H., Marienburg 67 (6511 PS) postbus 1190 (6501 BD) Nijmegen, tel. 024-3244779, fax 024-3244910, e-mail informatie@sleutels.com

Thissen, mr. L.L.A.M., Professor Dr Dorgelolaan 14 (5613 AA) postbus 3 (5600 AA) Eindhoven, tel. 040-2626600, fax 040-2626400, e-mail info@hollandlaw.nl

Verseveld, mw. mr. M.J.A., Gedempte Oude Gracht 65 (2011 GM) postbus 169 (2000 AD) Haarlem, tel. 023-5319387, fax 023-5321700, e-mail advocaten@smithuijsen.nl

Visser, mw. mr. A., Oude Dieze 5 (5211 KT) postbus 11078 (5200 EB) Den Bosch, tel. 073-6131345, fax 073-6148216, e-mail s-herbergenbosch@capra.nl

Vliet, mr. L.R. van, Gedempte Oude Gracht 65 (2011 GM) postbus 169 (2000 AD) Haarlem, tel. 023-5319387, fax 023-5321700, e-mail vliet@smithuijsen.nl

Vogtschmidt, mw. mr. C., Jan van Nassaustraet 113 (2596 BS) postbus 93102 (2509 AC) Den Haag, tel. 070-4166616, fax 070-3226940, e-mail info@wlaws.com

Westphal, mw. mr. E.J.A., Beukenlaan 46 (5651 CD) postbus 63 (5600 AB) Eindhoven, tel. 040-2380600, fax 040-2380666, e-mail info@hpla.nl

Wiegerink, mr. R.T., Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail info@pelsrijcken.nl

Winkels, mr. M.C.H.G., Parklaan 58 (5613 BH) postbus 885 (5600 AW) Eindhoven, tel. 040-2452555, fax 040-2431749, e-mail info@houbenvandijk.nl

Praktijk neergelegd

Bax, mr. M.B. Maastricht 01-05-2007

Bosch-de Gier, mw. mr. A.M. van den Den Haag 01-06-2007

Bout, mw. mr. W. van den Utrecht 01-05-2007

Edens, mr. E.L. Rotterdam 01-05-2007

Everdingen, mr. H.G. van Amsterdam 01-05-2007

Friedman, mr. M.L. Amsterdam 01-05-2007

Gal, mr. J.R. Amsterdam 01-06-2007

Günes, mw. mr. S. Zevenaar 09-05-2007

Harkema-Dun, mw. mr. I.M. Den Bosch 22-05-2007

Jaarsveld, mr. P.Th. van Leek 01-05-2007

Jonkers, mw. mr. C. Etten-Leur 01-05-2007

Jonkers, mr. W.H. Utrecht 01-05-2007

Kooten, mr. P.W.L. van Amsterdam 01-05-2007

Krukziener, mw. mr. E.M. Dordrecht 19-04-2007

Postmus, mr. H.J. Amsterdam 11-04-2007

Riel, mw. mr. S.J.J. van Naarden 01-06-2007

Seinstra, mw. mr. M.M. Hoofddorp 30-04-2007

Smit, mr. L.H.R. Amstelveen 01-05-2007

Suermondt, mr. M.G. Den Haag 02-04-2007

Vermeulen, mr. H. Amsterdam 31-05-2007

Wansink, mr. J.H. Amsterdam 01-06-2007

Kantoor-verplaatsing

Baldew, mw. mr. M.R.P. (Amsterdam): Louizalaan 480 (1050) Brussel/België, tel. 0032-2-290-39-00, fax 0032-2-290-39-39

Benassi, mw. mr. M. (Mestre-Venezia/Italië): Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953432, fax 020-7942995, e-mail marina.benassi@bdn.nl

Biermasz, mw. mr. J.A.: Boompjes 40 (3011 XB) postbus 445 (3000 AK) Rotterdam, tel. 010-7104600, fax 010-7104666, e-mail info@padbergspanjaart.com

Blatter, mw. mr. H.W. (Vught): Julianaplein 3 (5211 BA) Den Bosch, tel. 073-6100614, fax 073-6125379, e-mail blatter@matonadvocaten.nl

Borggreve, mw. mr. N.J.: Keizersgracht 620 (1017 ER) Amsterdam, tel. 020-5216699, fax 020-5216690, e-mail info@certalegal.nl

Brouwer, mr. W.H.J.W. de (Rotterdam): Vuurstee 14 (2496 RZ) Den Haag, tel. 070-3805638, fax 070-3030653, e-mail winstondebrouwer@hotmail.com

Brinkman, mr. D.M. (Rotterdam): Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail david.brinkman@loyensloeff.com

Couperus, mr. R.A. (Amsterdam): Euclideslaan 51 (3584 BM) postbus 85005 (3508 AA) Utrecht, tel. 030-2595959, fax 030-2595500, e-mail vanbenthenmenkeulen@vbk.nl

Cuijpers, mr. Mr. D.M.J.M.G. (Venlo): Houtstraat 56 (6102 BK) postbus 1 (6100 AA) Echt, tel. 0475-419419, fax 0475-486474, e-mail info@mulders-peters.nl

Dal, mw. mr. J.A.P.M. van: Eusebius buitensingel 9 (6828 HT) postbus 9 (6800 AA) Arnhem, tel. 026-8456040, fax 026-8456045, e-mail vandal@vadv.nl

Diederer, mr. A.M.F.: Keizersgracht 633 (1017 DS) Amsterdam, tel. 020-3790787, e-mail info@mediator-advocaat.nl

Dijk, mr. J.E. (Dordrecht): Spuistraat 10 (1012 TS) Amsterdam, tel. 020-5205100, fax 020-6658699, e-mail info@spuistraat10.nl

Fleers, mr. J.G.D. (Den Haag): K.P. van der Medelelaan 40-a (3062 MB) Rotterdam, tel. 010-2424891, fax 010-2424850, e-mail info@fleers@dvan.nl

Franken, mw. mr. A. (Amsterdam): 100 New Bridge Street (EC4V 6JA) London/Groot-Brittannië, tel. 0044-20-7919-1000, fax 0044-20-7919-1999, e-mail agnes.franken@bakernet.com

Franssen, mr. F.G.G. (Vlaardingen): Van Coothplein 18 (4811 NE) postbus 1039 (4801 BA) Breda, tel. 076-5200884, fax 076-5201060, e-mail info@gimbrereadvocaten.nl

Geel, mw. mr. J.M.A. (Nijmegen): Heuvelstraat 14 (5751 HN) postbus 41 (5750 AA) Deurne, tel. 0493-352070, fax 0493-352071, e-mail jma.van.geel@goorts-coppens.nl

Gilst, mr. L. van (Amersfoort): Utrechtsestraat 5 (3401 CS) IJsselstein, tel. 030-6886868, fax 030-6881224, e-mail lvangilst@gvk-advocaten.nl

Hegedus-Faouzi, mw. mr. H. von (Barendrecht): Engelandlaan 328 (2711 DZ) postbus 7353 (2701 AJ) Zoetermeer, tel. 079-3510234, fax 079-3516774, e-mail info@bendersadvocaten.nl

Heilhof, mw. mr. N.R. (Heerlen): Boschstraat 28 (6211 AX) Maastricht, tel. 043-3510511,

fax 043-3100516, e-mail info@vanbergeheghegouwen.com

Heiligenberg, mr. H.W.M. van den (Amersfoort): Maliebaan 57 (3581 CE) postbus 2169 (3500 GD) Utrecht, tel. 030-2333502, fax 030-2315674, e-mail h.vandeneiligenberg@deleon.nl

Hollander, mw. mr. P.A. den: Nieuwe Binnenweg 166 (3015 BH) postbus 25003 (3001 HA) Rotterdam, tel. 010-4252595, fax 010-4769915

Hoogma, mr. J.M.S.: Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 020-5506777, e-mail lawyers@kvdl.nl

Jansen, mr. A.T.M.: Boompjes 40 (3011 XB) postbus 445 (3000 AK) Rotterdam, tel. 010-7104600, fax 010-7104666, e-mail info@padbergspanjaart.com

Jongmans, mr. drs. M.W.J. (Den Haag): Groenewoudseweg 1 (5621 BA) postbus 218 (5600 MD) Eindhoven, tel. 040-2784782, fax 040-2782885

Kampen, mr. T.A. van: Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutilh.com

Kessels, mw. mr. G.J.: Wassenaarseweg 80 (2596 CZ) postbus 90636 (2509 LP) Den Haag, tel. 070-4412075, fax 070-3248389, e-mail ginne.kessels@hollandlaw.nl

Kugel, mr. P.J. (Breda): 2 Avenue de Tervueren (1050) Brussel/België, tel. 0032-2-278-12-33, fax 0032-2-278-12-00, e-mail pkugel@mkennalong.com

Leur, mw. mr. A.H. van (Brielle): Middenbaan Noord 41 (3191 EM) postbus 392 (3190 AH) Hoogvliet Rotterdam, tel. 010-4168133, fax 010-4387744, e-mail info@menv.nl

Lever, mw. mr. W. (Alphen aan de Rijn): Noordeinde 2-a (2311 CD) postbus 2020 (2301 CA) Leiden, tel. 071-5124443, fax 071-5120481, e-mail info@gl-advocaten.nl

Lindhout-Schot, mw. mr. N.M. (Rosmalen): Apennijnenweg 11 (5022 DT) postbus 449 (5000 AK) Tilburg, tel. 013-5840840, fax 013-5840845, e-mail info@hpla.nl

Luipen, mw. mr. L. van (Barendrecht): Steupelstraat 40 (3065 JE) postbus 85205 (3009 ME) Rotterdam, tel. 010-2492444, fax 010-2492440, e-mail mail@swnk.nl

Malipaard, mr. C.M. (Oud Beijerland): Scheveningseweg 52 (2517 KW) postbus 85563 (2509 CG) Den Haag, tel. 070-3615048, fax 070-3615400, e-mail info@gmw.nl

Nelisse, mr. R.F.: Nieuwe Binnenweg 166 (3015 BH) postbus 25003 (3001 HA) Rotterdam, tel. 010-4252501, e-mail advnelisse@euronet.nl

Nijboer, mr. J.P.W. (Amsterdam): Dukatenburg 90123 (3437 AE) postbus 7165 (3437 JD) Nieuwegein, tel. 030-6051550, fax 030-6051551, e-mail nijboer@ausmadejong.nl

Nijhuis, mw. mr. C.A.M. (Rotterdam): Velperweg 10 (6824 BH) postbus 9220 (6800 KA) Arnhem, tel. 026-3575757, fax 026-4424942, e-mail info@nysingh.nl

Oberman, mr. G.P. (Waalre): Rietbeemdenborch 14-18 (5241 LG) postbus 281 (5240 AG) Rosmalen, tel. 073-5234240, fax 073-5234298, e-mail gerk.oberman@pellicaan.nl

Oldenhuis, mr. F.M.: Emmakade 24 (8933 AS) postbus 1026 (8900 CA) Leeuwarden, tel. 058-2162106, fax 058-2166420, e-mail fokko@oldenhuisadvies.nl

Padberg, mr. M.A.R.C.: Boompjes 40 (3011 XB) postbus 445 (3000 AK) Rotterdam, tel. 010-7104600, fax 010-7104666, e-mail info@padbergspanjaart.com

Palm, mw. mr. N.: van Oldenbarneveltstraat 16-c (6512 AW) Nijmegen, tel. 024-3243007, fax 024-3243008, e-mail nienke@oomenadvocatuur.nl

Phoelich, mr. L.N.: Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741111

Pol, mr. drs. M.R. van der (Bergum): Westersingel 28 (8913 CL) Leeuwarden, tel. 058-2998181, fax 058-2991300, e-mail marcopololaw@hotmail.com

Raza, mr. H.: Heemraadsingel 187 (3023 CB) Rotterdam, tel. 010-4763017, fax 010-4771574, e-mail haroon@haroonraza.info

Santbrink, mr. J.J. van: Nieuwe Binnenweg 166 (3015 BH) postbus 25003 (3001 HA) Rotterdam, tel. 010-4259595, fax 010-4769915, e-mail vansantbrinkadvocatenpraktijk@msn.nl

Schonis, mr. H.M.N. (Amsterdam): Burgemeester Moonenlaan 13 (5141 EJ) Waalwijk, tel. 0416-337890, fax 0416-338380

Spanjaart, mr. M.: Boompjes 40 (3011 XB) postbus 445 (3000 AK) Rotterdam, tel. 010-7104600, fax 010-7104666, e-mail info@padbergspanjaart.com

Spiegel, mw. mr. J.: Boompjes 40 (3011 XB) postbus 445 (3000 AK) Rotterdam, tel. 010-7104600, fax 010-7104666, e-mail info@padbergspanjaart.com

Spijker, mr. M.G. (Gennep): Bereklaauw 1 (5831 PE) postbus 259 (5830 AG) Boxmeer, tel. 0485-561640, fax 0485-561645, e-mail mspijker@ghadvocaten.nl

Stam, mr. J.E. (Utrecht): Händellaan 6 (3723 LT) Bilthoven, tel. 06-55783322, fax 030-2292783, e-mail edgarstam@xs4all.nl

Stoetzer-van Esch, mw. mr. M. (Arnhem): Grifdijk Zuid 133

Forum voor Conflictmanagement

Nieuw tijdschrift!

Voor de conflictmanager en geschillenbeslechter

Interesse in een interdisciplinaire dialoog?

Forum voor Conflictmanagement benadert conflicthantering vanuit verschillende disciplines. U vindt artikelen terug over de nieuwste ontwikkelingen in het wetenschappelijk denken, maar ook over methoden en technieken in de praktijk. Dit tijdschrift is een platform voor communicatie tussen wetenschappers en professionals.

Wij willen met dit tijdschrift bijdragen aan het belang van conflictmanagement.

Gratis proefnummer!

Oordeelt u nu zelf over de bijdrage van dit nieuwe tijdschrift in de wereld van conflicthantering. Bestel nu een gratis proefnummer via www.sdu.nl/forum. Tevens kunt u hier meer informatie vinden over het nieuwe *Forum voor Conflictmanagement*.

www.sdu.nl/forum

(6663 BE) Lent, tel. 024-3605566, fax 024-3601499, e-mail info@vangemert-kilic.nl

Suijker, mw. mr. K.C.G.M.: Postbus 4329 (7320 AH) Apeldoorn, tel. 055-3603193, fax 055-3604771, e-mail suijker@advocatenkantoorssuijker.nl

Tan, mr. P.F.C. (London/Groot-Brittannië): Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460606, fax 020-5460123, e-mail philip.tan@stibbe.com

Terhorst, mw. mr. M.G.H. (Weert): Dr Holtropaan 17 (5652 XR) postbus 6151 (5600 HD) Eindhoven, tel. 040-2698333, fax 040-2698349, e-mail info@dvan.nl

Textor, mw. mr. V.A. (Amsterdam): Burgemeester Roelenweg 11 (8021 EV) postbus 600 (8000 AP) Zwolle, tel. 038-4259200, fax 038-4259252, e-mail v.a.textor@nysingh.nl

Thijssen, mw. mr. M.: van Oldenbarneveltstraat 16-c (6512 AW) Nijmegen, tel. 024-3243007, fax 024-3243008, e-mail marleen@oomenadvocatuur.nl

Tilburg, mw. mr. M.M. van: Boompjes 40 (3011 XB) postbus 445 (3000 AK) Rotterdam, tel. 010-7104600, fax 010-7104666, e-mail info@padbergspanjaart.com

Tjalma, mw. mr. F.F.A.D.C. (Schinnen): Rijksweg 33 (6271 AC) Gulpen, e-mail info@

advocaattjalma.nl
Velde, mr. J.A.R. van de (Deurne): Vestdijk 2 (5611 CC) postbus 269 (5600 AG) Eindhoven, tel. 040-8513100, fax 040-8513101, e-mail eindhoven@rechtshulpzuid.nl

Venema, mr. J.A. (Groningen): Koninginnelaan 71 (7315 BN) postbus 10105 (7301 GC) Apeldoorn, tel. 055-5261122, fax 055-5261123, e-mail teamvenema@houkes.nl
Verhaar, mw. mr. I.M. (Zwolle): Deventerweg 9 (3843 GA) postbus 87 (3840 AB) Harderwijk, tel. 0341-417023, fax 0341-419648, e-mail info@omvradvocaten.com

Verheijden, mw. mr. P.M.H.: Boompjes 40 (3011 XB) postbus 445 (3000 AK) Rotterdam, tel. 010-7104600, fax 010-7104666, e-mail info@padbergspanjaart.com
Vos, mr. S.F.A. (Amsterdam): Rue Emmanuel van Driessche 69 (1050) Brussel/België, tel. 0032-2-345-85-95

Weterings, mr. W.C.T. (Rotterdam): Velperweg 1 (6824 BZ) postbus 3045 (6802 DA) Arnhem, tel. 026-3538300, fax 026-3510793, e-mail info@dirkwager.nl

Weijer, mw. S.M. van de (Amsterdam): Abeelstraat 9 (1115 GW) Duivendrecht, tel. 020-6957406, fax 020-6958397, e-mail s.vandeweijer@vdweijer.nl
Witkamp, mw. mr. H.J. (Amersfoort): Philipsstraat 7-a

(3833 LC) postbus 79 (3830 AB) Leusden, tel. 033-7999929, fax 033-7999920, e-mail h.witkamp@dehorstmediation.nl

Wittich, mr. A.O.C. (Zoetermeer): Andries Bickweg 6 (2517 JP) postbus 18511 (2502 EM) Den Haag, tel. 070-3184200, fax 070-3561340, e-mail o.wittich@bvwg.nl

Zijdenbos, mw. mr. S. (Den Haag): Phoenixstraat 66 (2611 AM) Delft, tel. 015-2127470, fax 015-2127730, e-mail sigrid@tietge.nl

Nieuw kantoor/ Associatie

Oomen Advocatuur B.V. (mrs. H.C.J. Oomen. N. Palm en M. Thijssen) van Oldenbarneveltstraat 16-c (6512 AW) Nijmegen, tel. 024-3243007, fax 024-3243008, e-mail info@oomenadvocatuur.nl

Padberg Spanjaart B.V. Advocaten (mrs. M.A.R.C. Padberg, M. Spanjaart, A.T.M. Jansen, J. Spiegel, M.M. van Tilburg, J.A. Biermasz en P.M.H. Verheijden) Boompjes 40 (3011 XB) postbus 445 (3000 AK) Rotterdam, tel. 010-7104600, fax 010-7104666, e-mail

info@padbergspanjaart.com
Van Santbrink Nelisse Den Hollander Advocaten (mrs. J.J. van Santbrink, R.F. Nelisse en P.A. den Hollander) Nieuwe Binnenweg 166 (3015 BH) postbus 25003 (3001 HA) Rotterdam, tel. 010-4252501

Naams- wijziging

Sijes, mw. mr. M.L. te Den Haag thans: **Durazzi-Sijs**, mw. mr. M.L.

Heijst, mw. mr. M.A.P. van te Rijen thans: **Kolsteren-van Heijst**, mw. mr. M.A.P.
Tamer Advocaten te Den Haag thans: **Tamer & De Brouwer**

Bezoekadres/ postbus/tel./ fax/e-mail

Advocatenkantoor Baggen te Arnhem: Zijpendaalseweg 1-c (6814 CA) Arnhem, tel. 026-4430999, fax 026-4450002

Heere Egeter advocaten te Rotterdam: Vasteland 4 (3011 BK) Rotterdam

Jumelet Verhagen Advocaten te Rotterdam: Vasteland 38-a (3011 BM) Rotterdam

Kok Ottens Minderhoud Advocaten te Noordwijk/ZH: Boekerslootlaan 17 (2201 BT) Noordwijk/ZH

Kuijpers & Van der Biezen Advocaten te Den Bosch: Havensingel 8 (5211 TX) Den Bosch
Advocatenkantoor Myjer te Utrecht: Nieuwegegracht 86 (3512 LW) Utrecht

Advocatenkantoor Park Legal te Arnhem: Nieuwe Stationsstraat 10 (6811 KS) Arnhem

Steadfast financiële advocaten te Den Haag: Postbus 85502 (2508 CE) Den Haag

VandeVen Walter Advocaten te Roosendaal: info@vandenvenwalter.nl

Van der Zwan Advocaten te Den Haag: Johan v Oldenbarneveltlaan 4 (2582 NN) Den Haag

(advertenties)

Procederen in Duitsland?

Duitse advocaten, vloeiend tweetalig, gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanwältinnen
Postbus 619, 7550 AP HENGelo

Telefoon 074 - 259 38 67

Fax 074 - 259 38 68

www.blankestijnenootman.nl

Groepscoach

Voor strategie en werkverhoudingen

Henk Jan van der Torren

Specialiteit: Maatschappen
Advocaten, Notarissen en Medisch Specialisten

Tel. 0182 399 073

Ook individuele coaching

Koelewijn Advocaten

Het kantoor ligt midden in het gezellige centrum van Uden en kent een informele werksfeer.

De praktijk is werkzaam op het gebied van onder andere Familierecht – Bestuursrecht – Arbeidsrecht Sociaal Verzekeringsrecht – Letselschade – Huurrecht Ondernemersrecht – Incasso's – Mediation.

Koelewijn Advocaten bestaat thans uit twee advocaten en één mediator.

Wij zijn op zoek naar een

Advocaat medewerker en een Juridisch medewerker (m/v)
met minimaal 5 jaar werkervaring voor 16 tot 32 uur per week.

Uw schriftelijke reactie, voorzien van CV, kunt u sturen t.a.v. Mr M. Koelewijn naar postbus 771, 5400 AT te Uden of aan info@koelewijnadvocaten.nl

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het Advocatenblad zijn gepubliceerd zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius mr. G.J. Kemper en mr. H.J. de Groot.

Aansprakelijkheid deken

Hof van Discipline, 23 januari 2006, nr. 4514
(mrs. Van Griensven, De Groot-van Dijken, Baauw, Thunnissen en Goossens)

Raad van Discipline 's-Gravenhage, 23 januari 2006
(mrs. Van Boven, Van den Dries, Hengeveld, Meerman en Merens)

Een advocaat die handelt in de hoedanigheid van deken staat in die hoedanigheid niet onder tuchtrechtelijke controle, tenzij sprake is van zodanige verwaarlozing van zijn taak of van een zodanige misdraging in functie dat hij geacht moet worden zich schuldig te hebben gemaakt aan gedrag dat een behoorlijk advocaat niet betaamt. Zodanig gedrag kan zich voordoen bij onzorgvuldig beheer van op de dekenrekening gestorte gelden en bij onvoldoende toezicht op personeel dat met dat beheer belast is.

Advocatenwet artikel 46 (Tuchtrechtelijke aansprakelijkheid van een deken)

De feiten

Klaagster en haar advocaat, mr. Z, hebben de toenmalige deken (een voorganger van mr. X) verzocht te bemiddelen in een geschil met de voormalige advocaat van klaagster, mr. Y, inzake een door mr. Y gemaakte beroepsfout in het nadeel van klaagster. (Het betrof een fout waardoor alimentatie werd gederfd.)

Tijdens het bemiddelingsgesprek van 12 september 2003 is in aanwezigheid van mr. Y een minnelijke regeling getroffen tussen klaagster en mr. Y in die zin, dat mr. Y een bedrag van € 6.000 ter zake van schadevergoeding zou betalen aan klaagster. Mr. Y heeft dit

bedrag in december 2003 betaald aan mr. Z ten behoeve van klaagster.

In mei 2004 heeft klaagster zich gewend tot de Raad van Toezicht met het verzoek om bemiddeling tussen haar en mr. Z, aangezien zij van mr. Z slechts een bedrag van € 1.000 ontvangen had van de door mr. Z ontvangen € 6.000.

Bij brief van 11 mei 2004 roept klaagster de bemiddeling van de deken in omdat zij de resterende € 5.000 nog niet heeft ontvangen. De deken schrijft mr. Z aan en stelt dat hij aanneemt dat de doorbetaling binnen 14 dagen zal plaatsvinden.

In opvolgend telefonisch overleg tussen mr. Z en personeel van het bureau van de deken stelt mr. Z dat de inhouding berust op een afspraak met klaagster, en dat hij het bedrag zal storten op de dekenrekening, dit in afwachting van een beslissing over de verlening van definitieve toevoegingen.

Op 7 juli 2004 maakt mr. Z € 4.754,98 (€ 5.000 minus de eigen bijdrage) over op de dekenrekening.

Klaagster schrijft op 9 juli 2004 aan het bureau van de deken dat het bedrag onrechtmatig wordt achtergehouden. Er volgt geen betaling.

Bij brief van 25 augustus 2004 bericht klaagster aan het bureau van de deken dat elke grond voor achterhouding ontbreekt. Zij stelt dat, nu het bedrag onder de deken berust, er geen beletsel meer is voor uitbetaling. Er volgt opnieuw geen betaling.

Klaagster heeft in de beide genoemde brieven duidelijk gemaakt waarom zij dringend behoefte heeft aan het bedrag.

Bij brief van 12 september 2004 aan mr. Z, waarvan klaagster een kopie aan het bureau van de deken heeft gezonden, vraagt klaagster opnieuw diens medewerking bij de financiële afwikkeling van de schadevergoeding.

Bij brief van 16 september 2004 heeft het bureau van de deken aan klaagster een overzicht van de afgegeven toevoegingen doch reageert niet op de verzoeken tot betaling.

Bij fax van 6 januari 2005 vraagt klaagster aan het bureau van de deken waarom het nog steeds niet geregeld is.

Op 11 januari 2005 Wendt klaagster zich tot de voorzitter van de Raad van

Discipline met het verzoek de deken een termijn van één tot twee weken te geven het bedrag uit te betalen.

Bij brief van 20 januari 2005 verzoekt de voorzitter van de Raad van Discipline van het ressort van de deken aan de deken uit een ander arrondissement binnen het ressort de door klaagster ingediende klacht tegen de deken en mr. Z te onderzoeken en zendt een kopie van dat verzoek aan de deken en aan mr. Z.

Na tussenkomst van de tweede deken is het bedrag met instemming van mr. Z kort na 11 maart 2005 van de dekenrekening aan klaagster overgemaakt.

De klacht

Klaagster verwijt mr. X dat deze er in zijn hoedanigheid van deken niet voor gezorgd heeft dat de door haar te ontvangen schadevergoeding van € 6.000 door mr. Z aan haar is overgemaakt en dat mr. X (de deken) meegewerkt heeft aan het storten van het nog op de dekenrekening van mr. Z staande bedrag op de dekenrekening, een en ander zonder dat klaagster daarvoor toestemming had gegeven.

Het verweer

Mr. X stelt dat de afspraak met betrekking tot de schadevergoeding is gemaakt tijdens het dekenaat van zijn voorganger. Mr. X is persoonlijk niet betrokken geweest bij deze kwestie op het moment dat mr. X het bedrag op de dekenrekening heeft gestort. Mr. X is er niet mee bekend of klaagster toestemming heeft gegeven voor overboeking van het bedrag door mr. Z op de dekenrekening. Het bedrag is inmiddels, in maart 2005, aan klaagster betaald.

Beoordeling door de raad

De raad stelt voorop dat de deken volgens vaste jurisprudentie verantwoordelijk is voor handelingen en gedragingen van medewerkers van het Bureau van de Orde. Deze medewerkers handelen immers in opdracht en onder verantwoordelijkheid van de deken.

Met betrekking tot het optreden van een deken geldt in het algemeen dat deze niet onder tuchtrechtelijke controle staat, tenzij de deken bij het uitoefenen van zijn functie zijn taak zodanig heeft

verwaarloosd of zich in die hoedanigheid zodanig heeft misdragen dat hij geacht moet worden zich te hebben schuldig gemaakt aan een handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt. Op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting staat vast dat mr. X zich er niet van vergewist heeft of klaagster toestemming had gegeven voor het overboeken van een aan haar toekomend bedrag ter zake van schadevergoeding op de dekenrekening. Had mr. X dit wel gedaan dan had hij van haar vernomen dat zij doorbetaling wenste van het restant van het door mr. Y ten behoeve van klaagster onder mr. Z gestorte bedrag en had mr. X, mr. Z dienovereenkomstig dienen te instrueren. Door een en ander na te laten heeft mr. X eraan meegewerkt dat mr. Z ten onrechte – en tuchtrechtelijk laakbaar – gelden van klaagster onder zich is blijven houden respectievelijk deze gelden op de dekenrekening gedeponeerd zijn gebleven en dat klaagster dientengevolge ten onrechte tot in maart 2005 verstoken is gebleven van de haar toekomende gelden. De raad oordeelt dat de deken hiermee gehandeld heeft zoals een behoorlijk advocaat niet betaamt. De klacht wordt gegrond verklaard, doch de raad volstaat daarmee en ziet af van de oplegging van een maatregel.

Behandeling in hoger beroep

Mr. X voert twee grieven aan.

Grief 1

Ten onrechte heeft de Raad van Discipline als vaststaand aangenomen dat in alle gevallen van de deken gevegd kan worden dat hij, zodra een bedrag op de dekenrekening wordt gestort met de stelling dat dit op een afspraak berust, onmiddellijk een onderzoek instelt of de gestelde afspraak in werkelijkheid is gemaakt.

Grief 2

Ten onrechte heeft de Raad van Discipline aan de gedane feitelijke vaststellingen de gevolgtrekking verbonden, dat de deken bij het uitoefenen van zijn functie zijn taak zodanig heeft verwaarloosd of zich in die hoedanigheid zodanig heeft misdragen, dat hij geacht moet worden zich te hebben schuldig gemaakt aan een handelen of nalaten dat een behoorlijk

advocaat niet betaamt en ten onrechte heeft de raad niet volstaan met het oordeel dat de deken onjuist heeft gehandeld maar dat geen aanleiding bestaat de tuchtrechtelijke klacht gegrond te verklaren.

Het hof overweegt als volgt

Het hof neemt evenals de Raad van Discipline als uitgangspunt dat met betrekking tot het optreden van een deken geldt dat deze niet onder tuchtrechtelijke controle staat, tenzij de deken bij het uitoefenen van zijn functie zijn taak zodanig heeft verwaarloosd of zich in die hoedanigheid zodanig heeft misdragen dat hij geacht moet worden zich te hebben schuldig gemaakt aan een handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt. Die uitzondering betreft gedragingen die het vertrouwen in de advocatuur ondermijnen en daarom onvoldoende worden gerechtvaardigd door de beleidsvrijheid die een advocaat in die functie toekomt.

Het hof stelt voorop dat van het bestaan van een afspraak tussen mr. Z en klaagster, op grond waarvan mr. Z het bedrag op zijn derdenrekening zou laten staan, op geen enkele wijze is gebleken.

Naar het oordeel van het hof had het op de weg van de deken gelegen de door mr. Z gestelde afspraak te verifiëren en daarvan een voldoende schriftelijke vastlegging te verlangen of te arrangeren. Daarvoor was in dit geval alle aanleiding gezien de eerdere tussenkomst van de voorganger van de deken, gezien de aard en hoogte van het bedrag en gezien de omstandigheid dat bij een voorwaardelijke toevoeging geen voorschot mag worden gevraagd zodat er aanleiding is een gestelde afspraak die hetzelfde effect zou hebben aan een kritisch onderzoek te onderwerpen.

Dit gebrek aan controle vóór en na het ontvangen van genoemd bedrag op de dekenrekening en het vervolgens niet althans niet adequaat reageren op de herhaalde en dringende verzoeken van klaagster om te bewerkstelligen dat het haar toekomende bedrag aan haar werd uitbetaald, heeft ertoe geleid dat klaagster het op de dekenrekening gestorte bedrag ten onrechte circa negen maanden is onthouden. Na meerdere

vergeefse verzoeken van klaagster zelf volgde pas na een klacht tegen mr. Z en de deken uitbetaling van het genoemde bedrag aan klaagster na bemiddeling van een andere deken.

Door voornoemde nalatigheden van de deken is het vertrouwen in de advocatuur ondermijnd. Het hof acht, evenals de raad, geen termen aanwezig om een maatregel op te leggen.

Volgt

Bekrachtiging van de beslissing van de Raad van Discipline door het hof van Discipline.

Vaststelling van de kosten van de rapporteur geen hoger beroep

Hof van Discipline, 24 april 2006

(mrs. Van Griensven, Beker, De Leeuw, Arpeau en De Kok)

Tegen de beslissing tot vaststelling van de kosten van de rapporteur als bedoeld in artikel 60d Advocatenwet staat geen hoger beroep open.

Advocatenwet artikel 46 (6 Tuchtprocesrecht) en artikel 60d

Overwegingen van het hof

Het hof is van oordeel dat in de Advocatenwet geen hoger beroep is opengesteld tegen een beslissing omtrent de kosten van het door een rapporteur uitgevoerd onderzoek. In § 4a: 'de procedure inzake de onbehoorlijke praktijkuitoefening' zijn op verschillende plaatsen bepalingen uit de elders in de Advocatenwet geregelde tuchtrechtprocedure van overeenkomstige toepassing verklaard, maar niet de appelbepalingen. In de genoemde paragraaf is op diverse plaatsen de mogelijkheid van beroep dan wel verzet opengesteld tegen een aantal met name in deze paragraaf genoemde beslissingen, maar niet tegen de beslissing tot

vaststelling van de kosten van de rapporteur. Daarom moet het ervoor worden gehouden dat tegen deze beslissing geen hoger beroep openstaat.

Volgt

Verklaart mr. X niet-ontvankelijk in zijn hoger beroep.

Onmiddellijk meedelen datum en tijdstip kort geding

Raad van Discipline Arnhem, 3 mei 2006
(mrs. De Vries, Verster, Hallmans, De Vlieger en Noppen)

Onder de spoedeisende omstandigheden van het geval is het voorstelbaar en verontschuldigbaar dat de advocaat het vragen van verhinderingen van de advocaat van zijn wederpartij achterwege laat. Het is laakbaar wanneer een advocaat in die omstandigheden evenwel nalaat de advocaat van de wederpartij te informeren over een op handen zijnd kort geding en hem niet onmiddellijk op de hoogte stelt van de datum en het tijdstip waarop dat kort geding zal plaatsvinden.

- Advocatenwet: artikel 46 (3.4 Jegens tegenpartij in acht te nemen zorg; 5.1 Regels die betrekking hebben op de juridische strijd)
- Gedragsregel 19

Feiten

Mr. X vraagt een datum voor een kort geding, zonder aan mr. A die de wederpartij bijstaat naar verhinderdata te

vragen. Hierover wordt door de wederpartij geklaagd evenals over het feit dat mr. X, nadat de datum was bepaald, niet terstond mr. A. daarover heeft ingelicht. Mr. X voert aan dat het hier ging om een voorgenomen kinderontvoering, zodat met eventuele verhinderingen van mr. A toch geen rekening zou kunnen worden gehouden bij het bepalen van een datum. Mr. X voert verder aan dat de dagvaarding in kort geding terstond nadat de datum bekend was, aan mr. A is betekend.

Beoordeling

Mr. X heeft, zonder dat hij enig overleg heeft gehad met de advocaat van klaagster – inhoudelijk dan wel over verhinderingen van de wederpartij of diens advocaat – een kort geding bij de voorzieningenrechter te Z. aanhangig gemaakt. Gelet op de spoedeisendheid van de zaak verkreeg mr. X op zeer korte termijn een zittingsdatum, namelijk daags nadat hij

(advertenties)

Le Tableau

VOOR DE ADVOCATUUR EN HET NOTARIAAT

Le Tableau bemiddelt exclusief in tijdelijke functies voor het notariaat en de advocatuur.

Wij kunnen voorzien in ervaren, gespecialiseerde advocaten ten behoeve van ondermeer: sabbatical leave, zwangerschapsverlof, begeleiding stagiaires of omvangrijke projecten, zoals een grote transactie of reorganisatie. Ook financieel interessant!

Belt u voor meer informatie met Mr. Drs. Christ'I Dullaert, tel 020-5237600 of kijk op onze website www.letableau.nl

Bent u een ervaren **ADVOCaat-MEDEWERKER** met gedegen kennis van het ondernemings- en/of verbintenissenrecht?

Hecht u ook aan kwaliteit van de juridische dienstverlening alsmede de werksfeer en de faciliteiten op kantoor?

EN...

Wilt u een nieuwe uitdaging aangaan in onze snel groeiende praktijk?

Kom ons dan versterken!

Van der Meijden c.s. Advocaten

Geïnteresseerd?

Uw sollicitatiebrief met CV kunt u (binnen 14 dagen) sturen t.a.v. de heer mr. J.J.H. van der Meijden
Postbus 161, 4100 AD Culemborg

e-mail: j.vd.meijden@vandermeijdens.nl

Telefonische inlichtingen: 0345 – 544100

om een datum voor het kort geding had gevraagd. Bij het vragen van een datum voor een kort geding wordt doorgaans gevraagd om opgave van verhinderdagen van de wederpartij. Dat mr. X dit in deze zaak heeft nagelaten is nog enigszins voorstelbaar en verontschuldigbaar, gelet op de spoedeisendheid van de zaak (een mogelijke kinderontvoering). Echter, mr. X had mr. A op zijn minst moeten informeren over een op handend zijnd kort geding (mr. X had dan ook kunnen informeren naar de juistheid van de stellingen van zijn cliënt) en had hem onmiddellijk op de hoogte moeten stellen van de datum en het tijdstip waarop het kort geding plaats zou vinden. Het feit dat mr. X de deurwaarder opdracht heeft gegeven c.q. laten geven om tot onmiddellijke betekening van de kortgedingdagvaarding over te gaan disculpeert mr. X dan ook niet. Het feit dat mr. X zich in de trein bevond op het moment dat hij vernam van de kortgedingdatum stond er niet aan de in de weg dat mr. X dan wel zijn secretaresse mr. A terstond van het kort geding op de hoogte had kunnen stellen.

Beslissing

De klacht is gegrond. Aan mr. X wordt de maatregel van een enkele waarschuwing opgelegd.

.....

Niet betaald, toch dossier afgeven aan volgende advocaat

Raad van Discipline Arnhem, 22 mei 2006
(mrs. Van Ginkel, Bige, Brandsma, Van Halder en Maissan)

Is de declaratie van de oorspronkelijk advocaat niet voldaan en beroept deze zich op zijn retentierecht, dan is hij niettemin verplicht het dos-

sier aan de opvolgend advocaat af te geven, eventueel onder door de deken te stellen voorwaarden.

- Advocatenwet artikel 46 (2.4.1 Eigen belang van de advocaat; 5.3 Overname van zaken)
- Gedragsregel 22

Klacht

De klacht luidt als volgt:

- a Mr. X heeft niet gehandeld zoals een goed advocaat betaamt, doordat hij, nadat klager zijn opdracht aan hem had ingetrokken en ondanks klagers uitdrukkelijke verzoek daartoe de bij hem in behandeling zijnde dossiers niet omgaand aan de nieuwe advocaat van klager heeft doen toekomen, zulks in verband met een meningsverschil aangaande declaraties van een andere partij welke kwestie volledig losstaat van de zaken waarin hij als advocaat de belangen van klager behartigde. Door aldus te handelen heeft mr. X zijn positie als advocaat misbruikt.
- b Op het betalingsverzoek van mr. X zoals geformuleerd in zijn brief van 7 november 2003 is klager ingegaan omdat het van belang was dat zijn dossiers aan de volgend advocaat zouden worden toegestuurd. In één van die dossiers verliep een termijn voor het indienen van een memorie van eis. Mr. X heeft klager door het achterhouden van de dossiers onder druk gezet om een rekening voor een andere partij te betalen, waar klager het niet mee eens was en welke rekening losstond van de lopende juridische procedure waarvoor klager een opvolgend advocaat inmiddels had ingeschakeld.

Overwegingen van de raad

De klachtonderdelen kunnen gelet op hun samenhang gezamenlijk worden behandeld.

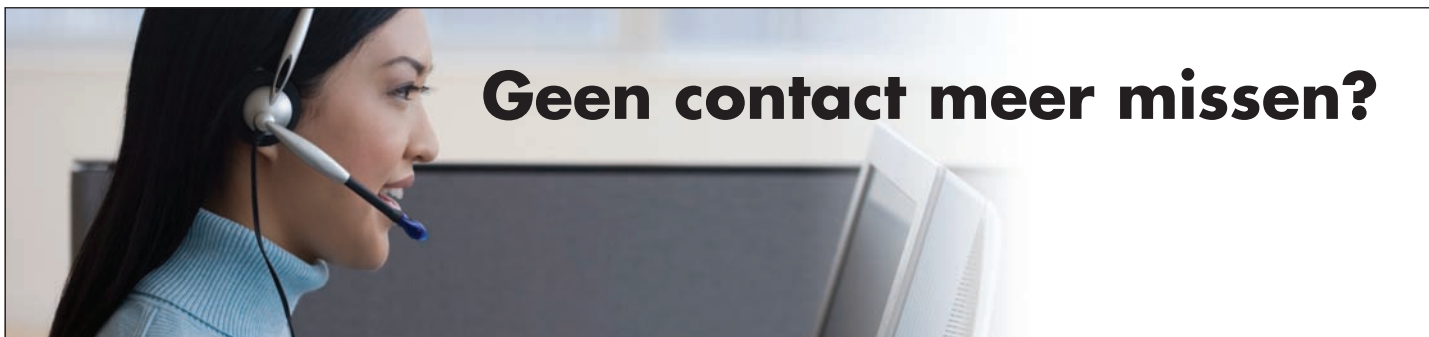
Tussen advocaten geldt de regel, dat indien een cliënt een andere advocaat verzoekt de behandeling van zijn zaak van zijn huidige advocaat over te nemen, deze advocaten zodanig onderling overleg plegen, dat de opvolgend advocaat behoorlijk over de stand van zaken

wordt geïnformeerd. Is de declaratie van de oorspronkelijke advocaat niet voldaan en beroept deze zich op zijn retentierecht, dan is hij niettemin verplicht het dossier aan de opvolgend advocaat af te geven, eventueel onder door de deken te stellen voorwaarden. De cliënt kan dan gevraagd worden het ter discussie bestaande bedrag onder de deken te deponderen, totdat het geschil is beslecht.

Zoals mr. X ter zitting uiteindelijk heeft ingezien, heeft hij in strijd met deze gedragsregel gehandeld door, terwijl hij reeds op 28 oktober 2003 het verzoek van klager had ontvangen om het dossier aan de opvolgend advocaat door te sturen en hij ermee bekend was dat de appeltermijn in de arbitrageprocedure op 10 november 2003 verliep, bij brief d.d. 4 november 2003 aan klager de voorwaarde te stellen, dat eerst EUR 1.000 werd betaald alvorens het dossier door te zenden aan de opvolgend advocaat. De raad is van oordeel dat mr. X door aldus te handelen niet heeft gehandeld zoals een behoorlijk advocaat betaamt. Dit geldt temeer daar het bedrag in kwestie geen vordering was voor door mr. X als advocaat van klager verrichte werkzaamheden, doch het een kostendeclaratie betrof voor het gebruik van kantoorfaciliteiten, die niets met de dienstverlening van mr. X als klagers advocaat te maken hadden.

Volgt

Gegrondbevinding van de klacht onder het opleggen van de maatregel van een enkele waarschuwing.

Geen contact meer missen?

Het eerste contact met bijna iedere relatie verloopt via de telefoon. Toch heeft het opnemen van de telefoon niet altijd de hoogste prioriteit. Hoe vaak komt het niet voor dat bellers een voicemail krijgen, in een wachtrij terecht komen of helemaal niet te woord worden gestaan? Call Care neemt als antwoordservice deze zorg uit uw handen en garandeert bereikbaarheid, verwerking en terugkoppeling van uw telefoonverkeer.

Naast het aannemen van de telefoon kan Call Care uw afspraken met potentiële cliënten inplannen, urgente telefoontjes gelijk doorverbinden (of een SMS versturen) en informatie verstrekken over uw dienstverlening. Call Care werkt al jaren naar grote tevredenheid voor veel advocatenkantoren. In deze jaren hebben de medewerkers van Call Care veel branche specifieke kennis verworven. Termen als confrère, pleitnota, piketdienst, griffievakje, cassatie etc. zijn onderdeel van hun dagelijks vocabulaire.

Bent u geïnteresseerd? Bel met 010-280 33 33
of e-mail naar info@callcare.nl

Uw assistent op afstand

www.callcare.nl www.balieplus.nl

Peek Utrecht fiscale advocatuur is een onafhankelijk en ambitieus nichekantoor, bij uitstek gespecialiseerd in FIOD- en douanezaken. Het kantoor is landelijk georiënteerd en is gewend om cliënten op topniveau van dienst te zijn.

Ter versterking van de praktijk zijn wij op zoek naar een talentvolle en ambitieuze

fiscaal jurist

met tenminste enkele jaren ervaring in de fiscale advocatuur en/of de fiscale adviespraktijk. Je hebt flair, het vermogen om cliënten praktisch en op hoog kwaliteitsniveau bij te staan en je wilt de belastingdienst/FIOD van repliek dienen. Je wilt je graag specialiseren als fiscaal advocaat, beschikt over uitstekende vaktechnische en communicatieve vaardigheden en kunt zowel zelfstandig als in teamverband werken.

Peek Utrecht biedt goede arbeidsvoorwaarden, een prettige werksfeer en volop ruimte voor persoonlijke ontwikkeling en groei.

Schriftelijke reacties met curriculum vitae en cijferlijsten kun je sturen naar **Peek Utrecht** fiscale advocatuur

De heer mr. J.H. Peek
Postbus 14057
3508 SC Utrecht
of per e-mail naar jhpeek@peek-utrecht.nl

Voor meer informatie kun je contact opnemen met Hans Peek, telefoon 030 252 05 04, of kijk op www.peek-utrecht.nl

0706 1201

is op korte termijn
op zoek naar een fulltime:

medewerker/stagiaire advocaat (m/v)

Camps Advocatuur is een klein gespecialiseerd advocatenkantoor (lid van LSA, ASP en Peopil) waar momenteel twee advocaten werkzaam zijn. Ons kantoor werkt vooral voor slachtoffers in (letsel)schade zaken etc..

Wegens uitbreiding van de praktijk is behoefte naar een medewerker/stagiaire.

Binnen een gezellige werksfeer wordt zo veel mogelijk gestreefd naar een hoog kwaliteitsniveau.

Schriftelijke sollicitaties met CV kunt u richten aan:

Camps Advocatuur
T.a.v. mr M.J.E.C. Camps
Postbus 40009
7504 RA Enschede

Voor aanvullende informatie/inlichtingen kunt u kijken op onze website www.letselschadeadvocaat.nl of bellen met 053-4313772.

Nieuw!

Rechtspraak Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht

Rechtspraak Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht (RAV) is een nieuw jurisprudentietijdschrift dat deel uitmaakt van de serie Rechtspraak, praktisch bewerkt. RAV publiceert de belangrijkste uitspraken op het terrein van het verzekeringsrecht en de diverse deel-terreinen van het aansprakelijkheidsrecht. Elke uitspraak is voorzien van verwijzingen naar verwante rechtspraak en een kort praktijkgericht commentaar.

Alle uitspraken worden voorzien van vele extra's die de praktische bruikbaarheid aanzienlijk vergroten. Zo treft u bij iedere uitspraak aan:

- Heldere formulering van de centrale rechtsvraag
- Samenvatting van de casus
- Samenvatting van de rechtsoverwegingen
- 'Zie ook': verwijzingen naar soortgelijke uitspraken
- 'Zie anders': verwijzingen naar vergelijkbare casussen met een andere uitkomst
- 'Wenk': korte praktische tip voor de lezer

Deskundige redactie

De redactie van Rechtspraak Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht bestaat uit mr. M.A.M. Vaessen, raadsheer bij het Gerechtshof Arnhem en mr. P.M. Verbeek, raadsheer bij het Gerechtshof 's Gravenhage.

Profiteer nu van het introductieaanbod!

Rechtspraak Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht (RAV) verschijnt zowel in papieren vorm als online. U kunt ook kiezen voor een aantrekkelijk combinatieabonnement. Ga naar onze shop voor alle abonnementsmogelijkheden en profiteer van het introductieaanbod: Wanneer u nu een abonnement neemt krijgt u de eerste twee afleveringen (online: twee maanden) van Rechtspraak Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht gratis!

Kluwer

a Wolters Kluwer business

Ga nu naar www.kluwer.nl/shop voor uw abonnement

Grotius specialisatieopleiding Fusies & Overnames

In september 2007 gaat de Grotius specialisatieopleiding Fusies en Overnames (voorheen Corporate Transactions) van start met een tweedaagse inleiding.

Deze inleiding bestaat uit voordrachten en dialoog over de achtergronden van de Corporate Governance discussies, met onder meer enkele prominente sprekers vanuit het bedrijfsleven.

De specialisatieopleiding Fusies en Overnames biedt een goede basis voor complexe transacties betreffende fusies, overnames, joint ventures en private equity transacties.

Het betreft hier een praktijk waarin een veelheid van rechtsgebieden samenkomt en waarvoor ook relevante onderdelen van de financiering, het jaarrekeningrecht en het fiscaal recht moet worden beheerst.

Deelname aan de tweedaagse vooropleiding Balanslezen/Belastingrecht wordt sterk aanbevolen.

De specialisatieopleiding kent o.a. de volgende onderdelen: Het transactieproces/M&A strategy and execution; Waardering en koopprijs; Intentieverklaring, Garanties en due diligence; Koopovereenkomst; De kapitaalbegrippen; De juridische fusie/splitsing; Private equity; Joint ventures; Effectenverkeer; Conflicten rondom overnames; Vijandige overnames; Openbaar bod.

Hoofddocenten:

mr. B.W. Roelvink en prof. mr. S.R. Schuit

GROTIUS
ACADEMIE

Meer informatie

Graag retourneren per fax of post.

Ik wil graag meer weten over de Grotius specialisatieopleiding Fusies & Overnames.

A/53

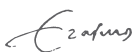
Achternaam: _____ Titel(s) + voorletter(s): _____ ☐ M/ ☐ V

Werkzaam bij: _____

Adres: _____

Postcode + plaats: _____

E-mail adres: _____

Radboud Universiteit Nijmegen

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Grotius Academie | Postbus 10520 | 6500 MB Nijmegen | T 024- 361 24 92 | F 024 - 361 59 49 | E grotius@cpo.ru.nl
www.grotiusacademie.nl

VAN SLAGMAAT advocaten

Van Slagmaat Advocaten te Utrecht, een modern middelgroot kantoor met een dynamische werksfeer, zoekt een:

Medewerker/gevorderd stagiaire

Wij zoeken een collega met goede studieresultaten, stressbestendigheid, flexibiliteit en optimale inzet. Voorkeur bestaat voor sollicitanten met kennis van en ervaring op het terrein van het administratief recht.

Uw sollicitatie kunt u tot 3 weken na plaatsing van deze advertentie richten aan mr. S. van Steenwijk (s.van.steenwijk@vanslagmaat.nl), bij wie u desgewenst nadere inlichtingen kunt verkrijgen.

Algemene informatie over ons kantoor vindt u op www.vanslagmaat.nl

Van Slagmaat Advocaten
Maliesingel 30, 3581 BJ Utrecht
Postbus 14093, 3508 SC Utrecht
Tel. 030 231 35 23
Fax 030 231 27 54

TogaMaster

Een vliegende start in de advocatuur?

Er zijn nog plaatsen voor de
TogaMaster-opleiding van augustus 2007

Universiteit Maastricht

www.togamaster.nl

Achtung Deutschland!

Onze drie Duitse advocaten:

- wijzen u op de risico's en kansen naar Duits recht
- kunnen in geheel Duitsland voor u procederen
- beheersen de Nederlandse taal

Dijks Leijssen Advocaten & Rechtsanwält

Boddenkampsingel 76 Postbus 76, 7500 AB Enschede NL
Telefoon: +31(0)53 433 54 66 Telefax: +31 (0)53 433 10 01
Website: www.dijksleijssen.nl E-mail: info@dijksleijssen.nl

Al meer dan 25 jaar met recht grensverleggend

Het pleidooi voor Movir?

Inkomens- zekerheid als het erop aankomt.

Movir is dé arbeidsongeschiktheidsverzekeraar voor mensen met een vrij beroep. Dat merkt u aan de uitstekende voorwaarden en de dekking die zeer ruim is. En aan onze bewezen preventie- en re-integratieaanpak. Maar dat merkt u vooral wanneer het er echt op aankomt. Als u door omstandigheden arbeidsongeschikt bent. Dan blijkt hoe goed u af bent met een arbeidsongeschiktheidsverzekering van Movir. Hoe persoonlijk de begeleiding is en hoe stevig u financieel staat. Want juist bij arbeidsongeschiktheid wilt u geen hoofdpijn hebben over uw inkomen. Voor meer informatie kunt u terecht bij uw verzekeringsadviseur of kijk op www.movir.nl.

De ondernemende advocaat

Over ondernemerschap en trends in de advocatuur

Een boek over de trends die op de advocatuur afkomen. Trends die de omgeving van de advocaat bepalen en hem soms tot een meer ondernemende houding dwingen.

Aan de hand van interviews met (ervarings)deskundigen worden een negental trends benoemd en uitgewerkt. Het boek –De ondernemende advocaat– geeft u praktische handreikingen en tips en helpt u een ondernemende visie te ontwikkelen.

Auteurs: Mw. mr.drs. C.W.M. Dullaert, Mw. mr. H.F.M. van de Griendt
Omvang: 175 pagina's
ISBN: 978 90 5901 7764
Prijs: € 27,50

Bestel nu!

Hierbij bestel ik

ex. van De ondernemende advocaat (ISBN 978 90 5901 7764) à € 27,50

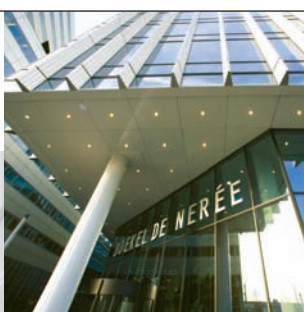
Organisatie	
Naam	m/v
Adres	
Postcode	
Plaats	
Telefoon	
Email	
Datum	handtekening

Meer informatie over de boeken vindt u op www.Elsevierjuridisch.nl

U kunt deze ingevulde coupon faxen naar: **070 - 441 59 19**
Of sturen naar Elsevier Juridisch, t.a.v. klantenservice,
antwoordnummer 16010, 2501 VE 's-Gravenhage.
(geen postzegel nodig)

Reed Business Information bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements) overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business Information bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business Information bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business Information bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV DOETICHEM of per e-mail: adresregistratie@reedbusiness.nl

ELSEVIER Juridisch

Boekel De Nerée is een onafhankelijk kantoor van advocaten en (kandidaat-) notarissen en toonaangevend op het gebied van zakelijke, juridische dienstverlening. De 160 juristen leveren maatwerk aan tal van prominente nationale en internationale ondernemingen en organisaties. De structuur en cultuur van het kantoor kenmerken zich door korte communicatielijnen, een grote mate van specialisatie en een hoog niveau van juridische dienstverlening. Een ambitieus kantoor met een open en informele werksfeer dat staat voor het beste resultaat.

Alle secties bij Boekel De Nerée beschikken over Professional Support Lawyers die de advocaten ondersteunen. Hun taak is het actief volgen van de ontwikkelingen in het rechtsgebied, het onderzoeken, selecteren en beheren van informatiemateriaal en het ontwikkelen van standaardoplossingen, modellen en draaiboeken. Ook het schrijven van artikelen ten behoeve van nieuwsbrieven en (wetenschappelijke) publicaties is een onderdeel van hun functie.

Voor de secties Ondernemingsrecht en Arbeidsrecht zoeken wij twee

Professional Support Lawyers

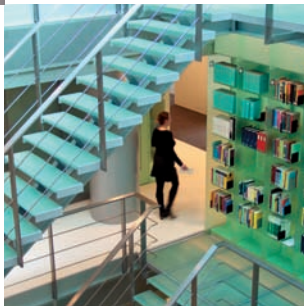
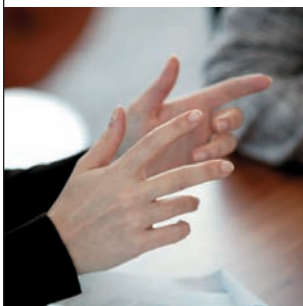

Met (tenminste) vier jaar relevante juridische werkervaring, als advocaat in de betreffende rechtspraktijk of binnen een universitaire omgeving. Je bent in staat de vertaalslag te maken van wetgeving en jurisprudentie naar de praktijk en je hebt ervaring met informatiesystemen. Je maakt je de materie dermate snel eigen, dat je de kennis- en informatiebehoefte van de sectie weet te achterhalen en meteen oplossingen presenteert.

Je durft te pionieren en houdt ervan zowel zelfstandig als in teamverband te werken. Je schriftelijke en mondelinge vaardigheden in de Nederlandse en Engelse taal zijn uiteraard uitstekend.

Wij bieden je een uitdagende en afwisselende functie met goede toekomstperspectieven, waarbij persoonlijke ontplooiing en begeleiding belangrijke uitgangspunten zijn. Het betreft een fulltime functie maar parttime werken is bespreekbaar.

Stuur je reactie en je cv naar Boekel De Nerée, t.a.v. Cleo Smits, Postbus 75510, 1070 AM Amsterdam of per mail naar cleo.smits@bdn.nl. Voor meer informatie over deze functie kun je contact opnemen met Edwin van der Zalm, manager Kennis & Informatie, telefoon 020-795 31 63.

BOEKEL DE NERÉE

Wij, voorheen De Jonge Peters Rammelink Advocaten, zijn een breed gespecialiseerd top-25 advocatenkantoor met hart voor cliënten en passie voor de advocatuur. Ambitueus en nuchter tegelijk, dát zijn wij ten voeten uit. Met 5 vestigingen in Oost-Nederland werken wij regionaal en (inter)nationaal samen met ondernemers op basis van servicegerichtheid en heldere afspraken.

Vanuit deze grondbeginselen gaan wij ons kantoor verder ontwikkelen. En daar hoort ons inziens een nieuwe uitstraling bij. En nieuwe gezichten. Van vakgenoten die zich verder willen ontwikkelen en daarmee willen bijdragen aan de groei van ons kantoor. Bijvoorbeeld in de volgende openstaande functies:

ADVOCaat-MEDEWERKERS

- ONDERNEMINGSRECHT m/v
- VERZEKERINGSRECHT m/v

Jij bent leergierig, creatief, daadkrachtig én communicatief. Als 'ondernemer' heb je daarnaast ook gevoel voor de commerciële aspecten van de advocatuur. Wij geven je daarvoor de zelfstandigheid én begeleiding. Met diverse specialistische opleidingsmogelijkheden en het perspectief om toe te treden tot de maatschap.

Interesse? Kijk op www.jpr.nl en stuur dan een bondige sollicitatiebrief of email, met cv, naar: JPR advocaten, Afdeling P&O t.a.v. Sophie Walters, Postbus 623, 7400 AP Deventer of walters@jpr.nl.

VALEGIS

ADVOCATEN

Valegis Advocaten is een jong en ondernemend kantoor dat zich richt op het ondernemingsrecht en vanuit haar vestigingen in de regio Den Haag (Rijswijk) en binnenkort vanuit Londen (vanaf juli 2007) werkzaam is voor ondernemingen in binnen- en buitenland.

Met het oog op onze groei en ambities zijn wij op zoek naar een:

ervaren advocaat ondernemingsrecht

Interesse?

Voor meer informatie of het toezenden van uw CV en motivatie kunt u contact opnemen met:

Joris van der Goes:
j.vandergoes@valegis.com (06-430 878 04);

of

Tim van der Maas:
t.vandermaas@valegis.com (06-421 629 29)

Naast juridische deskundigheid en branchekennis, waardoor onze dienstverlening naadloos aansluit op de bedrijfsvoering van onze opdrachtgevers, hechten wij ook aan een informele werksfeer en betrokkenheid bij onze opdrachtgevers en ons kantoor.

Valegis Advocaten
Postbus 24048
2490 AA Den Haag
Tel: 070-319 60 40
www.valegis.com

CONTRACTENRECHTJURIST

ALSOF ER OPEENS MEER IN JE ZIT

Group Legal is de centrale juridische afdeling van ABN AMRO en is gevestigd in Amsterdam. Het is een gedreven en groeiende afdeling met veel aanzien binnen de organisatie. Er werken ruim 65 juristen vanuit vier specialistische units. Zij adviseren de bedrijfsonderdelen van de bank op verschillende rechtsgebieden en opiniëren over rechtsontwikkelingen. Binnen de unit Retail en Private Banking zoeken wij voor het team Services Communication en Privacy een jurist met ervaring op het gebied van contractenrecht.

Juridisch advies over intellectueel eigendom, privacy, technologie en sponsoring: dit is jouw wereld, hier heb je plezier in. Samen met tien andere juristen werk je aan meerdere internationale projecten tegelijk. Jij hebt minstens vier jaar ervaring als advocaat of bedrijfsjurist. Strategisch en analytisch ben je sterk en je weet te overtuigen. Je bent praktisch ingesteld, onafhankelijk, energiek en ambitieus. Kennis delen, samenwerken en je professioneel blijven ontwikkelen vind je belangrijk. Flexibele werktijden en in deeltijd werken is mogelijk. Meer informatie over deze functie krijg je van Jorn Palm, (020) 628 43 72, of Johannes Leertouwer, (020) 629 50 70. Direct solliciteren kan natuurlijk ook. Je cv en motivatie zijn welkom bij jorn.palm@nl.abnamro.com of johannes.leertouwer@nl.abnamro.com

Meer mogelijk maken

ABN·AMRO

Werk dat er toe doet!

SENIOR JURIST met proceservaring

De NMa laat markten werken. Zij toetst fusies en overnames en treedt op tegen concurrentiebeperkend gedrag dat de welvaart in Nederland schaadt. Daarnaast houdt de NMa specifiek toezicht op de energie- en vervoersector. De activiteiten van de NMa hebben een grote economische en maatschappelijke impact. Vaak worden juridische procedures aangespannen tegen NMa-besluiten. Ben jij een jurist met ruime proceservaring, aansturende en coördinerende capaciteiten? Wil jij die inzetten voor de NMa-beroepspraktijk? De NMa biedt je een uitdagende, professionele en leuke werkomgeving waarin je kennis en ervaring snel kunt toepassen en verder ontwikkelen. Het is werk dat er toe doet en zichtbaar is.

Kijk voor de volledige vacaturetekst op:
www.werkenbijdenma.nl

NMa Nederlandse Mededingingsautoriteit

ALPHA α ADVOCATEN

**Binnen onze
strafrechtpraktijk is ruimte
voor een
advocaat-medewerker
met aantoonbare affiniteit
op het gebied van strafrecht.**

reacties t.a.v. mr V.C. van der Velde
Postbus 10096
1301 AB ALMERE
of mail naar:
info@alpha-advocaten.nl

Welke advocaten sturen mee?

DVDW zoekt voor haar kantoren in Rotterdam en Den Haag weersbestendige advocaatstagiaires met belangstelling voor het insolventierecht en/of ondernemingsrecht.

We zoeken wel doortastende persoonlijkheden. Niet bang de telefoon ter hand te nemen. In staat om snel en efficiënt crisisproblemen van een onderneming op te lossen. We zoeken kantoorogenoten met belangstelling voor de (rechts)regels die gelden binnen ondernemingen. Ook als het gaat om bedrijven in zwaar weer. En bewezen ervaring van daadkracht in meerdere opzichten.

Deze (toekomstige) specialisten versterken onze bloeiende secties Ondernemingsrecht en Corporate Recovery & Corporate Litigation. We zoeken geestverwanten die onze passie voor kwaliteit delen. Advocaten die blijven investeren in zichzelf en de dynamiek in ons succesvolle jonge kantoor willen completeren. Wij zullen hier een passende aanbieding tegenover zetten. Dus eigenlijk rest één stap: onze eerste kennismaking waarin jij ons vanaf het eerste moment overtuigt. Wat ons betreft gaan we snel om tafel en onderzoeken we of onze cultuur jou aanspreekt. De snelste manier om in contact te komen is via de telefoon (Theo Hanssen 070 - 354 70 54 / 06 - 212 00 558) of mail (hanssen@dvdw.nl).

DVDW

Duijnste van der Wilk advocaten

www.dvdw.nl

VAN DEN DUNGEN VAN DE VOORT
BEDRIJFSADVOCATEN

's-Hertogenbosch

Wij zoeken collega's voor de toenemende
ondernemingsrecht- en insolventierecht praktijk.

- advocaat-medewerker (m/v)
- advocaat-stagiaire (m/v)
- faillissementsmedewerker (m/v)

bedrijfsadvocaten.nl

**Schellart Advocaten zoekt:
Advocaat-stagiair (m/v)**

Wie zijn wij?

Wij leggen ons toe op de algemene civiele (proces) praktijk in het hele land. De nadruk ligt op het individueel en collectief arbeidsrecht. Met elkaar vormen we een hecht team van 6 advocaten en 4 ondersteunende medewerkers. Ter versterking van onze praktijk zijn wij op zoek naar een nieuwe collega.

Wie zoeken we?

Een advocaat-stagiair die:

- bij voorkeur proceservaring heeft;
- affiniteit heeft met het arbeidsrecht in brede zin;
- interesse heeft in en de vaardigheid om cursussen op arbeidsrechtelijk gebied te verzorgen.

Wat bieden we?

- goede arbeidsvoorwaarden en opleidingsfaciliteiten;
- een hecht team met kritische collega's;
- een goed evenwicht tussen werk en privé.

Interesse?

Schriftelijke sollicitaties kunt u tot vrijdag 6 juli 2007 richten aan:
Mevrouw mr. A.A.M. Waalders-Struik
Postbus 2810 • 3500 GV • Utrecht

Inlichtingen:

T 030-287 75 80

E h.lijjijt@schellart.nl

I www.schellart.nl

**Schellart
Advocaten**

Rombach
advocatuur & mediation

Postbus 101
2250 AC Voorschoten
Tel. 071 56 22 561
info@rombach-advo.nl

Op ons niet te grote, doch goed geoutilleerde, advocatenkantoor in Voorschoten is ruimte voor een

ZELFSTANDIG ADVOCAAAT

Ons kantoor is gespecialiseerd op het gebied van familierecht (inclusief mediation) en richt zich daarnaast op arbeidszaken, strafrecht en verbintenissenrechtelijke zaken, waaronder contracten. Zowel MKB-ondernemer als particulier blijken onze efficiënte en informele aanpak te waarderen.

Om de juridische dienstverlening aan de cliëntèle te kunnen uitbreiden, zoeken wij in eerste instantie een zelfstandig werkende collega of confrère met een eigen specialisme of aandachtsgebied, bij voorkeur met een eigen cliëntenbestand, zodat op basis van een kostenmaatschap of andere samenwerkingsvorm de praktijk verder kan worden uitgebouwd. Eventuele andere kandidaten met visie en kwaliteiten, zoals een enthousiaste, talentvolle advocaat-stagiaire, worden echter ook van harte uitgenodigd om te reageren.

Wij hechten veel belang aan inlevingsvermogen, een betrokken manier van werken, gezonde ambitie en een plezierige persoonlijkheid.

Wanneer u zich herkent in dit profiel, verzoeken wij u uw schriftelijke reactie, voorzien van c.v., binnen 14 dagen na verschijnen van dit blad, te richten aan mevrouw M. den Boer-Molenaar, office manager.

Ontvangt u hem nu nóg niet?

**Ruim 7000
advocaten
willen de Orde
van de dag
niet missen!**

Voordelen te over

- Overzichtelijk samengebracht nieuws dat voor iedere advocaat relevant is
- Handige links naar achtergrondinformatie en officiële publicaties
- Eenvoudig uw mening ventileren

Niets te verliezen

- Gratis voor leden van de Orde
- Uitschrijven is net zo makkelijk als inschrijven
- Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt voor Orde van de dag

Inschrijven is eenvoudig!

- Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp: *Inschrijven Orde van de dag*

Schrijf u **vandaag**
in dan ontvangt u
iedere **donderdag**
Orde van de dag!

Orde van de dag: dé digitale nieuwsbrief voor eigentijdse advocaten

Een gezamenlijk product van Reed Business en de Nederlandse Orde van Advocaten

Uw zaak op orde met ElsevierOrde Personen & Familierecht

Met Elsevier Orde kunt u eenvoudig en digitaal uw cliëntdossier opbouwen en aanvullen met relevante informatie, wet®elgeving en jurisprudentie.

Zo houdt u het overzicht, werkt u efficiënt en kunt u zich professioneel onderscheiden van uw concurrent.

Voor meer informatie:

Elsevier Juridisch - T 070 441 51 55 - E juridisch@reedbusiness.nl

ElsevierOrde

www.elsevierjuridisch.nl

Amelink Advocaten

Ondernemingsrecht | Investeringsrecht | IT & IE Recht

Amelink Advocaten is gevestigd in een prachtig oud kantoorpand te Hilversum. In een verder zeer informele en moderne werksfeer bedienen wij binnen- en buitenlandse ondernemers, ondernemingen, investeringsfondsen en vooral veel technologie- en (cross) mediabedrijven op terrein van het ondernemingsrecht, investeringsrecht en IT & IE recht. In verband met de aanhoudende groei van onze praktijk zoeken wij een:

(gevorderde) Advocaat-Stagiaire en/of (beginnend) Advocaat-Medewerker Ondernemingsrecht

Als onze nieuwe collega zul je met name betrokken worden bij transacties (private equity, fusie, overname) veelal in de technologiesector, bij aandeelhoudersruzies en andere geschillen binnen de onderneming (corporate litigation) en word je ook ingezet in de commerciële advies- en procespraktijk. Een blik op onze informatieve website (www.amelinkadvocaten.nl) geeft je een goede indruk van onze kantoorfocus. Voor meer informatie en voor digitale toezending van je sollicitatie, inclusief CV en cijferlijst kun je contact opnemen met:

Mr. Hans Blaak | Postbus 1918 | Hilversum | tel: 035-6468919 | E-mail: blaak@amelinkadvocaten.nl

Mannaerts & Appels advocaten

en notarissen heeft vestigingen

in Tilburg en Breda. Het kantoor

bestaat uit drieëntwintig advocaten,

vijf (kandidaat-)notarissen en

een notarieel medewerker.

De advocaten en notarissen werken

nauw samen in verschillende,

gespecialiseerde secties.

Voor onze vestiging in Tilburg zoeken wij op korte termijn een

ADVOCaat-STAGIAIRE / MEDEWERKER ONROEREND GOED

Wij zijn op zoek naar een advocaat die bij voorkeur al enige ervaring opgedaan heeft en/of in het bijzonder geïnteresseerd is in de onroerend goedpraktijk. Die praktijk omvat op ons kantoor het adviseren en procederen met betrekking tot alle publiekrechtelijke en privaatrechtelijke aspecten van onroerende zaken, inclusief bouwrecht en huurrecht.

De verhoudingen binnen ons kantoor zijn informeel en er heerst een plezierige werksfeer. Voor een goede begeleiding zal worden zorggedragen, terwijl er goede studiefaciliteiten en arbeidsvoorwaarden worden geboden.

Voor meer informatie over deze functie kunt u contact opnemen met:

mr. K.M. Peters 013-5838200

e-mail: k.peters@mannaerts-appels.nl

U wordt verzocht uw schriftelijke sollicitatie, curriculum vitae, cijferlijst en eventuele stagebeoordelingen voor 7 juli 2007 te sturen naar onderstaand adres t.a.v. mr. K.M. Peters.

Mannaerts & Appels

Advocaten en Notarissen

Acquisitie naar aanleiding van deze

advertentie wordt niet op prijs gesteld.

Postbus 772, 5000 AT Tilburg, www.mannaerts-appels.nl

DR MR VERKUISEN

gezondheidsrecht en letselschade

— ADVOCATEN —

Verkruisen advocaten

Verkruisen *advocaten* is een toonaangevend advocatenkantoor op het gebied van gezondheidsrecht en letselschaderecht. Tezamen met de professionals in Verkruisen *Medisch Adviseurs* en het Verkruisen *Instituut voor Actuariële Schadeberekeningen (VIAS)* biedt het kantoor haar cliënten een volledig en modern rechtshulppakket. Verkruisen *advocaten* heeft vestigingen in Amsterdam, Rotterdam en Assen. In verband met vervanging en uitbreiding zoekt het kantoor in de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Nederland

advocaten en juristen

Uw profiel

U bent een moderne professional met belangstelling voor letselschaderecht. Bij voorkeur heeft u op dat gebied (ruime) kennis en ervaring. Daarnaast heeft u er plezier in om met een grote mate van zelfstandigheid, doch steeds in multidisciplinair teamverband, letselschadeslachtoffers van kwalitatief hoogwaardige rechtshulp te voorzien.

Arbeidsvoorwaarden

Verkruisen *advocaten* hanteert uitstekende arbeidsvoorwaarden. Een loondienstverband is niet strikt noodzakelijk.

Inlichtingen en sollicitaties

Inlichtingen en sollicitaties binnen veertien dagen bij dr. mr. W.G. Verkruisen, Postbus 75151, 1070 AD Amsterdam (telefoon kantoor: 020 - 486 00 55). Uw reactie wordt met grote vertrouwelijkheid behandeld.

LUDWIG & VAN DAM

— franchise-advocaten —

richt zich goeddeels op de franchisepraktijk. In dit kader komen naast algemene civielrechtelijke (aansprakelijkheids) kwesties tal van afzonderlijke rechtsgebieden aan de orde waaronder mededingingsrecht, huurrecht en arbeidsrecht. In de landelijk georiënteerde praktijk worden zowel franchisenemers als franchisegevers bijgestaan. Naast de traditionele procespraktijk voert het kantoor een uitgebreide en gespecialiseerde adviespraktijk. Wegens de aanhoudende groei van deze praktijk is er thans plaats voor een

medewerker m/v

Uw reacties kunt u richten aan

Mr D.L. van Dam, Koningin Emmaplein 7, 3016 AA Rotterdam,
bij wie tevens inlichtingen kunnen worden ingewonnen.

Telefoonnummer 010 - 241 57 77.

Zie ook www.ludwigvandam.nl.

WESKI HEINRICI

ADVOCATEN

Wij zoeken:

Gevorderd Advocaat-stagiaire/medewerker

De advocaat zal met name werkzaam zijn in het (internationale) strafrecht.

Schriftelijke reacties, vergezeld van curriculum vitae en eventueel referenties, kunnen worden gericht aan mevr. Mr V.M. Weski.

Weski Heinrici Advocaten
Westersingel 43
3014 GT Rotterdam
010-5033088
v.m.weski@weski.nl

kleermakerij sinds 1937

Bernard Poelman

o.a. leverancier van toga's aan het
Internationaal Gerechtshof der Verenigde Naties

Superieure toga's

- op uw maat gemaakt
- leverbaar in wol/terlenka (lichtgewicht)
- of in zuiver wol (ultra-lichtgewicht)
- voldoende beffen in voorraad
- eventueel levering binnen enkele dagen mogelijk

Lange Poten 19
2511 CM 's-Gravenhage
telefoon: (070) 346 17 42
fax: (070) 362 11 70
E-mail: info@bernard-poelman.nl
www.bernard-poelman.nl

Alt Kam Boer advocaten

Civiele cassatie?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag,
tel.: 070 358 94 79, fax: 070 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

SAXION Hogescholen

Met vestigingen in Deventer, Enschede en Apeldoorn, ruim 20.000 studenten en circa 1.700 medewerkers vormt Saxion Hogescholen een van de grootste instellingen voor hoger onderwijs in Oost-Nederland. Wij bieden een breed assortiment opleidingen, vanuit een onderwijsvisie waarin studenten in een persoonlijke leerweg werken aan hun kennis en vaardigheden. Daarnaast ontwikkelen we momenteel een breed programma voor toegepast onderzoek.

Academie Financiën, Economie & Management

De Academie Financiën, Economie en Management is een van de onderwijsacademies van Saxion Hogescholen. Binnen deze academie zijn de voltijdse HBO-opleidingen accountancy, bedrijfseconomie en fiscale economie ondergebracht. In de avonduren worden de opleidingen bedrijfseconomie en SPD aangeboden. Daarnaast biedt de academie cursussen op maat, waaronder Post-HBO AA, aan voor bedrijven en instellingen. De academie heeft vestigingen in Enschede en Deventer. Voor beide locaties zoeken wij op korte termijn een:

Docent Privaatrecht m/v

aanstellingsomvang 0,4 tot 1,0 fte

Meer informatie

Voor informatie en de volledige vacaturetekst verwijzen wij u naar www.saxion.nl/werken

Saxion Hogescholen, dienst Personeel & Organisatie, Postbus 501, 7400 AM Deventer.
Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

www.saxion.nl

Borsboom & Hamm is een advocatenkantoor met vestigingen in Rotterdam, Dordrecht en Barendrecht. Het kantoor bestaat uit circa 30 advocaten en voert een sterk ondernemingsgerichte praktijk.

Wij zoeken:

Advocaat-medewerker(s) Ondernemingsrecht/Aansprakelijkheidsrecht (m/v)

Reacties kunt u richten aan:

Borsboom & Hamm N.V., t.a.v. Mw. H. Wervenbos, Postbus 156, 2990 AD Barendrecht, tel.: 0180-642000 of per e-mail aan helga.wervenbos@borsboomhamm.nl.

www.borsboomhamm.nl

Onze opdrachtgever is een jonge, vooruitstrevende investeringsgroep met een internationale oriëntatie. Zij kenmerkt zich door professionaliteit en een hoog kennisniveau op het gebied van ondernemend investeren en lange termijn beleggen. Uit de aanzienlijke eigen middelen wordt direct geïnvesteerd in hedge funds, private ondernemingen (private equity) en beursgenoteerde aandelen. De resultaten vallen voornamelijk ten deel aan goede doelen, waartoe een eigen filantropie-organisatie wordt opgebouwd. Om de sterke groei van deze investeringsgroep te ondersteunen, komen wij graag in contact met een

Junior Bedrijfsjurist

Je uitdagingen zijn divers. Onder verantwoordelijkheid van de bedrijfsjurist werk je zelfstandig op een breed juridisch terrein, waaronder ondernemingsrecht, verbintenissenrecht, arbeidsrecht, vastgoed en overnames. Je werkzaamheden omvatten onder meer het opstellen, beoordelen en onderhandelen van uiteenlopende overeenkomsten. Je bent verder actief betrokken bij due diligence processen en juridisch advies aangaande investerings- en goede doel projecten.

Je beschikt over een afgeronde studie Nederlands Recht. Een zeer goed juridisch inzicht en analytisch vermogen vormen belangrijke voorwaarden. Je taalbeheersing van het Engels en Nederlands is uitstekend. Enkele jaren werkervaring als advocaat of jurist is een pré, maar niet vereist. Je bent nieuwsgierig, leergierig en creatief. Een scherpe geest met een hands-on mentaliteit, kortom denken en doen. Je bent integer en vindt het leuk om mee te bouwen aan het team.

We bieden je een uitdagende rol in een snel groeiende investeringsgroep. Je groeit mee met de organisatie en bij gebleken geschiktheid nemen de verantwoordelijkheden snel toe. Een unieke kans in 'haute finance' en filantropie. Samenwerken met een compact team van jonge topprofessionals. Een open en ondernemende cultuur van 'work hard, play hard'. Een uitdagend speelveld met alle ruimte voor persoonlijke en professionele groei en uitstekende voorwaarden.

Graag vertellen we je meer over deze bijzondere functie en organisatie. Je kunt daartoe contact opnemen met Bart van Vriesland of Emil Bijleveld 010 – 2053888, info@bijleveld-vanvriesland.nl. Je sollicitatie kun je richten aan voornoemd emailadres of aan Psychologisch Adviesbureau Bijleveld & Van Vriesland B.V., t.a.v. de heer drs. B.L.V. van Vriesland, Postbus 30105, 3001 DC Rotterdam. Een assessment maakt deel uit van de selectieprocedure.